D4.1 Policy Briefs

WP4 Initiatives to Fight Afrophobia, Xenophobia and Hate Speech

22/06/2026

This report was funded by the European Union's Citizens, Equality, Rights and Values Programme (CERV)- (DG JUST)
under Grant Agreement 101144500-AFROEQUALITY

PU-Public

List of Contributors

Name	Partner
Despoina Chronaki	NKUA
Lila Mastora	NKUA

Lead Participant	NKUA
Work Package	4
Type:	Report
Document status:	Final
Version:	v0.2
Dissemination level	PU-Public
Contractual date of delivery	31/05/2026
Actual date of delivery	25/06/2026
Number of pages	84
File name	D4.1 Policy Briefs
Keywords	Policy briefs, recommendations, research, trainings, national contexts, EU context

Abstract:
The AFROEQUALITY project aims at strengthening members of the African communities in Greece, Italy, and Spain through research, empowerment (civic participation and digital citizenship), and dissemination activities with people of African descent between 18 and 45 years old but also the public.

Disclaimer: The information in this document reflects only the author's views, and the European Commission is not liable for any use that may be made of the information contained therein. The information in this document is provided as is, and no guarantee or warranty is given that the information is fit for any particular purpose. The user thereof uses the information at its sole risk and liability.

Executive summary

The present report presents the policy briefs drafted during the project implementation as part of WP4 of the AFROEQUALITY project, “Empowering people of African Descent: Hate Speech, Violence and Racism – Training on Digital Skills and Civic Participation”. Even though lead partner of the deliverable is NKUA, the policy briefs were developed in all three countries with the participation of members of Afrodiaspora involved in the project activities. Therefore, 8 policy briefs were developed, exceedinghet initial target of 6. Two policy briefs were developed in Greece per agreement and three policy briefs were developed in Spain and Italy. Policy briefs were translated all three languages of the project and in English.

Document History

Version	Date	Status	Author	Description
v 0.1	28/05/2026	Draft	Lila Mastora	Initial version
v 0.2	29/05/2026	Draft	Despoina Chronaki	Final Version

Table of Contents

1 Introduction 9
1.1 Purpose and structure of the document 9
2 Policy Briefs English 9
2.1 Greece: Policy Brief 1 11
2.1.2 What does research say? Insights from Greece 11
2.2 Greece: Policy Brief 2 14
2.2.2 Amplifying Afro-Descendant Voices: Civic Participation, Digital Inclusion and Social Belonging in Europe 14
2.3 Italy: Policy Brief 1 15
2.3.2 Cultural Identity, Civic Participation and Community Empowerment 15
2.4 Italy: Policy Brief 2 17
2.4.2 Interculturality and Democratic Coexistence 17
2.5 Italy: Policy Brief 3 18
2.5.2 Alternative Narratives Against Hate Speech and Racism 18
2.6 Spain: Policy Brief 1 20
2.7 Spain: Policy Brief 2 22
2.7.2 Empowering People of African Descent 22
2.8 Spain: Policy Brief 3 24
3 Policy Briefs: Greek 27
3.1 Greece: Policy Brief 1 27
3.1.1 Τι δείχνει η έρευνα; Στοιχεία από την Ελλάδα 27
3.2 Greece: Policy Brief 2 30
3.2.1.1 Ενισχύοντας τις Φωνές των Ατόμων Αφρικανικής Καταγωγής 30
3.2.2 Italy: Policy Brief 1 32
3.2.2.1 Πολιτισμική Ταυτότητα, Πολιτική Συμμετοχή και Ενδυνάμωση των Κοινοτήτων 32
3.2.3 Italy: Policy Brief 2 34
3.2.3.1 Διαπολιτισμικότητα και Δημοκρατική Συνύπαρξη 34
3.2.4 Italy: Policy Brief 3 35
3.2.4.1 Εναλλακτικές αφηγήσεις κατά της ρητορικής μίσους και του ρατσισμού 35
3.2.5 Spain: Policy Brief 1 37
3.2.6 Spain: Policy Brief 2 39
3.2.7 Spain: Policy Brief 3 42

4 Policy Briefs: Italian 47
4.1 Greece: Policy Brief 1 47
4.2 Greece: Policy Brief 2 49
4.2.1 Valorizzare la partecipazione e il senso di appartenenza delle persone afrodiscendenti in Europa attraverso l'inclusione civica e digitale 49
4.3 Italy: Policy Brief 1 51
4.3.1 Identità culturale, partecipazione civica ed empowerment comunitario 51
4.4 Italy: Policy Brief 2 53
4.4.1 Interculturalità e convivenza democratica 53
4.5 Italy: Policy Brief 3 55
4.5.1 Narrazioni alternative contro discorsi d'odio e razzismo 55
4.6 Spain: Policy Brief 1 57
4.7 Spain: Policy Brief 2 59
4.8 Spain: Policy Brief 3 61
5 Policy Briefs: Spanish 66
5.1 Greece: Policy Brief 1 66
5.2 Greece: Policy Brief 2 69
5.2.1 Amplificar las Voces Afrodescendientes: Participación Cívica, Inclusión Digital y Sentido de Pertenencia en Europa 69
5.3 Italy: Policy Brief 1 71
5.3.1 Identidad Cultural, Participación Cívica y Empoderamiento Comunitario 71
5.4 Italy: Policy Brief 2 73
5.4.1 Interculturalidad y Convivencia Democrática 73
5.5 Italy: Policy Brief 3 74
5.5.1 Narrativas Alternativas contra el Discurso de Odio y el Racismo 74
5.6 Spain: Policy Brief 1 76
5.7 Spain: Policy Brief 2 78
5.7.1 Perspectivas desde España: Empoderando a las personas afrodescendientes 78
5.8 Spain: Policy Brief 3 81

Partners List Abbreviations

Acronym/Abbreviation	Description
National Kapodistrian University of Arhens (NKUA) / Department of Communication and Media Studies	The University of Athens is the largest public Higher Education Institution in Greece, and among the largest universities in Europe. The Department of Communication and Media Studies at the NKUA was set up in the early 1990s, as one of the first departments in Greek universities to offer courses in media and communication. In the past 30-odd years, the Department has grown and succeeded in becoming one of the preeminent Media departments in Greece and the region. It belongs to the School of Economics and Political Science, NKUA. The Department is particularly active in promoting and supporting research through its research laboratories; department-based publication outlets; dissemination events of international symposia organised by the department and active dissemination i.e. communication of research to the public through strong presence in the national press and media. The Department is well-known for its international conferences and activities. Over 90% of faculty members are research-oriented and publish regularly in Greek, English, French and German language publications. The Department has a strong tradition in publishing books and monographs as well as international peer-reviewed journals. Academic staff are involved in Greek culture and academia, such as the Greek Film Archives, the National Broadcasting Regulatory Council, and the Hellenic Gaming Commission. The digital labs, media literacy, locative media, arts and cinema, policy, children and new technologies, gender, political communication, emotions and media, public relations and media industries are some of the areas that stand out for their research and public engagement.
CONVERGENCE (CONV)	CONVERGENCE is a Greek NGO focusing on generating unbiased technology-based systems and establishing reliable human-machine collaboration environments, bridging the gap between the needs of diverse stakeholders, through research, consultancy, targeted capacity building, awareness raising activities etc, towards the vision of Society 5.0. Our approach is guided by the various social markers, such as gender/sex, sexual orientation, cultural background, dis/abilities.
SCI-Hellas	SCI-Hellas (a branch of the Service Civil International), the Greek NGO partner, SCI- hellas is a Non-for- Profit organisation based in Athens. SCI-hellas is a key actor as it has long experience working on issues of social inclusion of vulnerable groups -mainly refugees, migrants and asylum seekers from

	African countries (including Muslims and people of African descent). They also work towards organizing women of African descent to address incidents of domestic violence.
CESIE	CESIE is a non-profit, non-political, and non-governmental organisation based in Palermo (Italy), established in 2001, active in the field of social inclusion and empowerment of vulnerable groups such as migrants and refugees, including immigrants from Africa. CESIE is committed to promote the cultural, social, educational and economic development at local, national, European and international levels. CESIE contributes to growth and development through the active participation of people, civil society and institutions, always valuing diversity. Inspired by the work of Danilo Dolci, we focus our work on the research of social needs and challenges and the use of innovative learning approaches. In this way, CESIE actively connects research with action using formal and non-formal learning methodologies. The organisational structure is divided into 6 thematic units working in cooperation and managing activities in their specific fields: Higher Education and Research; Rights and Justice; Adult, Migration; School; Youth. The Migration and Rights & Justice Units are active in initiating processes of capacity building, inclusion and empowerment of young migrants, UAM and women victims of violence and trafficking. The units are supported by 3 geographical departments (Local, European and International) and 4 transversal offices (Visibility and Communication, Networking, HRs, Financial). CESIE works with many partners around the world, including 3000 civil society organisations, universities, schools, research centres, public authorities and private entities, youth centres, companies and entrepreneurs. CESIE has 60 staff with different qualifications, skills and profiles. They share the same ideas that guide our work. The team is made up of people from many different countries, including Italy, the UK, Germany, France, Spain, Serbia, Lithuania, etc. CESIE is a great example of European values. CESIE also works with about 150 external experts in our offices in Sicily and abroad. We also have about 100 interns and volunteers who work with us each year.

Instrategies	Instrategies is think & do based in Barcelona specialized in European and international affairs, focusing on mobility, migration, inclusion and integration operating within the framework of the Sustainable Development Goals (SDGs) and mainstreaming gender equality. Instrategies work is dedicated to innovation through both knowledge and practical experience, designing, implementing and evaluating projects and policies. Instrategies has an extensive and multidisciplinary network of collaborators with a track record on EU funded projects. Strategies work with networks, public administration and civil society organisations to exchange learning experiences and design and test policies. It has worked with many stakeholders on migration and integration, including local and regional authorities and social organisations. It takes part in expert roundtables on issues faced by immigrants during integration, public debates on migration strategies and policies and contributes to national and international press on these issues.

1 Introduction

The AFROEQUALITY- 'Empowering people of African Descent: Hate Speech, Violence and Racism-Training on Digital Skills and Civic Participation' project- aims at empowering People of African Descent towards claiming inclusion and belonging, through modes of citizenship and culture that include:

- identifying, reporting and addressing incidents of racism and Afrophobia in the partner countries
- developing digital citizenship and civic awareness skills that will increase civic participation and local capacity building within the African Community in the partner countries
- exchanging cultural knowledge through 'everyday cultures in the city', to increase empowerment against Afrophobia, xenophobia, hate speech and violence in Greece, Italy and Spain
- assist in a holistic approach towards ending gender and racial stereotypes, baseless notions of racial superiority, and incitement to racial hatred.

The project is implemented under the coordination of the National and Kapodistrian University of Athens (Faculty of Communication and Media Studies) in collaboration with 4 partners in 3 countries, Spain, Italy and Greece.

Through a gender-sensitive and multi-stakeholder approach, AFROEQUALITY brings together a leading research public institution in Greece, CSOs working actively with black communities in Greece, Italy and Spain, as well as a socio-tech partner, who is expert in data mining and app development, in orderto explore, address and contribute to fighting Afrophobia and racism against People of Colour, via empowerment activities on digital and civic skills. Therefore, the project will assist directly members of Afrodiaspora and POC, (hereinafter also mentioned as "target group/population" or "beneficiaries" or People of Concern) women and men aged between 18-45 – residing in Athens, Palermo, Barcelona and the respective regions. It provides training in civic participation and cultural awareness, including notions of human rights and digital/media skills, drawing upon our objective to empower beneficiaries on issues of racism, violence, hate speech and related hate crimes through an intersectional perspective.

1.1 Purpose and structure of the document

The present document presents the Policy Briefs developed throughout the project to promote the interests of the Afrodiasporic communities to policy and decision makers as well as the wider public. The policy recommendations included in the Policy Briefs focus on the three national contexts of implementations but relate to issues identified at EU level adopting a transnational perspective.

Apart from the Introduction, the document is organised into sections presenting the policy briefs in the four different languages; English, Greek, Italian and finally Spanish.

2 Policy Briefs English

As part of WP4, six Policy Briefs were expected to be developed by partners in collaboration with members of the Afrodiasporic communities involved in the project activities. The target number was exceeded with Spain and Italy developing 3 policy briefs each. All policy briefs were developed in English and the three national languages; Greek, Italian and Spanish. The translation of all policy briefs

in English serves the wide dissemination of the findings and recommendations at EU level. At the same time, the translation in the country languages offers the opportunity to share the results of each national context across the countries, increasing awareness on the similarities, differences, lessons learned and good practices that can maximize the positive impact of the project and positive change. The policy briefs were designed to promote the interests and rights of African and Afrodiasporic communities among policymakers, institutional stakeholders and the wider public, while also contributing to advocacy and awareness-raising efforts at both national and European level.

The development of the policy briefs constituted a key component of the project's long-term impact and sustainability strategy, aiming to support policy dialogue and influence decision-making processes in the targeted countries and at EU level. To achieve this objective, a step-by-step process was designed and implemented in parallel with the activities carried out under WP2 and WP3.

The findings emerging from the research activities and Action Plans developed under WP2, together with the outcomes of the empowerment workshops implemented within WP3, provided the foundation for the policy briefs. The insights collected by implementing partners, trainers and participants through the evaluation process were synthesised into concise and accessible two-page policy briefs intended to serve as the project's main communication and advocacy tools.

The policy briefs were developed in collaboration with the selected Agents of Change during the final sessions of the empowerment workshops, ensuring that the perspectives, experiences and priorities of Afrodiasporic communities were meaningfully represented. Particular emphasis was placed on promoting awareness of Afro cultures and diversity, highlighting the role of women within the communities, addressing Afrophobia and hate speech, and strengthening cultural awareness and inclusion. Through this process, the policy briefs aimed not only to increase the visibility of the communities and their demands, but also to reinforce their public presence and participation in policy discussions.

In addition to supporting advocacy activities, the policy briefs are intended to contribute to broader dissemination and awareness-raising through social media, blogs, articles and participation in cross-fertilisation events. While the recommendations primarily focus on the national context of each partner country, they also incorporate a broader European and transnational perspective by addressing issues relevant at EU level.

2.1 Greece: Policy Brief 1

2.1.2 What does research say? Insights from Greece

'Empowering people of African Descent: Hate Speech, Violence and Racism- Training on Digital Skills and Civic Participation' (GA 101144500)

WP4: Initiatives to Fight Afrophobia, Xenophobia and Hate Speech

'Empowering people of African Descent: Hate Speech, Violence and Racism- Training on Digital Skills and Civic Participation'

AFROEQUALITY is an initiative that aims to strengthen members of African communities in Greece, Italy, and Spain through research, empowerment, and dissemination activities. The project focuses on investigating the culture and integration of African communities in these countries, addressing Afrophobia and discrimination, promoting gender mainstreaming and combating structural racism.

Project objectives

– To investigate the representation of the Afrodiaspora in the media in Greece, Italy and Spain through desk and primary research

– To empower Afrodiasporic people in participating countries through social inclusion activities and an empowerment app, which will enable to increase and promote their cultural background, increasing awareness.

-To train 180 members of the Afrodiaspora in total. The training will cover cultural awareness, digital

AFROEQUALITY

AFROEQUALITY Research _Key Findings

Racism and Afrophobia emerge in the context of: a) **lack of visibility** and **scarcity of data** about the Afrodiaspora b) **institutional racism** c) **challenges with employment**.

Barriers in accessing **education**, **housing** and **health services**, spaces where institutional racism is still prevalent

Low numbers of hate and racial crime-reporting require continuous development of **safe reporting** mechanisms and **victim support** services

Stereotypical narratives about race, ethnic origin and the Afrodiaspora (especially the **exoticization** and **objectification** of Afrodiasporic women) are still prevalent in **news media** and **pop culture** and in **online** discourse

Afrodiasporic people are **compelled to** choose **precarious jobs**, where issues of **work** and **sexual harassment**, racist attitudes and attacks become even more frequent

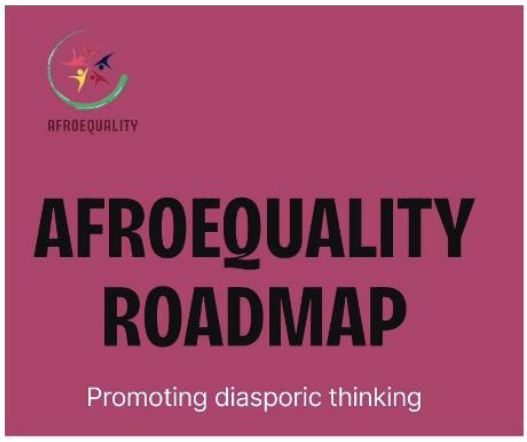
Acceptance of **banal** and **everyday racism** that Black people adapt to as an unavoidable everyday condition, **sustains a culture of trauma**

There is a need to

Accelerate and **simplify** access to **legal status** and **nationality** for **Afrodiasporic** youth and long-term residents.

Also to combat employment exclusion in Greece via **introducing accessible regularization pathways** for workers, strengthening **anti-discrimination enforcement** and supporting Afro-descendant workers' rights

Incorporate **courses** about **black history** and **colonialism** into school and university curricula and educators to be taught ways of preventing discrimination at school

Key Focus Areas

Digital Inclusion and Innovation

Platforms and **governments** must implement **policies** to **prevent** and respond to **digital harassment.**
Develop **digital platforms** that **amplify Afrodiasporic voices** and facilitate **civic participation**

For further details please visit the AFROEQUALITY site

Project deliverables here

2.2 Greece: Policy Brief 2

2.2.2 Amplifying Afro-Descendant Voices: Civic Participation, Digital Inclusion and Social Belonging in Europe

A Community-Informed Policy Brief Based on Participatory Workshops in Greece

This policy brief presents key insights and recommendations emerging from a series of three civic empowerment workshops conducted with people of African descent. Bringing together participants from diverse cultural, linguistic, migration, and socio-economic backgrounds, the workshops created a space for reflection on citizenship, participation, digital inclusion, identity, and experiences of discrimination.

While participants' experiences varied significantly according to age, gender, migration history, nationality, and legal status, they highlighted persistent barriers to civic participation, limited representation in decision-making processes, experiences of racism and Afrophobia, and challenges related to digital inclusion and online hate speech.

The discussions also revealed the strength, resilience, and social contributions of Afrodiasporic communities, as well as their commitment to building more inclusive and democratic societies.

Background

People of African descent are not a homogeneous group. Afro-descendant communities encompass citizens, migrants, refugees, second- and third-generation Europeans, students, workers, entrepreneurs, artists, and activists with roots in multiple countries, cultures, languages, and traditions.

This diversity represents an important social and cultural asset. However, participants consistently reported that public policies often fail to recognize the complexity of their identities and experiences.

The findings presented in this brief are based on three participatory workshops implemented in Athens on Cultural identity, Interculturality and Alternative Narratives. Through dialogue, group exercises, storytelling, and collective reflection, participants identified key challenges affecting their participation in civic and public life.

What Participants Told Us

Participation Requires Belonging

Participants stressed that meaningful participation is only possible when individuals feel recognized, respected, and represented within society.

Many participants described feeling excluded from public discussions affecting their communities despite actively contributing to their local societies through work, volunteering, cultural activities, and community engagement.

Diversity Within Afro-Descendant Communities Must Be Recognized

Participants emphasized that policies often treat people of African descent as a single group, overlooking differences in migration experiences, legal status, language, gender, religion, age, and socio-economic circumstances.

More inclusive policymaking requires acknowledging these diverse realities and ensuring that multiple voices are represented.

Digital Spaces Are Both Opportunities and Risks

Participants identified social media and digital platforms as important tools for self-expression, community building, and advocacy.

At the same time, they reported frequent exposure to racist narratives, hate speech, misinformation, and stereotyping online.

Digital literacy was identified as a critical skill for participation, empowerment, and protection.

Cultural Visibility Matters

Participants highlighted the importance of positive representation of Afro-descendant identities, histories, and contributions in education, media, and public institutions.

Greater visibility was viewed as essential for challenging stereotypes, strengthening belonging, and fostering intercultural understanding.

Policy Recommendations

- Ensure that people of African descent are systematically consulted in the design, implementation, and evaluation of policies affecting their communities.
- Strengthen implementation of the EU Anti-Racism Action Plan with a specific focus on participation and representation.
- Increase funding for community-led initiatives that promote civic engagement, digital literacy, and cultural participation.
- Support research and data collection that reflects the diversity of Afro-descendant experiences.
- Develop inclusive participation mechanisms that actively engage Afro-descendant communities in public decision-making.
- Integrate anti-racism, intercultural dialogue, and media literacy into education systems.
- Strengthen measures to prevent and respond to hate speech and discrimination.
- Promote the visibility of Afro-descendant histories, cultures, and contributions in public institutions and educational materials.
- Create accessible spaces for intercultural dialogue and civic participation.
- Support Afro-descendant community organizations and grassroots initiatives.
- Encourage participatory approaches that build trust between institutions and communities.

Conclusion

The workshops demonstrated that people of African descent are not passive recipients of policies but active contributors to their communities and democratic societies. Participants expressed a strong commitment to civic engagement, social cohesion, and intercultural dialogue.

Policymakers at European, national, and local levels should build upon this expertise and experience. More inclusive and participatory policymaking processes can help ensure that Europe's growing diversity becomes a source of democratic strength, social innovation, and collective progress.

2.3 Italy: Policy Brief 1

2.3.2 Cultural Identity, Civic Participation and Community Empowerment

The AFROEQUALITY project promotes the empowerment of people of African descent through participatory learning, civic engagement, and inclusive dialogue. Within WP3 — *Enhancing Civic*

Participation Activities for People of African Descent — the workshop on Cultural Identity explored how identity, representation, and belonging influence participation, resilience, and social inclusion.

The activities highlighted the importance of creating safe spaces where Afrodiasporic individuals can reflect on their experiences, challenge stereotypes, and reclaim cultural narratives through collaborative and digital methodologies.

Strengthening Cultural Identity Through Participation

The Cultural Identity workshop was designed to foster self-awareness, collective reflection, and intercultural dialogue among participants from diverse backgrounds.

The workshop addressed how stereotypes, categorisation, and racialised narratives continue to shape social interactions and institutional practices. Participants explored the relationship between identity, discrimination, and representation, while reflecting on the psychological impact of everyday racism and exclusion.

Particular attention was given to the role of storytelling and digital expression as tools for empowerment and civic participation.

The workshop also contributed to the development of the AFROEQUALITY Empowerment Toolkit, a practical resource aimed at supporting facilitators, educators, and organisations working on anti-racism, inclusion, and community engagement.

Methodological Approach

The workshop adopted a participatory and non-formal educational methodology grounded in dialogue, co-creation, and peer learning.

Activities encouraged participants to critically reflect on:

- identity and self-representation;
- stereotypes and social categorisation;
- visible and invisible dimensions of discrimination;
- the role of media and online discourse in reproducing racism and Afrophobia.

Creative and digital tools were integrated into the learning process to support active participation and collaborative storytelling. Participants were encouraged to share personal and collective experiences through visual narratives, group discussions, and digital content creation.

The methodology promoted inclusive participation, mutual recognition, and collective learning rather than hierarchical forms of knowledge transmission.

Main Outcomes

The workshop demonstrated that cultural identity can function as both a source of vulnerability and a source of resilience.

Participants highlighted the importance of spaces where Afrodiasporic voices are recognised beyond stereotypical or victimising narratives. The activities strengthened self-expression, cultural pride, and mutual understanding among participants.

The workshop also showed how digital storytelling can contribute to countering hate speech and promoting alternative narratives based on dignity, diversity, and inclusion.

Participants further stressed the importance of educational approaches capable of addressing structural racism, unconscious bias, and the long-term effects of everyday discrimination.

Policy Recommendations

To strengthen civic participation and social inclusion for people of African descent, policymakers and institutions should:

- Promote educational initiatives addressing identity, anti-racism, and media representation.
- Support community-based empowerment programmes grounded in participatory methodologies.
- Encourage the use of digital storytelling and creative tools to combat hate speech and stereotypes.
- Invest in safe and inclusive spaces for intercultural dialogue and collective reflection.
- Integrate anti-discrimination and decolonial perspectives into formal and non-formal education systems.

Conclusion

The Cultural Identity workshop demonstrated the importance of combining civic participation, critical reflection, and digital empowerment to strengthen inclusion and democratic participation.

The experience confirmed that combating racism requires not only institutional reforms, but also spaces where people can reclaim their narratives, share experiences, and actively contribute to shaping more inclusive societies.

2.4 Italy: Policy Brief 2

2.4.2 Interculturality and Democratic Coexistence

Within the AFROEQUALITY project, the workshop on Interculturality explored how dialogue, cooperation, and mutual recognition can strengthen democratic participation and social cohesion.

The workshop addressed interculturality not as a static relationship between different cultures, but as a dynamic and transformative process based on interaction, reciprocity, and shared experiences.

Through participatory and collaborative methodologies, participants reflected on discrimination, communication barriers, and the importance of inclusive approaches capable of fostering coexistence in increasingly diverse societies.

Promoting Intercultural Dialogue

The workshop focused on the relationship between interculturality, inclusion, and civic participation.

Participants explored how stereotypes, social divisions, and institutional narratives often prevent meaningful dialogue between communities. Particular attention was given to the role of migration discourse and the ways in which cultural diversity is represented within public and political debates.

The activities encouraged participants to move beyond simplified understandings of identity and culture, recognising diversity as a constitutive element of contemporary European societies.

Methodological Approach

The workshop adopted a participatory learning methodology based on experiential education, collaborative problem-solving, and group reflection.

Interactive activities encouraged participants to:

- reflect on visible and invisible dimensions of culture;
- explore communication styles and intercultural misunderstandings;
- analyse cooperation dynamics in diverse groups;
- connect intercultural dialogue with human rights and equality.

The methodology prioritised active listening, peer exchange, and collective learning processes. Activities were designed to create safe spaces where participants could share experiences, negotiate perspectives, and build mutual trust.

Particular emphasis was placed on cooperation and community-building as essential dimensions of democratic participation.

Main Outcomes

The workshop demonstrated that intercultural dialogue is essential for addressing prejudice, discrimination, and social fragmentation.

Participants recognised that many social tensions emerge not simply from difference itself, but from the absence of meaningful interaction, recognition, and communication.

The activities strengthened participants' awareness of how culture shapes perceptions, behaviours, and social relationships, while also highlighting the importance of empathy, cooperation, and inclusive communication.

The workshop further showed that participatory approaches can help transform diversity into a resource for democratic coexistence rather than a source of division.

Policy Recommendations

To promote inclusive and democratic societies, institutions and policymakers should:

- Strengthen intercultural education within schools, universities, and community programmes.
- Promote participatory spaces that encourage dialogue between communities.
- Support educational methodologies based on cooperation, empathy, and peer learning.
- Challenge exclusionary narratives that frame migration and diversity as threats.
- Integrate intercultural perspectives into local governance, youth participation, and civic engagement initiatives.

Conclusion

The Interculturality workshop highlighted the importance of dialogue, cooperation, and shared responsibility in building inclusive societies.

The experience demonstrated that intercultural learning is not only an educational process, but also a democratic practice capable of strengthening social cohesion, participation, and mutual recognition across diverse communities.

2.5 Italy: Policy Brief 3

2.5.2 Alternative Narratives Against Hate Speech and Racism

The AFROEQUALITY workshop on Alternative Narratives explored the role of communication, media literacy, and digital participation in countering hate speech, racism, and Afrophobia.

The workshop encouraged participants to critically analyse dominant narratives surrounding migration, race, and identity, while promoting inclusive forms of storytelling capable of amplifying Afrodiasporic voices and experiences.

Through collaborative methodologies and digital tools, participants reflected on how narratives influence public perception, social cohesion, and democratic participation.

Challenging Harmful Narratives

The workshop addressed the impact of media representation, online discourse, and misinformation on the reproduction of stereotypes and discrimination.

Participants explored how racialised narratives often portray Afrodescendant individuals through victimising, securitised, or exclusionary perspectives, reinforcing social divisions and distrust.

The activities promoted alternative forms of communication grounded in dignity, representation, and inclusion, highlighting the importance of narrative ownership and community participation in public discourse.

Methodological Approach

The workshop adopted an interactive and participant-centred methodology combining critical reflection, media literacy, and collaborative content creation.

Participants engaged in:

- discussions on stereotypes and online hate speech;
- analysis of media representation and digital communication;
- collective reflection on inclusive language and counter-narratives;
- creative storytelling and civic-oriented digital participation.

The methodology encouraged participants to become active creators of narratives rather than passive consumers of information.

Digital tools and participatory learning methods were used to strengthen critical thinking, communication skills, and awareness of the social impact of online discourse.

Main Outcomes

The workshop demonstrated the importance of alternative narratives in combating racism and promoting democratic inclusion.

Participants highlighted the need for more representative and inclusive communication spaces where Afrodiasporic individuals can speak for themselves rather than being represented through external or stereotypical perspectives.

The activities strengthened media literacy, digital awareness, and participants' confidence in using communication as a tool for advocacy and civic participation.

The workshop also showed that countering hate speech requires both institutional responsibility and community-led approaches capable of promoting solidarity and social awareness.

Policy Recommendations

To address hate speech and discriminatory narratives, policymakers and institutions should:

- Strengthen media literacy and digital citizenship programmes.

- Promote ethical and inclusive media representation.
- Support community-led communication initiatives and alternative storytelling platforms.
- Develop policies addressing online hate speech while protecting democratic participation and freedom of expression.
- Invest in digital empowerment initiatives for racialised and marginalised communities.

Conclusion

The Alternative Narratives workshop demonstrated that communication and storytelling play a central role in shaping inclusion, participation, and democratic coexistence.

Creating spaces where alternative narratives can emerge is essential to challenging racism, amplifying marginalised voices, and fostering more equitable and inclusive societies.

2.6 Spain: Policy Brief 1

The AFROEQUALITY project addresses the systemic challenges faced by people of African descent in Europe, with a focus on Greece, Italy, and Spain. Despite legal frameworks, structural racism and Afrophobia continue to hinder social inclusion and trust in public institutions. This brief outlines the project's mission to strengthen Afrodiasporas through evidence-based research, digital skill-building, and the promotion of intersectional policy-making.

Empowering People of African Descent

The AFROEQUALITY project, funded by the EU's Citizens, Equality, Rights and Values (CERV) Programme, addresses Afrophobia, xenophobia, hate speech, violence, and racism faced by people of African descent. Led by the National Kapodistrian University of Athens, in partnership with CONVERGENCE, SYGKLISI AMKE, CESIE, Instrategies, and SCI Hellas, it promotes social inclusion, gender mainstreaming, and combats structural discrimination across the participating countries of Greece, Italy and Spain. The initiative emphasises research, training, and empowerment tools to foster civic participation and cultural awareness.

Core Objectives and Activities

AFROEQUALITY investigates media representation of Afrodiasporic people through desk and primary research to highlight biases and stereotypes. It collaborates with individuals via social inclusion activities and a dedicated empowerment app that promotes cultural heritage and raises awareness. Additionally, the project delivers collaborative workshops with 180 people on digital citizenship, cultural awareness, social inclusion, and gender equality mainstreaming. Key components include:

- Analysing institutional racism in employment, education, housing, and health services.
- Developing safe reporting mechanisms for hate crimes.
- Challenging stereotypical narratives in media and online discourse.

Research Insights Across Greece, Italy and Spain

Research conducted across the Mediterranean corridor highlights a critical lack of visibility and a scarcity of disaggregated data regarding the Afrodiaspora. This "invisibility" masks the true extent of:

- **Institutional Racism:** Prevalent barriers in accessing fundamental rights such as housing, health services, and quality education.

- **Precarious Employment:** A trend where Afrodiasporas are compelled into unstable jobs, increasing their vulnerability to workplace harassment and racist attacks.
- **The Culture of Trauma:** The normalisation of "everyday racism," which members of the Afrodiaspora often adapt to as an unavoidable condition, leading to long-term psychological impact.

Project research reveals persistent challenges such as lack of visibility for the Afrodiaspora, institutional racism, and employment barriers. Individuals of African descent often face precarious jobs with heightened risks of harassment and discrimination, alongside everyday banal racism that perpetuates trauma. Low reporting rates for racial crimes underscore the need for improved victim support and accessible legal pathways for residency and nationality.

These findings advocate for:

- Integrating black history and anti-discrimination education into curricula.
- Strengthening anti-discrimination enforcement and workers' rights.
- Simplifying regularisation for long-term residents and youth.

Key Recommendations

To combat exclusion, policymakers should prioritise accessible legal status pathways and anti-discrimination measures in labour markets. Educational reforms must incorporate decolonial perspectives and train educators on bias prevention. Enhanced reporting systems and empowerment tools, like the AFROEQUALITY app, are essential for building resilience against hate speech and promoting gender-sensitive inclusion.

- **Accelerate Legal Regularisation**. Governments should simplify and accelerate access to legal status and nationality for Afrodiasporic youth and long-term residents to ensure full civic belonging.
- **Combat Digital Afrophobia**. Tech platforms and regulators must implement robust policies to prevent digital harassment. This should be coupled with the development of platforms that amplify Afrodiasporic voices.
- **Educational Reform**. Educational curricula should be enriched to include the histories, contributions, and experiences of the Afrodiaspora, moving away from stereotypical or colonial-only narratives.
- **Strengthening Community Leadership**. Create fellowships, mentorship programmes, and training institutes specifically focused on civic leadership within Black individuals to foster sustainable, independent advocacy.

Project Impact and Next Steps

The legitimacy of European democracy depends on the rigour of its inclusion. AFROEQUALITY provides the tools—through data, training, and digital innovation—to ensure that people of African descent are not just subjects of policy, but active co-creators of a more equitable Europe.

AFROEQUALITY drives systemic change through evidence-based advocacy, training, and digital innovation, aligning with EU values of equality and rights. Stakeholders are encouraged to visit https://afroequality.eu for deliverables, follow updates on social media, and engage in #EndRacism and #EqualityForAll campaigns. Future phases will disseminate insights to inform national policies on integration.

2.7 Spain: Policy Brief 2

2.7.2 Empowering People of African Descent

The AFROEQUALITY project, funded by the EU's Citizens, Equality, Rights and Values (CERV), addresses Afrophobia, xenophobia, hate speech, violence, and racism faced by Afrodiasporic people. In Spain, led by Instrategies in partnership with the National Kapodistrian University of Athens, CONVERGENCE, SYGKLISI AMKE, CESIE, and SCI Hellas, it promotes social inclusion, gender mainstreaming, and combats structural discrimination. The initiative emphasises research, training, and empowerment tools to foster civic participation and cultural awareness.

Core Objectives in Spain

AFROEQUALITY investigates media representation and public perceptions of people of African descent through surveys, focus groups, and media analysis. It collaborates with individuals via social inclusion activities and a dedicated empowerment app promoting cultural heritage. Collaborative workshops target digital citizenship, cultural awareness, social inclusion, and gender equality for 60 people in Spain.

Key components include:

- Mapping discrimination in employment, education, housing, and health services.
- Enhancing safe hate crime reporting mechanisms.
- Challenging stereotypes in media and online discourse.

Research Insights from Spain

In Spain, the lived experience of the African diaspora is marked by a persistent gap between formal legal protections and the practical reality of institutional racism. Research indicates that discriminatory practices are particularly prevalent in the housing market, where ethnic profiling often prevents access to basic domestic security. In the labour market, over-qualification and precariousness remain the norm for Afrodiasporic people. They are often confined to precarious, low-paid jobs, underrepresented in public discourse, with public perceptions reflecting stereotypes and cultural erasure. Furthermore, the normalisation of "everyday racism" creates a culture of trauma that is often under-reported due to a lack of trust in existing reporting mechanisms. Low hate crime reporting highlights needs for victim support; focus groups reveal resilience through cultural expression and civic engagement despite barriers.

To address these systemic issues, the AFROEQUALITY project implemented a capacity-building model in Spain centred on “Agents of Change” in cities like Valencia and Barcelona. By collaborating with local organisations such as Casa Marruecos and Convivim, the project reached dozens of participants, focusing on digital citizenship and the creation of alternative narratives. These sessions demonstrated that when empowerment is grounded in trusted community spaces, it successfully fosters a sense of collective agency and prepares individuals to engage critically with public institutions.

Findings advocate for:

- Intersectional policies addressing multiple discriminations (racial, ethnic, religious).
- Educational curricula incorporating black history and anti-discrimination training.
- Stronger enforcement against racial profiling and workplace exclusion.

Key Recommendations

Policymakers should strengthen intersectional anti-discrimination measures, including OBERAXE monitoring and Penal Code articles 510-511 on hate speech. Integrate decolonial perspectives into education and train public servants on intercultural competence. Promote community empowerment tools like the AFROEQUALITY app and support civil society initiatives for safe reporting and cultural representation.

Area	**Current Challenges**	**Recommended Actions**
Legal Framework	Persistent racial profiling despite laws	Enhance victim support and reporting
Employment	Precarious jobs for sub-Saharan Africans	Anti-discrimination enforcement
Education	Underrepresentation of black history	Decolonial curricula integration
Media	Stereotypical narratives	Ethical journalism guidelines

Furthermore, strategic recommendations for policy reform are also identified in the AFROEQUALITY project:

- **Transforming Public Safety and Institutional Trust.** A primary requirement for social cohesion in Spain is the reform of policing practices to eliminate ethnic profiling. Policies should prioritise the introduction of robust, rights-based training for security forces, coupled with the establishment of independent oversight mechanisms. By ensuring that the African diaspora is actively involved in shaping fair and accountable policing frameworks, local authorities can begin to rebuild the trust necessary for a truly inclusive democracy.
- **Municipal Governance and Participatory Inclusion.** The institutionalisation of inclusion must happen at the local level through the reinforcement of municipal participation. Spanish municipalities should move beyond symbolic gestures by adopting participatory budgets and inclusive planning frameworks that empower residents of African descent to help design the policies that affect their daily lives. This "bottom-up" approach ensures that local inequalities are addressed through the direct civic contribution of those most affected by them.
- **Mainstreaming Intercultural Competence.** To sustain these changes, there is an urgent need to integrate intercultural competence across all levels of public administration. This involves not only training public officials to recognise and dismantle structural biases but also enriching educational curricula to reflect the historical and contemporary contributions of the African diaspora. By fostering alternative narratives and digital literacy, Spain can transform diversity

from a managed challenge into a fundamental pillar of national resilience and democratic strength.

2.8 Spain: Policy Brief 3

The AFROEQUALITY project, funded by the European Union's Citizens, Equality, Rights and Values (CERV) Programme, aimed to address racism, hate speech, violence and Afrophobia in Greece, Italy and Spain through research, participatory engagement and community empowerment. Implemented by a consortium led by the National and Kapodistrian University of Athens together with CONVERGENCE, SYGKLISI AMKE, CESIÉ, InStrategies and SCI Hellas, the project combined an intersectional and decolonial perspective with practical actions to strengthen civic participation, digital skills and inclusive narratives.

The project worked closely with Afrodiasporic entities and stakeholders to better understand lived experiences of racism and exclusion, while also creating spaces for dialogue, participation and collective action. Through research activities, participatory workshops and community engagement, AFROEQUALITY sought not only to identify barriers but also to support the development of more inclusive and democratic societies.

Context and Main Findings

The project was developed in a broader European context marked by increasing polarisation, the normalisation of xenophobic discourse and the growing dehumanisation of migration and Afrodescendent populations in public debate. Racism, hate speech and discrimination cannot be understood solely as problems affecting specific groups; they constitute a broader democratic challenge that undermines social cohesion, equality and trust in institutions.

The research conducted within the project confirmed the persistence of institutional and everyday racism across the three participating countries. Participants highlighted barriers in employment, education, housing and healthcare, as well as experiences of stereotyping, discrimination and exclusion in daily interactions.

One of the project's key findings is that the problem is often not the absence of opportunities for people to speak, but rather the lack of genuine listening by institutions, media and society as a whole. Afrodiasporic individuals repeatedly stressed that participation processes frequently remain symbolic or extractive, without leading to meaningful influence on policies or institutional practices.

The project also identified how institutional racism continues to shape access to rights, services and opportunities. Administrative barriers, unequal treatment and structural discrimination contribute to limiting full participation in society. In this regard, legal status remains a central factor affecting access to employment, education, healthcare, housing and political participation.

Media representation emerged as another key issue. The analysis conducted within the project showed that Afrodescendant and migrant people are often portrayed through securitised, victimising or stereotypical narratives, reinforcing "us versus them" framings and contributing to social distrust and exclusion. Participants highlighted the importance of promoting alternative narratives that recognise diversity as a constitutive part of European societies.

At the same time, the project demonstrated the transformative potential of community-based approaches. The participatory workshops implemented in Greece, Italy and Spain strengthened

community networks, created safe spaces for dialogue and reflection, and empowered participants to act as agents of change within their own groups and the whole society.

Lessons Learned

The AFROEQUALITY project highlighted several important lessons for future policies and interventions.

First, anti-racism initiatives must move beyond awareness-raising alone and address the structural and institutional dimensions of discrimination. Fighting racism requires improving material conditions and guaranteeing effective access to rights, services and opportunities.

Second, participation processes must be based on trust, co-creation and genuine power-sharing. Institutions and organisations should be aware of positions of privilege when designing and implementing interventions and ensure that affected groups and individuals are not treated merely as beneficiaries or sources of information, but as equal partners.

Third, education plays a fundamental role in combating racism and promoting democratic participation. This includes not only formal education but also vocational training, informal education, media literacy and community learning spaces. Educational policies should actively challenge stereotypes, colonial legacies and discriminatory narratives.

Fourth, employment, legal stability and access to healthcare are essential preconditions for effective participation in society. Without secure living conditions, participation risks becoming symbolic rather than substantive.

Finally, community-building initiatives and local networks are essential tools to strengthen social cohesion and counter hate speech, racism and xenophobia.

Policy Recommendations

The findings of the AFROEQUALITY project underline the need for comprehensive and long-term responses that address both the structural dimensions of racism and the conditions necessary for meaningful participation, equality and democratic inclusion. The following recommendations aim to support institutions, civil society and policymakers in developing more inclusive, rights-based and community-centred approaches.

1. Strengthen Institutional Responses to Racism

- Develop comprehensive anti-racism strategies at local, national and European levels.
- Establish independent and accessible reporting and monitoring mechanisms for hate speech, hate crime and discrimination.
- Improve data collection on racism and discrimination while ensuring rights-based safeguards.
- Mainstream anti-racism and anti-discrimination approaches across all public policies.
- Ensure that public institutions recognise and address institutional racism.

2. Promote Rights-Based Inclusion Policies

- Improve access to stable legal pathways and legal support services.
- Facilitate recognition of qualifications and prior learning to support labour market inclusion.
- Strengthen equal access to healthcare, education, housing and employment.
- Invest in vocational training, lifelong learning and youth empowerment programmes.
- Support targeted measures for groups facing multiple and intersectional forms of discrimination.

3. Foster Inclusive Narratives and Democratic Participation

- Promote decolonial approaches in public discourse, education and institutional practices.
- Move beyond “us versus them” narratives and reinforce inclusive understandings of “we” within European societies.
- Support media literacy and alternative narratives developed together with Afrodescendents and migrant individuals.
- Encourage responsible media representation and challenge stereotyping and sensationalism.
- Recognise racism, xenophobia and hate speech as threats to democratic living together affecting society as a whole.

4. Support Community Building and Participation

- Create and sustain safe spaces for intercultural dialogue and community participation.
- Support grassroots organisations and Afrodiasporic associations as key actors in democratic participation.
- Promote participatory and co-creation methodologies in policymaking.
- Ensure long-term funding for community-led initiatives.
- Strengthen local networks and partnerships between public institutions, civil society, entities and individuals.

5. Improve Policy Evaluation and Impact Assessment

- Develop mechanisms to analyse and evaluate anti-racism and inclusion practices.
- Strengthen evidence-based policymaking through participatory research and community feedback.
- Assess the real impact of policies on affected individuals rather than focusing only on quantitative outputs.
- Encourage exchange of good practices between local, national and European actors.

Next Steps

The AFROEQUALITY project demonstrated the importance of combining research, participation and community empowerment to address racism and exclusion. However, sustainable change requires long-term institutional commitment and continued collaboration between public institutions, civil society, academia, media actors and people themselves.

Future actions should focus on consolidating the networks and methodologies developed during the project, expanding participatory spaces and ensuring that the voices and experiences of Afrodiasporic individuals are meaningfully integrated into policymaking processes.

The project also highlights the need to continue developing intersectional and decolonial approaches to anti-racism policies, recognising that equality cannot be achieved without addressing structural inequalities and power imbalances.

Ultimately, building inclusive societies requires moving beyond symbolic commitments towards concrete political, institutional and social transformations grounded in equality, dignity, participation and democratic living together.

3 Policy Briefs: Greek

3.1 Greece: Policy Brief 1

3.1.1 Τι δείχνει η έρευνα; Στοιχεία από την Ελλάδα

Ενδυνάμωση ατόμων της Αφροδιασποράς: Ρητορική Μίσους, Βία και Ρατσισμός – Εκπαίδευση σε Ψηφιακές Δεξιότητες και Συμμετοχή στα Κοινά (GA 101144500)

Πακέτο Εργασίας 4: Πρωτοβουλίες για την Καταπολέμηση της Αφροφοβίας, της Ξενοφοβίας και της Ρητορικής Μίσους

«Ενδυνάμωση Ατόμων Αφρικανικής Καταγωγής: Ρητορική Μίσους, Βία και Ρατσισμός – Εκπαίδευση σε Ψηφιακές Δεξιότητες και Συμμετοχή στα Κοινά»

Το AFROEQUALITY είναι μια πρωτοβουλία που στοχεύει στην ενδυνάμωση των μελών των αφρικανικών κοινοτήτων στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία μέσω έρευνας, δράσεων ενδυνάμωσης και δραστηριοτήτων διάχυσης. Το έργο εστιάζει στη διερεύνηση της κουλτούρας και της κοινωνικής ένταξης των αφρικανικών κοινοτήτων στις χώρες αυτές, στην αντιμετώπιση της αφροφοβίας και των διακρίσεων, στην προώθηση της ισότητας των φύλων και στην καταπολέμηση του δομικού ρατσισμού.

Στόχοι του Έργου

– Διερεύνηση της αναπαράστασης της Αφροδιασποράς στα μέσα ενημέρωσης στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, μέσω βιβλιογραφικής και πρωτογενούς έρευνας.

– Ενδυνάμωση των μελών της Αφροδιασποράς στις συμμετέχουσες χώρες μέσα από δράσεις κοινωνικής ένταξης και μέσω μιας εφαρμογής ενδυνάμωσης, που θα βοηθήσει στην ανάδειξη και προώθηση της πολιτισμικής τους ταυτότητας και στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης.

– Εκπαίδευση συνολικά 180 μελών της Αφροδιασποράς, με αντικείμενα την πολιτισμική ευαισθητοποίηση, την ψηφιακή ιδιότητα του πολίτη, την κοινωνική ένταξη και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου.

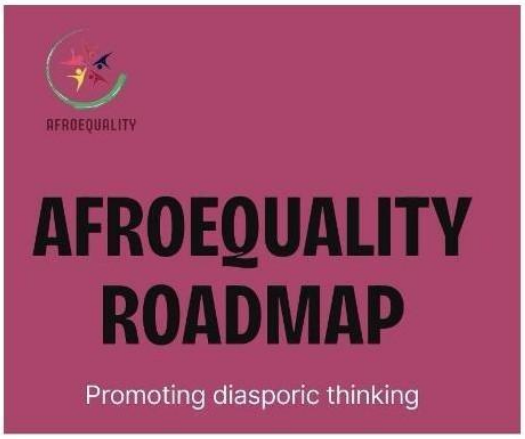
AFROEQUALITY Έρευνα _Βασικά Ευρήματα

- Ο ρατσισμός και η αφροφοβία εμφανίζονται στο πλαίσιο: α) έλλειψης ορατότητας και έλλειψης δεδομένων για την Αφροδιασπορά, β) θεσμικού ρατσισμού, γ) προκλήσεων στην απασχόληση
- Εμπόδια στην πρόσβαση στην εκπαίδευση, τη στέγαση και τις υπηρεσίες υγείας - τομείς στους οποίους ο θεσμικός ρατσισμός εξακολουθεί να υφίσταται.

- Χαμηλά ποσοστά αναφοράς εγκλημάτων μίσους και ρατσιστικών επιθέσεων, γεγονός που καθιστά απαραίτητη τη συνεχή ανάπτυξη ασφαλών μηχανισμών καταγγελίας και υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων.
- Στερεοτυπικές αφηγήσεις για τη φυλή, την εθνοτική καταγωγή και την Αφροδιασπορά (ιδιαίτερα η εξωτικοποίηση και αντικειμενοποίηση των γυναικών της Αφροδιασποράς) εξακολουθούν να είναι διαδεδομένες στα μέσα ενημέρωσης, στην ποπ κουλτούρα και στον ψηφιακό δημόσιο λόγο.
- Τα μέλη της Αφροδιασποράς συχνά αναγκάζονται να επιλέξουν επισφαλείς θέσεις εργασίας, όπου προβλήματα παρενόχλησης, ρατσιστικών συμπεριφορών και επιθέσεων είναι ακόμη συχνότερα.
- Η αποδοχή του καθημερινού, «τετριμμένου» ρατσισμού, τον οποίο οι Μαύροι άνθρωποι συχνά υιοθετούν ως αναπόφευκτη καθημερινότητα, διαιωνίζει μια κουλτούρα τραύματος.

Υπάρχει ανάγκη για:

- Επιτάχυνση και απλοποίηση της πρόσβασης σε νομικό καθεστώς και ιθαγένεια για τους νέους και τους μακροχρόνια διαμένοντες της Αφροδιασποράς.
- Καταπολέμηση του αποκλεισμού από την εργασία στην Ελλάδα, μέσω: εισαγωγής προσβάσιμων οδών τακτοποίησης/νομιμοποίησης εργαζομένων, ενίσχυσης της εφαρμογής της αντι-διακριτικής νομοθεσίας, στήριξης των δικαιωμάτων των εργαζομένων αφρικανικής καταγωγής
- Ενσωμάτωση μαθημάτων σχετικά με τη Μαύρη ιστορία και την αποικιοκρατία στα σχολικά και πανεπιστημιακά προγράμματα, καθώς και εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε τρόπους πρόληψης των διακρίσεων στο σχολικό περιβάλλον.

Key Focus Areas

Για περισσότερες λεπτομέρειες μπορείτε να επισκεφθείτε το AFROEQUALITY

Τα παραδοτέα του έργου μπορείτε να τα βρείτε εδώ

3.2 Greece: Policy Brief 2

3.2.1.1 Ενισχύοντας τις Φωνές των Ατόμων Αφρικανικής Καταγωγής

Συμμετοχή στα Κοινά, Ψηφιακή Ένταξη και Κοινωνική Συνοχή στην Ευρώπη

Ένα Υπόμνημα Πολιτικής βασισμένο στις απόψεις της κοινότητας μέσα από συμμετοχικά εργαστήρια στην Ελλάδα

Το παρόν υπόμνημα πολιτικής παρουσιάζει βασικά συμπεράσματα και προτάσεις που προέκυψαν από μια σειρά τριών εργαστηρίων ενδυνάμωσης της ενεργής συμμετοχής των πολιτών, τα οποία πραγματοποιήθηκαν με τη συμμετοχή ατόμων αφρικανικής καταγωγής. Συγκεντρώνοντας συμμετέχοντες/συμμετέχουσες από διαφορετικά πολιτισμικά, γλωσσικά, μεταναστευτικά και κοινωνικοοικονομικά υπόβαθρα, τα εργαστήρια δημιούργησαν έναν χώρο προβληματισμού γύρω από την ιδιότητα του πολίτη, τη συμμετοχή στα κοινά, την ψηφιακή ένταξη, την ταυτότητα και τις εμπειρίες διακρίσεων.

Παρότι οι εμπειρίες των συμμετεχόντων/συμμετεχουσών διέφεραν σημαντικά ανάλογα με την ηλικία, το φύλο, τη μεταναστευτική διαδρομή, την εθνικότητα και το καθεστώς παραμονής στη χώρα (πρόσφυγικό, μεταναστευτικό), αναδείχθηκαν κοινές προκλήσεις: τα επίμονα εμπόδια στη συμμετοχή στα κοινά, η περιορισμένη εκπροσώπηση στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, οι εμπειρίες ρατσισμού και αφροφοβίας, καθώς και οι δυσκολίες που σχετίζονται με την ψηφιακή ένταξη και τη διαδικτυακή ρητορική μίσους.

Οι συζητήσεις ανέδειξαν επίσης τη δύναμη, την ανθεκτικότητα και τη σημαντική κοινωνική συμβολή των κοινοτήτων της αφρικανικής διασποράς, καθώς και τη δέσμευσή τους για τη δημιουργία πιο συμπεριληπτικών και δημοκρατικών κοινωνιών.

Υπόβαθρο

Τα άτομα αφρικανικής καταγωγής δεν αποτελούν μια ομοιογενή ομάδα. Οι κοινότητες της αφρικανικής διασποράς περιλαμβάνουν πολίτες, μετανάστες, πρόσφυγες, Ευρωπαίους δεύτερης και τρίτης γενιάς, φοιτητές, εργαζόμενους, επιχειρηματίες, καλλιτέχνες και ακτιβιστές με ρίζες σε διαφορετικές χώρες, πολιτισμούς, γλώσσες και παραδόσεις.

Αυτή η ποικιλομορφία αποτελεί σημαντικό κοινωνικό και πολιτιστικό πλεονέκτημα. Ωστόσο, οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες επισήμαναν σταθερά ότι οι δημόσιες πολιτικές συχνά αδυνατούν να αναγνωρίσουν την πολυπλοκότητα των ταυτοτήτων και των εμπειριών τους.

Τα ευρήματα που παρουσιάζονται στο παρόν υπόμνημα βασίζονται σε τρία συμμετοχικά εργαστήρια που πραγματοποιήθηκαν στην Αθήνα με θεματικές την πολιτισμική ταυτότητα, τη διαπολιτισμικότητα και τις εναλλακτικές αφηγήσεις. Μέσα από διάλογο, ομαδικές ασκήσεις, αφήγηση προσωπικών ιστοριών και συλλογικό προβληματισμό, οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες εντόπισαν βασικές προκλήσεις που επηρεάζουν τη συμμετοχή τους στη δημόσια και κοινωνική ζωή.

Τι μας είπαν οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες

Η συμμετοχή προϋποθέτει το αίσθημα του ανήκειν

Οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες τόνισαν ότι η ουσιαστική συμμετοχή είναι δυνατή μόνο όταν τα άτομα αισθάνονται ότι αναγνωρίζονται, γίνονται σεβαστά και εκπροσωπούνται μέσα στην κοινωνία.

Πολλοί/πολλές περιέγραψαν ότι αισθάνονται αποκλεισμένοι/αποκλεισμένες από δημόσιες συζητήσεις που αφορούν τις κοινότητές τους, παρότι συμβάλλουν ενεργά στις τοπικές κοινωνίες μέσω της εργασίας, του εθελοντισμού, πολιτιστικών δράσεων και της κοινοτικής συμμετοχής.

Η ποικιλομορφία των κοινοτήτων αφρικανικής καταγωγής πρέπει να αναγνωριστεί

Οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες υπογράμμισαν ότι οι πολιτικές συχνά αντιμετωπίζουν τα άτομα αφρικανικής καταγωγής ως μία ενιαία ομάδα, παραβλέποντας τις διαφορές στις μεταναστευτικές εμπειρίες, το νομικό καθεστώς, τη γλώσσα, το φύλο, τη θρησκεία, την ηλικία και τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες.

Η χάραξη πιο συμπεριληπτικών πολιτικών απαιτεί την αναγνώριση αυτών των διαφορετικών πραγματικοτήτων και τη διασφάλιση ότι εκπροσωπούνται πολλαπλές φωνές.

Οι ψηφιακοί χώροι αποτελούν τόσο ευκαιρία όσο και πρόκληση

Οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες αναγνώρισαν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις ψηφιακές πλατφόρμες ως σημαντικά εργαλεία έκφρασης, οικοδόμησης κοινοτήτων και υπεράσπισης δικαιωμάτων.

Ταυτόχρονα, ανέφεραν ότι εκτίθενται συχνά σε ρατσιστικές αφηγήσεις, ρητορική μίσους, παραπληροφόρηση και στερεοτυπικές αναπαραστάσεις στο διαδίκτυο.

Η ψηφιακή παιδεία αναγνωρίστηκε ως κρίσιμη δεξιότητα για τη συμμετοχή, την ενδυνάμωση και την προστασία των πολιτών.

Η πολιτισμική ορατότητα έχει σημασία

Οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες ανέδειξαν τη σημασία της θετικής εκπροσώπησης των ταυτοτήτων, της ιστορίας και της συμβολής των ατόμων αφρικανικής καταγωγής στην εκπαίδευση, τα μέσα ενημέρωσης και τους δημόσιους θεσμούς.

Η μεγαλύτερη ορατότητα θεωρήθηκε απαραίτητη για την αμφισβήτηση στερεοτύπων, την ενίσχυση του αισθήματος του ανήκειν και την προώθηση της διαπολιτισμικής κατανόησης.

Προτάσεις Πολιτικής

- Να διασφαλιστεί η συστηματική συμμετοχή ατόμων αφρικανικής καταγωγής στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση πολιτικών που επηρεάζουν τις κοινότητές τους.
- Να ενισχυθεί η εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Δράσης κατά του Ρατσισμού με ιδιαίτερη έμφαση στη συμμετοχή και την εκπροσώπηση.
- Να αυξηθεί η χρηματοδότηση πρωτοβουλιών που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από τις ίδιες τις κοινότητες, προωθώντας τη συμμετοχή στα κοινά, την ψηφιακή παιδεία και την πολιτιστική συμμετοχή.
- Να υποστηριχθεί η έρευνα και η συλλογή δεδομένων που αποτυπώνουν την ποικιλομορφία των εμπειριών των ατόμων αφρικανικής καταγωγής.
- Να αναπτυχθούν συμπεριληπτικοί μηχανισμοί συμμετοχής που ενθαρρύνουν την ενεργό εμπλοκή των κοινοτήτων αφρικανικής καταγωγής στη λήψη αποφάσεων.
- Να ενσωματωθούν η αντιρατσιστική εκπαίδευση, ο διαπολιτισμικός διάλογος και η παιδεία στα μέσα ενημέρωσης στα εκπαιδευτικά συστήματα.
- Να ενισχυθούν τα μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης της ρητορικής μίσους και των διακρίσεων.

- Να προωθηθεί η ορατότητα της ιστορίας, των πολιτισμών και της συμβολής των ατόμων αφρικανικής καταγωγής στους δημόσιους θεσμούς και στο εκπαιδευτικό υλικό.
- Να δημιουργηθούν προσβάσιμοι χώροι για διαπολιτισμικό διάλογο και συμμετοχή στα κοινά.
- Να υποστηριχθούν οργανώσεις και πρωτοβουλίες βάσης των κοινοτήτων αφρικανικής καταγωγής.
- Να ενθαρρυνθούν συμμετοχικές προσεγγίσεις που ενισχύουν την εμπιστοσύνη μεταξύ θεσμών και κοινοτήτων.

Συμπεράσματα

Τα εργαστήρια ανέδειξαν ότι τα άτομα αφρικανικής καταγωγής δεν είναι παθητικοί αποδέκτες πολιτικών, αλλά ενεργοί συντελεστές στις κοινότητές τους και στις δημοκρατικές κοινωνίες. Οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες εξέφρασαν ισχυρή δέσμευση στη συμμετοχή στα κοινά, την κοινωνική συνοχή και τον διαπολιτισμικό διάλογο.

Οι υπεύθυνοι/υπεύθυνες χάραξης πολιτικής σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο οφείλουν να αξιοποιήσουν αυτή τη γνώση και εμπειρία. Πιο συμπεριληπτικές και συμμετοχικές διαδικασίες χάραξης πολιτικής μπορούν να διασφαλίσουν ότι η αυξανόμενη ποικιλομορφία της Ευρώπης θα αποτελέσει πηγή δημοκρατικής ενδυνάμωσης, κοινωνικής καινοτομίας και συλλογικής προόδου.

3.2.2 Italy: Policy Brief 1

3.2.2.1 Πολιτισμική Ταυτότητα, Πολιτική Συμμετοχή και Ενδυνάμωση των Κοινοτήτων

Το έργο AFROEQUALITY προωθεί την ενδυνάμωση των ατόμων της Αφροδιασποράς μέσω της συμμετοχικής μάθησης, της συμμετοχής των πολιτών και του διαλόγου χωρίς αποκλεισμούς. Στο πλαίσιο του WP3 — Ενίσχυση των δραστηριοτήτων πολιτικής συμμετοχής των μελών της Αφροδιασποράς — το εργαστήριο για την πολιτιστική ταυτότητα διερεύνησε πώς η ταυτότητα, η εκπροσώπηση και το ανήκειν επηρεάζουν τη συμμετοχή, την ανθεκτικότητα και την κοινωνική ένταξη.

Οι δραστηριότητες ανέδειξαν τη σημασία της δημιουργίας ασφαλών χώρων όπου τα άτομα της Αφροδιασποράς μπορούν να αναλογιστούν τις εμπειρίες τους, να αμφισβητήσουν τα στερεότυπα και να ανακτήσουν πολιτιστικές αφηγήσεις μέσω συνεργατικών και ψηφιακών μεθοδολογιών.

Ενίσχυση της Πολιτιστικής Ταυτότητας μέσω της Συμμετοχής

Το εργαστήριο Πολιτιστικής Ταυτότητας σχεδιάστηκε για να ενθαρρύνει την αυτογνωσία, τον συλλογικό προβληματισμό και τον διαπολιτισμικό διάλογο μεταξύ συμμετεχόντων από διαφορετικά υπόβαθρα.

Το εργαστήριο εξέτασε πώς τα στερεότυπα, η κατηγοριοποίηση και οι φυλετικές αφηγήσεις συνεχίζουν να διαμορφώνουν τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και τις θεσμικές πρακτικές. Οι συμμετέχοντες διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ ταυτότητας, διακρίσεων και εκπροσώπησης, ενώ αναλογίστηκαν τον ψυχολογικό αντίκτυπο του καθημερινού ρατσισμού και αποκλεισμού.

Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στον ρόλο της αφήγησης και της ψηφιακής έκφρασης ως εργαλείων ενδυνάμωσης και συμμετοχής των πολιτών.

Το εργαστήριο συνέβαλε επίσης στην ανάπτυξη της Εργαλειοθήκης Ενδυνάμωσης του Afroequality, μιας πηγής πρακτικών που στοχεύουν στην υποστήριξη διαμεσολαβητών, εκπαιδευτικών και οργανώσεων που εργάζονται για την καταπολέμηση του ρατσισμού, την ένταξη και τη συμμετοχή της κοινότητας.

Μεθοδολογική Προσέγγιση

Το εργαστήριο υιοθέτησε μια συμμετοχική και μη τυπική εκπαιδευτική μεθοδολογία που βασίζεται στον διάλογο, τη συνδημιουργία και τη μάθηση από ομοτίμους.

Οι δραστηριότητες ενθάρρυναν τους συμμετέχοντες να προβληματιστούν κριτικά σχετικά με:

- Την ταυτότητα και αυτοεκπροσώπηση·
- Τα στερεότυπα και κοινωνική κατηγοριοποίηση·
- Τις ορατές και αόρατες διαστάσεις των διακρίσεων·
- τον ρόλο των μέσων ενημέρωσης και του διαδικτυακού λόγου στην αναπαραγωγή του ρατσισμού και της αφροφοβίας.

Δημιουργικά και ψηφιακά εργαλεία ενσωματώθηκαν στη μαθησιακή διαδικασία για την υποστήριξη της ενεργού συμμετοχής και της συνεργατικής αφήγησης. Οι συμμετέχοντες και συμμετέχουσες ενθαρρύνθηκαν να μοιραστούν προσωπικές και συλλογικές εμπειρίες μέσω οπτικών αφηγήσεων, ομαδικών συζητήσεων και δημιουργίας ψηφιακού περιεχομένου.

Η μεθοδολογία προώθησε τη συμμετοχή χωρίς αποκλεισμούς, την αμοιβαία αναγνώριση και τη συλλογική μάθηση αντί για ιεραρχικές μορφές μετάδοσης γνώσης.

Κύρια αποτελέσματα

Το εργαστήριο έδειξε ότι η πολιτιστική ταυτότητα μπορεί να λειτουργήσει τόσο ως πηγή ευπάθειας όσο και ως πηγή ανθεκτικότητας.

Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες τόνισαν τη σημασία των χώρων όπου οι φωνές της Αφροδιασποράς αναγνωρίζονται πέρα από στερεότυπες ή θυματοποιητικές αφηγήσεις. Οι δραστηριότητες ενίσχυσαν την αυτοέκφραση, την πολιτιστική υπερηφάνεια και την αμοιβαία κατανόηση μεταξύ των συμμετεχόντων.

Το εργαστήριο έδειξε επίσης πώς η ψηφιακή αφήγηση μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους και στην προώθηση εναλλακτικών αφηγήσεων που βασίζονται στην αξιοπρέπεια, τη διαφορετικότητα και την ένταξη.

Οι συμμετέχοντες τόνισαν περαιτέρω τη σημασία των εκπαιδευτικών προσεγγίσεων ικανών να αντιμετωπίσουν τον δομικό ρατσισμό, την ασυνείδητη προκατάληψη και τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των καθημερινών διακρίσεων.

Συστάσεις πολιτικής

Για την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών και της κοινωνικής ένταξης των ατόμων αφρικανικής καταγωγής, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και τα θεσμικά όργανα θα πρέπει να:

- Προωθούν εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες που αφορούν την ταυτότητα, τον αντιρατσισμό και την εκπροσώπηση των μέσων ενημέρωσης.
- Υποστηρίζουν προγράμματα ενδυνάμωσης σε επίπεδο κοινότητας, τα οποία βασίζονται σε συμμετοχικές μεθοδολογίες.
- Ενθαρρύνουν τη χρήση ψηφιακής αφήγησης και δημιουργικών εργαλείων για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους και των στερεοτύπων.
- Επενδύουν σε ασφαλείς και χωρίς αποκλεισμούς χώρους για διαπολιτισμικό διάλογο και συλλογικό προβληματισμό.
- Ενσωματώνουν προσεγγίσεις κατά των διακρίσεων και αποαποικιοποίησης στα τυπικά και μη τυπικά εκπαιδευτικά συστήματα.

Συμπεράσματα

Το εργαστήριο Πολιτιστικής Ταυτότητας κατέδειξε τη σημασία του συνδυασμού της συμμετοχής των πολιτών, του κριτικού προβληματισμού και της ψηφιακής ενδυνάμωσης για την ενίσχυση της ένταξης και της δημοκρατικής συμμετοχής.

Η εμπειρία επιβεβαίωσε ότι η καταπολέμηση του ρατσισμού απαιτεί όχι μόνο θεσμικές μεταρρυθμίσεις, αλλά και χώρους όπου οι άνθρωποι μπορούν να ανακτήσουν τις αφηγήσεις τους, να μοιραστούν εμπειρίες και να συμβάλουν ενεργά στη διαμόρφωση κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς.

3.2.3 Italy: Policy Brief 2

3.2.3.1 Διαπολιτισμικότητα και Δημοκρατική Συνύπαρξη

Στο πλαίσιο του έργου AFROQUALITY, το εργαστήριο για τη Διαπολιτισμικότητα διερεύνησε πώς ο διάλογος, η συνεργασία και η αμοιβαία αναγνώριση μπορούν να ενισχύσουν τη δημοκρατική συμμετοχή και την κοινωνική συνοχή.

Το εργαστήριο ασχολήθηκε με τη διαπολιτισμικότητα όχι ως μια στατική σχέση μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών, αλλά ως μια δυναμική και μετασχηματιστική διαδικασία που βασίζεται στην αλληλεπίδραση, την αμοιβαιότητα και τις κοινές εμπειρίες.

Μέσω συμμετοχικών και συνεργατικών μεθοδολογιών, οι συμμετέχοντες προβληματίστηκαν σχετικά με τις διακρίσεις, τα εμπόδια επικοινωνίας και τη σημασία των προσεγγίσεων χωρίς αποκλεισμούς ικανών να προωθήσουν τη συνύπαρξη σε όλο και πιο διαφορετικές κοινωνίες.

Προώθηση του Διαπολιτισμικού Διαλόγου

Το εργαστήριο επικεντρώθηκε στη σχέση μεταξύ διαπολιτισμικότητας, ένταξης και συμμετοχής στα κοινά. Οι συμμετέχοντες διερεύνησαν πώς τα στερεότυπα, οι κοινωνικοί διαχωρισμοί και οι θεσμικές αφηγήσεις συχνά εμποδίζουν τον ουσιαστικό διάλογο μεταξύ των κοινοτήτων. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στον ρόλο του μεταναστευτικού λόγου και στους τρόπους με τους οποίους η πολιτιστική πολυμορφία εκπροσωπείται στις δημόσιες και πολιτικές συζητήσεις.

Οι δραστηριότητες ενθάρρυναν τους συμμετέχοντες να προχωρήσουν πέρα από την απλουστευμένη κατανόηση της ταυτότητας και του πολιτισμού, αναγνωρίζοντας την πολυμορφία ως συστατικό στοιχείο των σύγχρονων ευρωπαϊκών κοινωνιών.

Μεθοδολογική Προσέγγιση

Το εργαστήριο υιοθέτησε μια μεθοδολογία συμμετοχικής μάθησης που βασίζεται στη βιωματική εκπαίδευση, τη συνεργατική επίλυση προβλημάτων και τον ομαδικό προβληματισμό.

Οι διαδραστικές δραστηριότητες ενθάρρυναν τους συμμετέχοντες να:

- Αναστοχαστούν σχετικά με τις ορατές και αόρατες διαστάσεις του πολιτισμού.
- Διερευνήσουν τρόπους επικοινωνίας και διαπολιτισμικές παρεξηγήσεις.
- Αναλύσουν τη δυναμική της συνεργασίας σε διαφορετικές ομάδες·
- Συνδέσουν διαπολιτισμικό διάλογο με τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότητα.

Η μεθοδολογία έδωσε προτεραιότητα στην ενεργητική ακρόαση, την ανταλλαγή ομοτίμων και τις διαδικασίες συλλογικής μάθησης. Οι δραστηριότητες σχεδιάστηκαν για να δημιουργήσουν ασφαλείς

χώρους όπου οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν να μοιραστούν εμπειρίες, να διαπραγματευτούν διαφορετικές οπτικές και να οικοδομήσουν αμοιβαία εμπιστοσύνη.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη συνεργασία και την οικοδόμηση κοινοτήτων ως βασικές διαστάσεις της δημοκρατικής συμμετοχής.

Κύρια αποτελέσματα

Το εργαστήριο κατέδειξε ότι ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι απαραίτητος για την αντιμετώπιση των προκαταλήψεων, των διακρίσεων και του κοινωνικού κατακερματισμού.

Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν ότι πολλές κοινωνικές εντάσεις προκύπτουν όχι απλώς από την ίδια τη διαφορά, αλλά από την απουσία ουσιαστικής αλληλεπίδρασης, αναγνώρισης και επικοινωνίας.

Οι δραστηριότητες ενίσχυσαν την ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων για το πώς ο πολιτισμός διαμορφώνει αντιλήψεις, συμπεριφορές και κοινωνικές σχέσεις, ενώ τόνισαν επίσης τη σημασία της ενσυναίσθησης, της συνεργασίας και της επικοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς.

Το εργαστήριο έδειξε επίσης ότι οι συμμετοχικές προσεγγίσεις μπορούν να συμβάλουν στη μετατροπή της πολυμορφίας σε πόρο δημοκρατικής συνύπαρξης και όχι σε πηγή διχασμού.

Συστάσεις πολιτικής

Για την προώθηση δημοκρατικών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς, τα θεσμικά όργανα και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να:

- Ενισχύουν τη διαπολιτισμική εκπαίδευση στα σχολεία, τα πανεπιστήμια και τα κοινοτικά προγράμματα.
- Προωθούν τη δημιουργία συμμετοχικών χώρων που ενθαρρύνουν τον διάλογο μεταξύ των κοινοτήτων.
- Υποστηρίζουν εκπαιδευτικές μεθοδολογίες που βασίζονται στη συνεργασία, την ενσυναίσθηση και τη μάθηση από ομοτίμους.
- Αμφισβητούν τις αφηγήσεις αποκλεισμού που πλαισιώνουν τη μετανάστευση και την ποικιλομορφία ως απειλές.
- Εντάσσουν διαπολιτισμικές οπτικές και προσεγγίσεις στην τοπική διακυβέρνηση, τη συμμετοχή των νέων και τις πρωτοβουλίες συμμετοχής των πολιτών.

Συμπεράσματα

Το εργαστήριο Διαπολιτισμικότητας τόνισε τη σημασία του διαλόγου, της συνεργασίας και της κοινής ευθύνης για την οικοδόμηση κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς.

Η εμπειρία έδειξε ότι η διαπολιτισμική μάθηση δεν είναι μόνο μια εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και μια δημοκρατική πρακτική ικανή να ενισχύσει την κοινωνική συνοχή, τη συμμετοχή και την αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ διαφορετικών κοινοτήτων.

3.2.4 Italy: Policy Brief 3

3.2.4.1 Εναλλακτικές αφηγήσεις κατά της ρητορικής μίσους και του ρατσισμού

Το εργαστήριο AFROEQUALITY για τις Εναλλακτικές Αφηγήσεις διερεύνησε τον ρόλο της επικοινωνίας, του γραμματισμού στα μέσα ενημέρωσης και της ψηφιακής συμμετοχής στην αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους, του ρατσισμού και της αφροφοβίας.

Το εργαστήριο ενθάρρυνε τους συμμετέχοντες να αναλύσουν κριτικά τις κυρίαρχες αφηγήσεις γύρω από τη μετανάστευση, τη φυλή και την ταυτότητα, προωθώντας παράλληλα συμπεριληπτικές μορφές αφήγησης ικανές να ενισχύσουν τις φωνές και τις εμπειρίες.της Αφροδιασποράς.
Μέσω συνεργατικών μεθοδολογιών και ψηφιακών εργαλείων, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες προβληματίστηκαν σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι αφηγήσεις επηρεάζουν την αντίληψη του κοινού, την κοινωνική συνοχή και τη δημοκρατική συμμετοχή.

Αμφισβητώντας επιβλαβείς αφηγήσεις

Το εργαστήριο ασχολήθηκε με τον αντίκτυπο των αναπαραστάσεων των μέσων ενημέρωσης, του διαδικτυακού λόγου και της παραπληροφόρησης στην αναπαραγωγή στερεοτύπων και διακρίσεων.
Οι συμμετέχοντες και συμμετέχουσες διερεύνησαν πώς οι φυλετικές αφηγήσεις συχνά απεικονίζουν μέλη της Αφροδιασποράς μέσω προοπτικών θυματοποίησης, ασφάλειας ή αποκλεισμού, ενισχύοντας τις κοινωνικές διαιρέσεις και τη δυσπιστία.
Οι δραστηριότητες προώθησαν εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας που βασίζονται στην αξιοπρέπεια, την εκπροσώπηση και την ένταξη, υπογραμμίζοντας τη σημασία της αφηγηματικής ιδιοκτησίας και της συμμετοχής της κοινότητας στον δημόσιο λόγο.

Μεθοδολογική Προσέγγιση

Το εργαστήριο υιοθέτησε μια διαδραστική και συμμετοχοκεντρική μεθοδολογία που συνδυάζει τον κριτικό προβληματισμό, τον γραμματισμό στα μέσα επικοινωνίας και τη συνεργατική δημιουργία περιεχομένου.
Οι συμμετέχοντες:

- Συζήτησαν σχετικά με τα στερεότυπα και τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο·
- Ανέλυσαν τις αναπαράστασης των μέσων ενημέρωσης και της ψηφιακής επικοινωνίας·
- Αναστοχάστηκαν σχετικά με τη συμπεριληπτική γλώσσα και τις αντι-αφηγήσεις·
- Συζήτησαν για τη δημιουργική αφήγηση και ψηφιακή συμμετοχή προσανατολισμένη στην ενεργό πολιτειότητα.

Η μεθοδολογία ενθάρρυνε τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να γίνουν ενεργοί δημιουργοί αφηγήσεων και όχι παθητικοί καταναλωτές πληροφοριών.
Χρησιμοποιήθηκαν ψηφιακά εργαλεία και μέθοδοι συμμετοχικής μάθησης για την ενίσχυση της κριτικής σκέψης, των επικοινωνιακών δεξιοτήτων και της ευαισθητοποίησης σχετικά με τον κοινωνικό αντίκτυπο του διαδικτυακού λόγου.

Κύρια αποτελέσματα

Το εργαστήριο κατέδειξε τη σημασία των εναλλακτικών αφηγήσεων για την καταπολέμηση του ρατσισμού και την προώθηση της δημοκρατικής ένταξης.
Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες τόνισαν την ανάγκη για πιο αντιπροσωπευτικούς και χωρίς αποκλεισμούς χώρους επικοινωνίας όπου τα Αφροδιασπορικά άτομα μπορούν να μιλήσουν για τον εαυτό τους αντί να εκπροσωπούνται μέσω εξωτερικών ή στερεοτυπικών προοπτικών.
Οι δραστηριότητες ενίσχυσαν τον γραμματισμό στα μέσα επικοινωνίας, την ψηφιακή ευαισθητοποίηση και την εμπιστοσύνη των συμμετεχόντων στη χρήση της επικοινωνίας ως εργαλείου υπεράσπισης και συμμετοχής στα κοινά.
Το εργαστήριο έδειξε επίσης ότι η καταπολέμηση της ρητορικής μίσους απαιτεί τόσο θεσμική ευθύνη όσο και προσεγγίσεις υπό την ηγεσία της κοινότητας, ικανές να προωθήσουν την αλληλεγγύη και την κοινωνική ευαισθητοποίηση.

Συστάσεις πολιτικής

Για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους και των αφηγημάτων που εισάγουν διακρίσεις, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και τα θεσμικά όργανα θα πρέπει να:

- Ενισχύσουν τον γραμματισμό στα μέσα επικοινωνίας και τα προγράμματα ψηφιακής ιθαγένειας.
- Προωθήσουν την ηθική και συμπεριληπτική αναπαράσταση στα μέσα ενημέρωσης.
- Υποστηρίζουν κοινοτικές πρωτοβουλίες επικοινωνίας και εναλλακτικές πλατφόρμες αφήγησης.
- Αναπτύξουν πολιτικές για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο, προστατεύοντας παράλληλα τη δημοκρατική συμμετοχή και την ελευθερία της έκφρασης.
- Επενδύσουν σε πρωτοβουλίες ψηφιακής ενδυνάμωσης για φυλετικές και περιθωριοποιημένες κοινότητες.

Συμπεράσματα

Το εργαστήριο Εναλλακτικών Αφηγήσεων κατέδειξε ότι η επικοινωνία και η αφήγηση διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση της συμπερίληψης, της συμμετοχής και της δημοκρατικής συνύπαρξης.
Η δημιουργία χώρων όπου μπορούν να αναδυθούν εναλλακτικές αφηγήσεις είναι απαραίτητη για την αμφισβήτηση του ρατσισμού, την ενίσχυση των περιθωριοποιημένων φωνών και την προώθηση πιο δίκαιων και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών.

3.2.5 Spain: Policy Brief 1

Το έργο AFROEQUALITY επικεντρώνεται στις συστημικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα μέλη της Αφροδιασποράς στην Ευρώπη, με έμφαση στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία. Παρά την ύπαρξη νομικών πλαισίων, ο δομικός ρατσισμός και η αφροφοβία συνεχίζουν να εμποδίζουν την κοινωνική ένταξη και την εμπιστοσύνη στους δημόσιους θεσμούς. Το παρόν Policy Brief παρέχει μια συνοπτική περιγραφή της αποστολής του έργου να ενισχύσει την Αφροδιασπορά μέσω της τεκμηριωμένης έρευνας, της ανάπτυξης ψηφιακών δεξιοτήτων και της προώθησης της διατομεακής χάραξης πολιτικής.

Ενδυνάμωση των μελών της Αφροδιασποράς

Το έργο AFROQUALITY, που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα της ΕΕ «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες (CERV), στοχεύει στην αντιμετώπιση της αφροφοβίας, της ξενοφοβίας, της ρητορικής μίσους, της βία και του ρατσισμού που αντιμετωπίζουν τα μέλη της Αφροδιασποράς. Υπό τον συντονισμό του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, και σε συνεργασία με τις CONVERGENCE, ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΑΜΚΕ, CESIE, Instrategies και SCI Hellas, το έργο προωθεί την κοινωνική ένταξη λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του φύλου και καταπολεμά τις δομικές διακρίσεις στις συμμετέχουσες χώρες της Ελλάδας, της Ιταλίας και της Ισπανίας. Η πρωτοβουλία δίνει έμφαση στα εργαλεία έρευνας, κατάρτισης και ενδυνάμωσης για την προώθηση της συμμετοχής των πολιτών και της πολιτιστικής ευαισθητοποίησης.

Βασικοί Στόχοι και Δραστηριότητες

Το AFROEQUALITY διερευνά την αναπαράσταση των κοινοτήτων της Αφροδιασποράς και των μελών τους στα μέσα ενημέρωσης μέσω δευτερογενούς και πρωτογενούς έρευνας για την ανάδειξη προκαταλήψεων και στερεοτύπων. Συνεργάζεται με άτομα μέσω δραστηριοτήτων κοινωνικής ένταξης και μιας ειδικής ψηφιακής εφαρμογής που προωθεί την πολιτιστική κληρονομιά και ευαισθητοποιεί. Επιπλέον, το έργο προσφέρει συνεργατικά εργαστήρια σε 180 άτομα σχετικά με την ψηφιακή ιθαγένεια, την πολιτιστική ευαισθητοποίηση, την κοινωνική ένταξη και την ενσωμάτωση της οπτικής του φύλου. Οι βασικοί άξονες του έργου είναι:

- Ανάλυση του θεσμικού ρατσισμού στην απασχόληση, την εκπαίδευση, τη στέγαση και τις υπηρεσίες υγείας.
- Ανάπτυξη μηχανισμών ασφαλούς καταγγελίας εγκλημάτων μίσους.
- Αμφισβήτηση και αποσταθεροποίηση των στερεοτυπικών αφηγήσεων στα μέσα ενημέρωσης και στον διαδικτυακό λόγο.

Ερευνητικά αποτελέσματα από την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία

Η έρευνα που διεξήχθη στις τρεις μεσογειακές χώρες υπογραμμίζει την κρίσιμη έλλειψη ορατότητας και την έλλειψη αναλυτικών δεδομένων σχετικά με την Αφροδιασπορά. Αυτή η «αορατότητα» κρύβει την πραγματική έκταση των παρακάτω φαινομένων:

- **Θεσμικός ρατσισμός:** Εδραιωμένα εμπόδια στην πρόσβαση σε θεμελιώδη δικαιώματα όπως η στέγαση, οι υπηρεσίες υγείας και η ποιοτική εκπαίδευση.
- **Επισφαλής απασχόληση:** Μια τάση όπου τα μέλη της Αφροδιασποράς αναγκάζονται να απασχολούνται υπό όρους επισφάλειας αυξάνοντας την ευαλωτότητά τους σε παρενόχληση στο χώρο εργασίας και ρατσιστικές επιθέσεις.
- **Κουλτούρα του τραύματος:** Η κανονικοποίηση του «καθημερινού ρατσισμού», στον οποίο τα μέλη της Αφροδιασποράς συχνά προσαρμόζονται ως αναπόφευκτη κατάσταση, οδηγώντας σε μακροχρόνιες αρνητικές ψυχολογικές επιπτώσεις.

Η έρευνα του έργου αποκαλύπτει επίμονες προκλήσεις όπως η έλλειψη ορατότητας για την Αφροδιασπορά, ο θεσμικός ρατσισμός και τα εμπόδια στην απασχόληση. Τα άτομα της Αφροδιασποράς αντιμετωπίζουν συχνά επισφαλείς θέσεις εργασίας με αυξημένους κινδύνους παρενόχλησης και διακρίσεων, παράλληλα με τον καθημερινό κοινότοπο ρατσισμό που διαιωνίζει το τραύμα. Τα χαμηλά ποσοστά αναφοράς για φυλετικά εγκλήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για βελτιωμένη υποστήριξη των θυμάτων και προσβάσιμες νόμιμες οδούς για διαμονή και εθνικότητα.

Βάσει αυτών των ευρημάτων απαιτείται:

- Ενσωμάτωση της μαύρης ιστορίας και της εκπαίδευσης κατά των διακρίσεων στα προγράμματα σπουδών.
- Ενίσχυση της επιβολής της νομοθεσίας κατά των διακρίσεων και των δικαιωμάτων των εργαζομένων.
- Απλούστευση της νομιμοποίησης για τους επί μακρόν διαμένοντες και τους νέους.

Συστάσεις Πολιτικής

Για την καταπολέμηση του αποκλεισμού, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα σε προσβάσιμες οδούς νομικού καθεστώτος και να λαμβάνουν μέτρα κατά των διακρίσεων στις αγορές εργασίας. Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να ενσωματώνουν αποαποικιακή διάσταση και να εκπαιδεύουν τους εκπαιδευτικούς στην πρόληψη της προκατάληψης. Σε αυτό το πλαίσιο, βελτιωμένα συστήματα αναφοράς και εργαλεία ενδυνάμωσης, όπως η εφαρμογή AFROQUALITY, είναι απαραίτητα για την οικοδόμηση ανθεκτικότητας έναντι της ρητορικής μίσους και την προώθηση της ευαίσθητης ως προς το φύλο ένταξης.

- **Επιτάχυνση της νομικής νομιμοποίησης**. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να απλοποιήσουν και να επιταχύνουν την πρόσβαση στο νομικό καθεστώς και την ιθαγένεια για τους νέους της Αφροδιασποράς και τους/τις επί μακρόν διαμένοντες/ουσες, ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης συμμετοχή στα κοινά.
- **Καταπολέμηση της ψηφιακής αφροφοβίας**. Οι τεχνολογικές πλατφόρμες και οι ρυθμιστικές αρχές πρέπει να εφαρμόσουν ισχυρές πολιτικές για την πρόληψη της ψηφιακής παρενόχλησης. Αυτό θα πρέπει να συνδυαστεί με την ανάπτυξη πλατφορμών που ενισχύουν τις αφροδιασπορικές φωνές.
- **Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση**. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα θα πρέπει να εμπλουτιστούν ώστε να περιλαμβάνουν τις ιστορίες, τη συνεισφορά και τις εμπειρίες των Αφροδιασπορικών κοινοτήτων, απομακρυνόμενοι από στερεότυπες ή μόνο αποικιακές αφηγήσεις.
- **Ενίσχυση της Κοινοτικής Ηγεσίας.** Δημιουργία υποτροφιών, προγραμμάτων καθοδήγησης (mentorship) και εκπαιδευτικών κέντρων που θα επικεντρώνονται ειδικά στην ανάπτυξη της κοινωνικής και πολιτικής ηγεσίας των Μαύρων ατόμων, με στόχο την προώθηση βιώσιμης και ανεξάρτητης συνηγορίας και εκπροσώπησης.

Αντίκτυπος του έργου και επόμενα βήματα

Η νομιμοποίηση της ευρωπαϊκής δημοκρατίας εξαρτάται από το πόσο ουσιαστικά συμπεριληπτική είναι. Το έργο AFROEQUALITY παρέχει τα απαραίτητα εργαλεία —μέσω δεδομένων, κατάρτισης και ψηφιακής καινοτομίας— ώστε τα μέλη της Αφροδιασποράς να μην αποτελούν απλώς αποδέκτες πολιτικών, αλλά ενεργούς συνδιαμορφωτές μιας πιο δίκαιης Ευρώπης.

Το έργο AFROEQUALITY προωθεί συστημικές αλλαγές μέσω τεκμηριωμένης συνηγορίας, εκπαίδευσης και ψηφιακής καινοτομίας, σε πλήρη ευθυγράμμιση με τις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ισότητα και τα δικαιώματα. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς καλούνται να επισκεφθούν την ιστοσελίδα του έργου, https://afroequality.eu, για να ενημερώνονται για τα παραδοτέα, να παρακολουθούν τις εξελίξεις μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και να συμμετέχουν στις εκστρατείες #EndRacism και #EqualityForAll. Οι επόμενες φάσεις του έργου θα επικεντρωθούν στη διάχυση των αποτελεσμάτων και των γνώσεων που παρήχθησαν, με στόχο τη συμβολή στη διαμόρφωση εθνικών πολιτικών ένταξης και καταπολέμησης των διακρίσεων.

3.2.6 Spain: Policy Brief 2

Ενδυνάμωση μελών της Αφροδιασποράς

Το έργο AFROQUALITY, που χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα «Πολίτες, Ισότητα και Αξίες (CERV)» της ΕΕ, στοχεύει στην καταπολέμηση της αφροφοβίας, της ξενοφοβίας, της ρητορικής μίσους, της βίας και του ρατσισμού που αντιμετωπίζουν τα μέλη της Αφροδιασποράς. Στην Ισπανία, με επικεφαλής την Instrategies σε συνεργασία με το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το CONVERGENCE, τη ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΑΜΚΕ, το CESIE και την SCI Hellas, το έργο προωθεί την κοινωνική ένταξη, την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου και καταπολεμά τις δομικές διακρίσεις. Η πρωτοβουλία δίνει έμφαση στα εργαλεία έρευνας, κατάρτισης και ενδυνάμωσης για την προώθηση της συμμετοχής των πολιτών και της πολιτιστικής ευαισθητοποίησης.

Βασικοί στόχοι στην Ισπανία

Το έργο AFROEQUALITY διερευνά τις αναπαραστάσεις στα ΜΜΕ και τις αντιλήψεις του κοινού για τους ανθρώπους της Αφροδιασποράς μέσω δευτερογενούς και πρωτογενούς έρευνας που περιλαμβάνει ομάδες εστίασης και ανάλυση των μέσων ενημέρωσης. Συνεργάζεται με άτομα μέσω δραστηριοτήτων κοινωνικής ένταξης και μιας ειδικής εφαρμογής ενδυνάμωσης που προωθεί την πολιτιστική κληρονομιά. Τα συνεργατικά εργαστήρια στοχεύουν στην ψηφιακή ιθαγένεια, την πολιτιστική ευαισθητοποίηση, την κοινωνική ένταξη και την ισότητα των φύλων για 60 άτομα στην Ισπανία.

Τα βασικά συστατικά περιλαμβάνουν:

- Χαρτογράφηση των διακρίσεων στην απασχόληση, την εκπαίδευση, τη στέγαση και τις υπηρεσίες υγείας.
- Ενίσχυση ασφαλών μηχανισμών αναφοράς εγκλημάτων μίσους.
- Αμφισβητώντας τα στερεότυπα στα μέσα ενημέρωσης και τον διαδικτυακό λόγο.

Ερευνητικές πληροφορίες από την Ισπανία

Στην Ισπανία, η βιωμένη εμπειρία της Αφροδιασποράς χαρακτηρίζεται από ένα επίμονο χάσμα μεταξύ της επίσημης νομικής προστασίας και της πρακτικής πραγματικότητας του θεσμικού ρατσισμού. Η έρευνα δείχνει ότι οι πρακτικές διακρίσεων είναι ιδιαίτερα διαδεδομένες στη στέγαση, όπου το εθνοτικό προφίλ συχνά εμποδίζει την πρόσβαση σε ασφαλή κατοικία. Στην αγορά εργασίας, η απασχόληση σε θέσεις κατώτερες των προσόντων τους και η εργασιακή επισφάλεια εξακολουθούν να αποτελούν τον κανόνα για τα μέλη της Αφροδιασποράς. Συχνά περιορίζονται σε επισφαλείς και χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας, ενώ παραμένουν υποεκπροσωπούμενα στον δημόσιο λόγο, με τις δημόσιες αντιλήψεις να αντανακλούν τις υπάρχουσες κοινωνικές στερεοτυπικές αντιλήψεις και μορφές πολιτισμικής αορατότητας. Επιπλέον, η κανονικοποίηση του «καθημερινού ρατσισμού» διαμορφώνει ένα περιβάλλον εν δυνάμει τραυματικό, το οποίο συχνά δεν καταγράφεται λόγω της περιορισμένης εμπιστοσύνης στους υφιστάμενους μηχανισμούς καταγγελίας. Τα χαμηλά ποσοστά αναφοράς εγκλημάτων μίσους αναδεικνύουν την ανάγκη ενίσχυσης της υποστήριξης των θυμάτων, ενώ οι ομάδες εστίασης καταδεικνύουν ότι, παρά τα εμπόδια, οι κοινότητες της Αφροδιασποράς επιδεικνύουν ανθεκτικότητα μέσω της πολιτιστικής έκφρασης και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά.

Για την αντιμετώπιση αυτών των συστημικών ζητημάτων, το έργο AFROEQUALITY εφάρμοσε ένα μοντέλο ανάπτυξης ικανοτήτων στην Ισπανία με επίκεντρο τους «Φορείς Αλλαγής» σε πόλεις όπως η Βαλένθια και η Βαρκελώνη. Σε συνεργασία με τοπικούς οργανισμούς όπως η Casa Marruecos και η Convivim, το έργο προσέγγισε δεκάδες συμμετέχοντες και συμμετέχουσες, εστιάζοντας στην ψηφιακή ιθαγένεια και στη δημιουργία εναλλακτικών αφηγήσεων. Αυτές οι συνεδρίες έδειξαν ότι

όταν η ενδυνάμωση εδράζεται σε αξιόπιστες κοινότητες, καλλιεργεί την αίσθηση της συλλογικής δράσης και προετοιμάζει τα άτομα να εμπλακούν κριτικά με τους δημόσιους θεσμούς.

Τα ευρήματα συνηγορούν για:

- Διατομεακές πολιτικές για την αντιμετώπιση πολλαπλών διακρίσεων (φυλετικών, εθνοτικών, θρησκευτικών).
- Εκπαιδευτικά προγράμματα σπουδών που ενσωματώνουν την ιστορία των μαύρων και την εκπαίδευση κατά των διακρίσεων.
- Ισχυρότερη επιβολή κατά του φυλετικού προφίλ και του αποκλεισμού στο χώρο εργασίας.

Βασικές συστάσεις

Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να ενισχύσουν τα διατομεακά μέτρα κατά των διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης OBERAXE και των άρθρων 510-511 του Ποινικού Κώδικα σχετικά με τη ρητορική μίσους. Επιπλέον, θα πρέπει να εντάσσουν την αποαποικιακή οπτική στην εκπαίδευση, ενώ οι δημόσιοι υπάλληλοι χρειάζεται να εκπαιδεύονται σε θέματα διαπολιτισμικότητας. Είναι απαραίτητο να προωθούνται εργαλεία ενδυνάμωσης των Αφροδιασπορικών κοινοτήτων, όπως η εφαρμογή ενδυνάμωσης του AFROEQUALITY και να υποστηρίζονται πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών για ασφαλή αναφορά και πολιτιστική εκπροσώπηση.

Περιοχή	**Τρέχουσες προκλήσεις**	**Προτεινόμενες ενέργειες**
Νομικό πλαίσιο	Στοχοποίηση βάσει φυλής ή εθνοτικής καταγωγής παρά την ύπαρξη νόμων	Ενίσχυση της υποστήριξης των θυμάτων και της καταγγελίας σχετικών περιστατικών
Απασχόληση	Επισφαλείς θέσεις εργασίας για τους Αφρικανούς της υποσαχάριας Αφρικής	Επιβολή της νομοθεσίας κατά των διακρίσεων
Εκπαίδευση	Υποεκπροσώπηση της ιστορίας των μαύρων	Ενσωμάτωση αποαποικιακών προγραμμάτων σπουδών
Μέσα	Στερεοτυπικές αφηγήσεις	Κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογικής δημοσιογραφίας

Επιπλέον, στρατηγικές συστάσεις για μεταρρύθμιση πολιτικής προσδιορίζονται επίσης στο έργο AFROQUALITY:

- **Μετασχηματισμός της Δημόσιας Ασφάλειας και της Θεσμικής Εμπιστοσύνης.** Πρωταρχική προϋπόθεση για την κοινωνική συνοχή στην Ισπανία είναι η μεταρρύθμιση των πρακτικών αστυνόμευσης για την εξάλειψη του εθνοτικού προφίλ. Οι πολιτικές θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην εισαγωγή ισχυρής εκπαίδευσης για τις δυνάμεις ασφαλείας με βάση τα δικαιώματα, σε συνδυασμό με τη δημιουργία ανεξάρτητων μηχανισμών εποπτείας. Διασφαλίζοντας ότι η αφρικανική διασπορά συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση δίκαιων και υπεύθυνων πλαισίων αστυνόμευσης, οι τοπικές αρχές μπορούν να αρχίσουν να ανοικοδομούν την εμπιστοσύνη που απαιτείται για μια πραγματικά περιεκτική δημοκρατία.

- **Τοπική Διακυβέρνηση και Συμμετοχική Ένταξη.** Η θεσμοθέτηση της ένταξης πρέπει να γίνει σε τοπικό επίπεδο μέσω της ενίσχυσης της συμμετοχής των Δήμων. Οι ισπανικοί δήμοι θα πρέπει να προχωρήσουν πέρα από τις συμβολικές χειρονομίες στην υιοθέτηση συμμετοχικών προϋπολογισμών και πλαίσια σχεδιασμού χωρίς αποκλεισμούς που δίνουν τη δυνατότητα στους κατοίκους αφρικανικής καταγωγής να συμβάλλουν στον σχεδιασμό των πολιτικών που επηρεάζουν την καθημερινή τους ζωή. Αυτή η προσέγγιση «από κάτω προς τα πάνω» διασφαλίζει ότι οι τοπικές ανισότητες αντιμετωπίζονται μέσω της άμεσης συμμετοχής των πολιτών που πλήττονται περισσότερο από αυτές.

- **Ενσωμάτωση της διαπολιτισμικής επάρκειας.** Για να διατηρηθούν αυτές οι αλλαγές, υπάρχει επείγουσα ανάγκη ενσωμάτωσης της διαπολιτισμικής επάρκειας σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης. Αυτό περιλαμβάνει όχι μόνο την εκπαίδευση των δημόσιων υπαλλήλων, ώστε να αναγνωρίζουν και να εξαλείφουν τις δομικές προκαταλήψεις, αλλά και τον εμπλουτισμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ώστε να συμπεριλαμβάνουν και να παρουσιάζουν τις ιστορικές και σύγχρονες συνεισφορές της Αφροδιασποράς. Με την προώθηση εναλλακτικών αφηγήσεων και ψηφιακού γραμματισμού, η Ισπανία μπορεί να μετατρέψει τη διαφορετικότητα από μια διαχειριζόμενη πρόκληση σε θεμελιώδη πυλώνα εθνικής ανθεκτικότητας και δημοκρατικής ισχύος.

3.2.7 Spain: Policy Brief 3

Το έργο AFROQUALITY, χρηματοδοτούμενο από το Πρόγραμμα «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες (CERV)» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είχε ως στόχο την αντιμετώπιση του ρατσισμού, της ρητορικής μίσους, της βίας και της αφροφοβίας στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία μέσω της έρευνας, της συμμετοχικής συμμετοχής και της ενδυνάμωσης της κοινότητας. Υλοποιήθηκε υπό τον συντονισμό του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών μαζί με τις CONVERGENCE, ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΑΜΚΕ, CESIÉ, InStrategies και SCI Hellas. Το έργο συνδύασε μια διατομεακή και αποαποικιακή προοπτική με πρακτικές δράσεις για την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών, των ψηφιακών δεξιοτήτων και των αφηγήσεων χωρίς αποκλεισμούς.

Το έργο συνεργάστηκε στενά με αφροδιασπορικές κοινότητες και ενδιαφερόμενους φορείς για την καλύτερη κατανόηση των βιωμένων εμπειριών ρατσισμού και αποκλεισμού, δημιουργώντας παράλληλα χώρους διαλόγου, συμμετοχής και συλλογικής δράσης. Μέσω ερευνητικών δραστηριοτήτων, συμμετοχικών εργαστηρίων και συμμετοχής της κοινότητας, η AFROEQUALITY επιδίωξε όχι μόνο να εντοπίσει εμπόδια αλλά και να υποστηρίξει την ανάπτυξη πιο συμπεριληπτικών και δημοκρατικών κοινωνιών.

Πλαίσιο και κύρια πορίσματα

Το έργο αναπτύχθηκε σε ένα ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από την αυξανόμενη πόλωση, την κανονικοποίηση του ξενοφοβικού λόγου και την αυξανόμενη απανθρωποποίηση της μετανάστευσης και των πληθυσμών αφρικανικής καταγωγής στον δημόσιο διάλογο. Ο ρατσισμός, η ρητορική μίσους και οι διακρίσεις δεν μπορούν να νοηθούν αποκλειστικά ως προβλήματα που επηρεάζουν συγκεκριμένες ομάδες. Αποτελούν μια ευρύτερη δημοκρατική πρόκληση που υπονομεύει την κοινωνική συνοχή, την ισότητα και την εμπιστοσύνη στους θεσμούς.

Η έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο του έργου επιβεβαίωσε την επιμονή του θεσμικού και καθημερινού ρατσισμού στις τρεις συμμετέχουσες χώρες. Οι συμμετέχοντες τόνισαν τα εμπόδια στην απασχόληση, την εκπαίδευση, τη στέγαση και την υγειονομική περίθαλψη, καθώς και εμπειρίες στερεοτύπων, διακρίσεων και αποκλεισμού στις καθημερινές αλληλεπιδράσεις.

Ένα από τα βασικά ευρήματα του έργου είναι ότι το πρόβλημα συχνά δεν είναι η απουσία ευκαιριών για τους ανθρώπους να μιλήσουν, αλλά μάλλον η έλλειψη γνήσιας ακρόασης από τους θεσμούς, τα μέσα ενημέρωσης και την κοινωνία στο σύνολό της. Τα μέλη της Αφροδιασποράς τόνισαν επανειλημμένα ότι οι διαδικασίες συμμετοχής συχνά παραμένουν συμβολικές ή εξορυκτικές, χωρίς να οδηγούν σε ουσιαστική επιρροή σε πολιτικές ή θεσμικές πρακτικές.

Το έργο εντόπισε επίσης πώς ο θεσμικός ρατσισμός συνεχίζει να διαμορφώνει την πρόσβαση σε δικαιώματα, υπηρεσίες και ευκαιρίες. Οι διοικητικοί φραγμοί, η άνιση μεταχείριση και οι διαρθρωτικές διακρίσεις συμβάλλουν στον περιορισμό της πλήρους συμμετοχής στην κοινωνία. Από την άποψη αυτή, το νομικό καθεστώς παραμένει κεντρικός παράγοντας που επηρεάζει την πρόσβαση στην απασχόληση, την εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, τη στέγαση και την πολιτική συμμετοχή.

Η αναπαράσταση στα μέσα ενημέρωσης αναδείχθηκε ως ένα ακόμη κρίσιμο ζήτημα. Η ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου έδειξε ότι τα άτομα αφρικανικής καταγωγής και οι μετανάστες συχνά παρουσιάζονται μέσα από αφηγήσεις που εστιάζουν στην ασφάλεια, τα θυματοποιούν ή αναπαράγουν στερεότυπα. Οι αφηγήσεις αυτές ενισχύουν διχοτομικά σχήματα «εμείς» έναντι «αυτών» και συμβάλλουν στην καλλιέργεια κοινωνικής καχυποψίας και αποκλεισμού. Οι συμμετέχοντες υπογράμμισαν τη σημασία της προώθησης εναλλακτικών αφηγήσεων που αναγνωρίζουν τη διαφορετικότητα ως αναπόσπαστο και συστατικό στοιχείο των ευρωπαϊκών κοινωνιών.

Ταυτόχρονα, το έργο κατέδειξε τη μετασχηματιστική δυνατότητα των προσεγγίσεων που βασίζονται στην κοινότητα. Τα συμμετοχικά εργαστήρια που υλοποιήθηκαν στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία ενίσχυσαν τα κοινοτικά δίκτυα, δημιούργησαν ασφαλείς χώρους διαλόγου και προβληματισμού και ενδυνάμωσαν τους συμμετέχοντες να δράσουν ως φορείς αλλαγής μέσα στις δικές τους ομάδες και σε ολόκληρη την κοινωνία.

Κύρια συμπεράσματα

Το έργο AFROEQUALITY ανέδειξε αρκετά σημαντικά διδάγματα για μελλοντικές πολιτικές και παρεμβάσεις.

Πρώτον, οι πρωτοβουλίες κατά του ρατσισμού πρέπει να προχωρήσουν πέρα από την ευαισθητοποίηση και να αντιμετωπίσουν τις διαρθρωτικές και θεσμικές διαστάσεις των διακρίσεων.

Η καταπολέμηση του ρατσισμού απαιτεί τη βελτίωση των υλικών συνθηκών και τη διασφάλιση αποτελεσματικής πρόσβασης σε δικαιώματα, υπηρεσίες και ευκαιρίες.

Δεύτερον, οι διαδικασίες συμμετοχής πρέπει να βασίζονται στην εμπιστοσύνη, τη συνδημιουργία και τον γνήσιο καταμερισμό της εξουσίας. Οι θεσμοί και οι οργανισμοί θα πρέπει να αναγνωρίζουν τις προνομιακές θέσεις που κατέχουν κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση παρεμβάσεων και να διασφαλίζουν ότι οι ομάδες και άτομα που επηρεάζονται άμεσα δεν αντιμετωπίζονται απλώς ως δικαιούχοι ή πηγές πληροφοριών, αλλά ως ισότιμοι εταίροι.

Τρίτον, η εκπαίδευση διαδραματίζει θεμελιώδη ρόλο στην καταπολέμηση του ρατσισμού και στην προώθηση της δημοκρατικής συμμετοχής. Αυτό περιλαμβάνει όχι μόνο την επίσημη εκπαίδευση αλλά και την επαγγελματική κατάρτιση, την άτυπη εκπαίδευση, τον γραμματισμό στα μέσα επικοινωνίας και τους χώρους μάθησης στην κοινότητα. Οι εκπαιδευτικές πολιτικές θα πρέπει να αμφισβητούν ενεργά τα στερεότυπα, τις αποικιακές κληρονομιές και τις αφηγήσεις που εισάγουν διακρίσεις.

Τέταρτον, η απασχόληση, η νομική σταθερότητα και η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την αποτελεσματική συμμετοχή στην κοινωνία. Χωρίς ασφαλείς συνθήκες διαβίωσης, η συμμετοχή κινδυνεύει να γίνει συμβολική και όχι ουσιαστική.

Τέλος, οι πρωτοβουλίες οικοδόμησης κοινοτήτων και τα τοπικά δίκτυα αποτελούν βασικά εργαλεία για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

Συστάσεις πολιτικής

Τα ευρήματα του έργου AFROEQUALITY υπογραμμίζουν την ανάγκη για ολοκληρωμένες και μακροπρόθεσμες απαντήσεις που αντιμετωπίζουν τόσο τις δομικές διαστάσεις του ρατσισμού όσο και τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για ουσιαστική συμμετοχή, ισότητα και δημοκρατική ένταξη. Οι ακόλουθες συστάσεις αποσκοπούν στη στήριξη των θεσμικών οργάνων, της κοινωνίας των πολιτών και των υπευθύνων χάραξης πολιτικής στην ανάπτυξη προσεγγίσεων χωρίς αποκλεισμούς, βασισμένων στα δικαιώματα και με επίκεντρο την κοινότητα.

1. Ενίσχυση των θεσμικών απαντήσεων στον ρατσισμό

- Ανάπτυξη ολοκληρωμένων στρατηγικών κατά του ρατσισμού σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Δημιουργία ανεξάρτητων και προσβάσιμων μηχανισμών αναφοράς και παρακολούθησης για τη ρητορική μίσους, τα εγκλήματα μίσους και τις διακρίσεις.
- Βελτίωση της συλλογής δεδομένων σχετικά με τον ρατσισμό και τις διακρίσεις, διασφαλίζοντας παράλληλα διασφαλίσεις με βάση τα δικαιώματα.
- Ενσωμάτωση προσεγγίσεων κατά του ρατσισμού και των διακρίσεων σε όλες τις δημόσιες πολιτικές.
- Διασφάλιση ότι οι δημόσιοι θεσμοί αναγνωρίζουν και αντιμετωπίζουν τον θεσμικό ρατσισμό.

2. Προώθηση πολιτικών ένταξης με βάση τα δικαιώματα

- Βελτίωση της πρόσβασης σε σταθερές νόμιμες οδούς και υπηρεσίες νομικής υποστήριξης.

- Διευκόλυνση της αναγνώρισης των προσόντων και της προηγούμενης μάθησης για τη στήριξη της ένταξης στην αγορά εργασίας.
- Ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, τη στέγαση και την απασχόληση.
- Επένδυση σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, διά βίου μάθησης και ενδυνάμωσης των νέων.
- Στήριξη στοχευμένων μέτρων για ομάδες που αντιμετωπίζουν πολλαπλές και διατομεακές μορφές διακρίσεων.

3. Προώθηση αφηγήσεων χωρίς αποκλεισμούς και δημοκρατικής συμμετοχής

- Προώθηση αποαποικιακών προσεγγίσεων στον δημόσιο λόγο, την εκπαίδευση και τις θεσμικές πρακτικές.
- Απομάκρυνση από τις αφηγήσεις «εμείς εναντίον αυτών» και ενίσχυση της συμπεριληπτικής κατανόησης του «εμείς» στις ευρωπαϊκές κοινωνίες.
- Υποστήριξη του γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας και των εναλλακτικών αφηγήσεων που αναπτύσσονται μαζί με τα μέλη της Αφροδιασποράς και τους μετανάστες.
- Ενθάρρυνση της υπεύθυνης αναπαράστασης στα ΜΜΕ και αμφισβήτηση των στερεοτύπων και της δραματοποίησης.
- Αναγνώριση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και της ρητορικής μίσους ως απειλών για τη δημοκρατική συμβίωση που επηρεάζουν την κοινωνία στο σύνολό της.

4. Ενδυνάμωση των κοινοτήτων και προώθηση της συμμετοχής

- Δημιουργία και διατήρηση ασφαλών χώρων για διαπολιτισμικό διάλογο και συμμετοχή της κοινότητας.
- Στήριξη των οργανώσεων βάσης και των ενώσεων της Αφροδιασποράς ως βασικών παραγόντων της δημοκρατικής συμμετοχής.
- Προώθηση μεθοδολογιών συμμετοχής και συνδημιουργίας στη χάραξη πολιτικής.
- Διασφάλιση μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης για πρωτοβουλίες που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από τις ίδιες τις κοινότητες.
- Ενίσχυση των τοπικών δικτύων και εταιρικών σχέσεων μεταξύ δημόσιων φορέων, κοινωνίας των πολιτών, φορέων και ιδιωτών.

5. Βελτίωση της Αξιολόγησης Πολιτικών και Αντικτύπου

- Ανάπτυξη μηχανισμών για την ανάλυση και αξιολόγηση πρακτικών κατά του ρατσισμού και της ένταξης.
- Ενίσχυση της τεκμηριωμένης χάραξης πολιτικής μέσω συμμετοχικής έρευνας και ανατροφοδότησης από την κοινότητα.
- Αξιολόγηση του πραγματικού αντικτύπου των πολιτικών στα άμεσα επηρεαζόμενα άτομα αντί της αποκλειστικής εστίασης σε ποσοτικά αποτελέσματα και δείκτες.

- Ενθάρρυνση της ανταλλαγής καλών πρακτικών μεταξύ τοπικών, εθνικών και ευρωπαϊκών φορέων.

Επόμενα βήματα

Το έργο AFROEQUALITY κατέδειξε τη σημασία του συνδυασμού της έρευνας, της συμμετοχής και της ενδυνάμωσης της κοινότητας για την αντιμετώπιση του ρατσισμού και του αποκλεισμού. Ωστόσο, η βιώσιμη αλλαγή απαιτεί μακροπρόθεσμη θεσμική δέσμευση και συνεχή συνεργασία μεταξύ των δημόσιων θεσμών, της κοινωνίας των πολιτών, της ακαδημαϊκής κοινότητας, των παραγόντων των μέσων ενημέρωσης και των ίδιων των πολιτών.

Οι μελλοντικές δράσεις θα πρέπει να επικεντρωθούν στην εδραίωση των δικτύων και των μεθοδολογιών που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του έργου, στην επέκταση των συμμετοχικών χώρων και στη διασφάλιση ότι οι φωνές και οι εμπειρίες των Αφροδιασπορικών ατόμων ενσωματώνονται ουσιαστικά στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής.

Το έργο υπογραμμίζει επίσης την ανάγκη να συνεχιστεί η ανάπτυξη διατομεακών και αποαποικιακών προσεγγίσεων στις αντιρατσιστικές πολιτικές, αναγνωρίζοντας ότι η ισότητα δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών ανισοτήτων και των ανισορροπιών εξουσίας.

Τελικά, η οικοδόμηση κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς απαιτεί τη μετάβαση από τις συμβολικές δεσμεύσεις προς συγκεκριμένους πολιτικούς, θεσμικούς και κοινωνικούς μετασχηματισμούς που βασίζονται στην ισότητα, την αξιοπρέπεια, τη συμμετοχή και τη δημοκρατική συμβίωση.

4 Policy Briefs: Italian

4.1 Greece: Policy Brief 1

Il progetto AFROEQUALITY affronta le sfide sistemiche che le persone afrodiscendenti continuano a vivere in Europa, con particolare attenzione a Grecia, Italia e Spagna. Nonostante l'esistenza di quadri normativi e strumenti di tutela, il razzismo strutturale e l'afrofobia continuano a ostacolare l'inclusione sociale e a compromettere la fiducia nelle istituzioni pubbliche.

Questo policy brief presenta la missione del progetto: rafforzare le comunità afrodiasporiche attraverso ricerca basata su evidenze, sviluppo di competenze digitali e promozione di politiche pubbliche fondate su un approccio intersezionale.

Rafforzare le persone afrodiscendenti

Il progetto AFROEQUALITY, finanziato dal programma europeo Citizens, Equality, Rights and Values (CERV), affronta fenomeni di afrofobia, xenofobia, discorsi d'odio, violenza e razzismo che colpiscono le persone afrodiscendenti.

Il progetto è coordinato dalla National and Kapodistrian University of Athens, in partenariato con CONVERGENCE, SYGKLISI AMKE, CESIE, InStrategies e SCI Hellas. L'iniziativa promuove inclusione sociale, integrazione della prospettiva di genere e contrasto alle discriminazioni strutturali nei Paesi coinvolti: Grecia, Italia e Spagna.

AFROEQUALITY pone particolare attenzione alla ricerca, alla formazione e allo sviluppo di strumenti di empowerment capaci di rafforzare la partecipazione civica e la consapevolezza culturale.

Obiettivi principali e attività

AFROEQUALITY analizza la rappresentazione mediatica delle persone afrodiasporiche attraverso attività di ricerca documentale e ricerca sul campo, con l'obiettivo di evidenziare bias, stereotipi e narrazioni discriminatorie.

Il progetto collabora direttamente con individui e comunità attraverso attività di inclusione sociale e mediante una piattaforma digitale dedicata all'empowerment, finalizzata alla valorizzazione del patrimonio culturale e alla sensibilizzazione pubblica.

Inoltre, AFROEQUALITY realizza workshop collaborativi che coinvolgono 180 partecipanti sui temi della cittadinanza digitale, della consapevolezza culturale, dell'inclusione sociale e dell'integrazione della prospettiva di genere.

Tra gli elementi centrali del progetto:

- Analisi del razzismo istituzionale nei settori del lavoro, dell'istruzione, dell'abitazione e dei servizi sanitari.
- Sviluppo di meccanismi sicuri per la segnalazione dei crimini d'odio.
- Contrasto alle narrazioni stereotipate nei media e nel discorso online.

Evidenze della ricerca in Grecia, Italia e Spagna

La ricerca condotta lungo il corridoio mediterraneo evidenzia una significativa mancanza di visibilità delle comunità afrodiasporiche, oltre a una scarsità di dati disaggregati relativi alle loro condizioni sociali ed economiche.

Questa “invisibilità” contribuisce a nascondere la reale portata di fenomeni quali:

Razzismo istituzionale

Persistono ostacoli sistemici nell’accesso a diritti fondamentali quali abitazione, servizi sanitari e istruzione di qualità.

Precarietà lavorativa

Le persone afrodiasporiche risultano frequentemente confinate in occupazioni instabili e precarie, con una maggiore esposizione a molestie sul lavoro, sfruttamento e aggressioni razziste.

L’impatto del razzismo quotidiano

La normalizzazione del cosiddetto “razzismo quotidiano” porta molte persone afrodiscendenti ad adattarsi a pratiche discriminatorie considerate inevitabili, con conseguenze psicologiche profonde e durature.

La ricerca del progetto evidenzia inoltre problematiche persistenti quali la scarsa visibilità delle comunità afrodiasporiche, il razzismo istituzionale e le barriere nell’accesso al lavoro.

Le persone afrodiscendenti affrontano frequentemente condizioni lavorative precarie, accompagnate da un elevato rischio di molestie e discriminazioni, oltre a forme di razzismo banale e quotidiano che contribuiscono alla perpetuazione del trauma sociale.

Il basso numero di segnalazioni relative ai crimini razziali evidenzia inoltre la necessità di rafforzare i sistemi di supporto alle vittime e di garantire percorsi legali più accessibili per l’ottenimento della residenza e della cittadinanza.

I risultati della ricerca sostengono la necessità di:

- Integrare la storia delle persone nere e l’educazione antidiscriminatoria nei programmi scolastici.
- Rafforzare gli strumenti di contrasto alle discriminazioni e la tutela dei diritti dei lavoratori.
- Semplificare i percorsi di regolarizzazione per residenti di lungo periodo e giovani.

Raccomandazioni principali

Per contrastare i processi di esclusione, i decisori politici dovrebbero dare priorità a percorsi accessibili di regolarizzazione giuridica e a misure antidiscriminatorie nel mercato del lavoro.

Le riforme educative dovrebbero incorporare prospettive decoloniali e prevedere percorsi di formazione per educatori e insegnanti sul riconoscimento e la prevenzione dei bias.

Sistemi di segnalazione più efficaci e strumenti di empowerment, come l’app AFROEQUALITY, sono fondamentali per rafforzare la resilienza contro i discorsi d’odio e promuovere un’inclusione sensibile alle questioni di genere.

Accelerare i percorsi di regolarizzazione giuridica

I governi dovrebbero semplificare e velocizzare l’accesso allo status giuridico e alla cittadinanza per giovani afrodiscendenti e residenti di lungo periodo, garantendo una piena appartenenza civica e sociale.

Contrastare l’afrofobia digitale

Le piattaforme tecnologiche e gli organismi di regolamentazione dovrebbero implementare politiche efficaci per prevenire molestie e violenze online. Parallelamente, è necessario sostenere lo sviluppo di piattaforme che valorizzino e amplifichino le voci afrodiasporiche.

Riforma educativa

I programmi scolastici dovrebbero essere arricchiti includendo storie, contributi ed esperienze delle comunità afrodiasporiche, superando rappresentazioni stereotipate o esclusivamente coloniali.

Valorizzare la leadership comunitaria afrodiscendente

È necessario creare fellowship, programmi di mentorship e percorsi formativi specificamente orientati alla leadership civica delle persone nere, al fine di promuovere forme sostenibili e autonome di advocacy e partecipazione democratica.

Impatto del progetto e sviluppi futuri

La credibilità della democrazia europea dipende dalla capacità concreta di costruire inclusione.

AFROEQUALITY mette a disposizione strumenti basati su dati, formazione e innovazione digitale per garantire che le persone afrodiscendenti non siano semplicemente destinatarie di politiche pubbliche, ma soggetti attivi nella costruzione di un'Europa più equa.

Il progetto promuove un cambiamento sistemico attraverso advocacy basata su evidenze, attività formative e innovazione digitale, in linea con i valori europei di uguaglianza e diritti.

Stakeholder, organizzazioni e cittadini sono invitati a consultare il sito https://afroequality.eu per accedere ai deliverable del progetto, seguire gli aggiornamenti sui social media e partecipare alle campagne #EndRacism e #EqualityForAll.

Le prossime fasi del progetto saranno dedicate alla diffusione dei risultati e delle evidenze raccolte, con l'obiettivo di contribuire allo sviluppo di politiche nazionali più efficaci in materia di inclusione e integrazione.

4.2 Greece: Policy Brief 2

4.2.1 Valorizzare la partecipazione e il senso di appartenenza delle persone afrodiscendenti in Europa attraverso l'inclusione civica e digitale

Sintesi del policy brief basato sui contributi emersi dai workshop partecipativi realizzati in Grecia

Questo policy brief presenta i principali risultati e le raccomandazioni emerse da tre workshop dedicati al rafforzamento della partecipazione civica delle persone afrodiscendenti. Gli incontri hanno coinvolto partecipanti con percorsi culturali, linguistici, migratori e socioeconomici differenti, offrendo uno spazio di confronto su cittadinanza, partecipazione alla vita pubblica, inclusione digitale, identità ed esperienze di discriminazione.

Dalle discussioni emerge un quadro articolato. Nonostante la diversità delle esperienze individuali — legate a età, genere, percorso migratorio, nazionalità e status giuridico — i partecipanti condividono una serie di sfide ricorrenti: difficoltà di accesso alla partecipazione civica, limitata rappresentanza nei processi decisionali, episodi di razzismo e afrofobia, oltre a criticità crescenti legate all'ambiente digitale e alla diffusione di contenuti d'odio online.

Allo stesso tempo, i workshop mettono in luce un elemento centrale: le comunità afrodiscendenti sono attori sociali attivi, caratterizzati da resilienza, capacità di adattamento e un contributo significativo alla vita sociale, culturale ed economica delle società europee.

Contesto

Le persone afrodiscendenti rappresentano una realtà estremamente diversificata. Si tratta di cittadini europei, migranti, rifugiati, persone nate in Europa da famiglie con origini africane, studenti, lavoratori, imprenditori, artisti e attivisti, portatori di storie, lingue e percorsi differenti.

Questa diversità costituisce una risorsa importante per le società europee. Tuttavia, i partecipanti hanno evidenziato come le politiche pubbliche tendano ancora a semplificare eccessivamente questa complessità, faticando a riconoscere la pluralità delle identità e delle condizioni di vita.

I risultati presentati in questo documento si basano su tre workshop realizzati ad Atene sui temi dell'identità culturale, dell'interculturalità e delle narrazioni sociali. Attraverso attività partecipative, storytelling e confronto collettivo, i partecipanti hanno individuato i principali ostacoli che influenzano la loro partecipazione alla vita pubblica e civica.

rincipali riscontri emersi dai partecipanti: La partecipazione è possibile solo se esiste riconoscimento

Dalle discussioni emerge con forza che la partecipazione civica non dipende solo dall'accesso formale ai diritti, ma anche dalla percezione di essere riconosciuti e inclusi nella società.

Molti partecipanti hanno descritto una distanza significativa dai luoghi del dibattito pubblico, anche quando sono direttamente coinvolti dalle questioni trattate. Questo senso di esclusione persiste nonostante il contributo quotidiano alla società attraverso lavoro, impegno comunitario, attività culturali e volontariato.

Una realtà plurale che richiede risposte differenziate

I partecipanti hanno sottolineato come le politiche pubbliche tendano spesso a trattare le persone afrodiscendenti come un gruppo uniforme, ignorando differenze sostanziali legate a percorsi migratori, status giuridico, lingua, genere, religione, età e condizioni socioeconomiche.

Questa semplificazione rischia di produrre interventi poco efficaci. Per essere realmente inclusive, le politiche dovrebbero invece partire dal riconoscimento della pluralità delle esperienze e garantire spazi di rappresentanza adeguati alle diverse voci presenti nelle comunità afrodiscendenti.

Spazi digitali: tra empowerment ed esposizione al rischio

I partecipanti riconoscono alle piattaforme digitali un ruolo importante come strumenti di espressione, mobilitazione e costruzione di comunità.

Tuttavia, segnalano anche un'esposizione frequente a contenuti discriminatori, discorsi d'odio, disinformazione e stereotipi razziali.

In questo contesto, l'alfabetizzazione digitale emerge non solo come competenza tecnica, ma come fattore chiave di cittadinanza attiva, necessario per partecipare in modo consapevole e per contrastare dinamiche di esclusione negli spazi online.

Rappresentazione e visibilità come fattori di inclusione

Un tema trasversale emerso nei workshop riguarda la rappresentazione delle persone afrodiscendenti nei media, nei sistemi educativi e nelle istituzioni pubbliche.

I partecipanti hanno evidenziato come una narrazione più equilibrata e inclusiva delle loro storie e dei loro contributi sia fondamentale per contrastare stereotipi radicati, rafforzare il senso di appartenenza e promuovere una maggiore comprensione interculturale nella società.

Raccomandazioni per le politiche pubbliche

- Garantire il coinvolgimento strutturato delle persone afrodiscendenti in tutte le fasi delle politiche che le riguardano, dalla progettazione alla valutazione
- Rafforzare l'attuazione del Piano d'Azione dell'Unione europea contro il razzismo, con particolare attenzione alla partecipazione e alla rappresentanza
- Sostenere finanziariamente le iniziative guidate dalle comunità che promuovono partecipazione civica, competenze digitali e accesso alla cultura
- Migliorare la raccolta e l'analisi dei dati per riflettere adeguatamente la diversità delle esperienze afrodiscendenti
- Sviluppare meccanismi di partecipazione realmente inclusivi, capaci di garantire un coinvolgimento significativo nei processi decisionali pubblici
- Integrare educazione antirazzista, dialogo interculturale e competenze mediatiche nei sistemi educativi
- Rafforzare le misure di prevenzione e contrasto ai discorsi d'odio e alle discriminazioni online e offline
- Promuovere una rappresentazione più equilibrata delle persone afrodiscendenti nei materiali educativi e nelle istituzioni pubbliche
- Creare spazi accessibili e sicuri per il dialogo interculturale e la partecipazione civica
- Sostenere le organizzazioni afrodiscendenti e le iniziative dal basso già attive nei territori
- Favorire pratiche partecipative capaci di rafforzare la fiducia tra istituzioni e comunità

Conclusioni

I workshop confermano che le persone afrodiscendenti non sono semplici beneficiarie delle politiche pubbliche, ma attori sociali che contribuiscono in modo concreto allo sviluppo delle comunità e al rafforzamento delle democrazie europee.

Il loro impegno verso la partecipazione civica, la coesione sociale e il dialogo interculturale rappresenta una risorsa fondamentale.

Le istituzioni europee, nazionali e locali sono chiamate a valorizzare questo potenziale, sviluppando processi decisionali più inclusivi e partecipativi. Solo così la crescente diversità delle società europee potrà essere pienamente riconosciuta come una leva di innovazione sociale e rafforzamento democratico.

4.3 Italy: Policy Brief 1

4.3.1 Identità culturale, partecipazione civica ed empowerment comunitario

Il progetto AFROEQUALITY promuove il rafforzamento delle persone afrodiscendenti attraverso percorsi di partecipazione attiva, apprendimento collaborativo e dialogo inclusivo. Nell'ambito del

WP3 il workshop dedicato all'identità culturale ha approfondito il rapporto tra identità, rappresentazione e senso di appartenenza, evidenziando il loro impatto sulla partecipazione democratica, sull'inclusione sociale e sulla costruzione di comunità più coese.

Le attività hanno mostrato quanto sia fondamentale creare spazi sicuri in cui le persone afrodiasporiche possano raccontare le proprie esperienze, mettere in discussione stereotipi e narrazioni discriminatorie e riappropriarsi della propria identità culturale attraverso strumenti partecipativi e digitali.

Rafforzare l'identità culturale attraverso la partecipazione

Il workshop sull'identità culturale è stato progettato per favorire consapevolezza, confronto collettivo e dialogo interculturale tra partecipanti provenienti da contesti differenti.

Le attività hanno affrontato il modo in cui stereotipi, categorizzazioni sociali e rappresentazioni razzializzate continuano a influenzare le relazioni quotidiane e le pratiche istituzionali. I partecipanti hanno riflettuto sul legame tra identità, discriminazione e rappresentazione sociale, soffermandosi anche sugli effetti psicologici del razzismo quotidiano e dell'esclusione.

Particolare attenzione è stata dedicata al ruolo dello storytelling e dell'espressione digitale come strumenti di empowerment e partecipazione civica.

Il workshop ha inoltre contribuito allo sviluppo dell'Empowerment Toolkit di AFROEQUALITY, concepito come strumento pratico a supporto di educatori, facilitatori e organizzazioni impegnate nella promozione dell'inclusione, dell'antirazzismo e della partecipazione comunitaria.

Approccio metodologico

Il workshop ha adottato una metodologia partecipativa e di educazione non formale, basata sul dialogo, sulla co-creazione e sull'apprendimento tra pari.

Le attività hanno incoraggiato i partecipanti a riflettere criticamente su:

- identità e autorappresentazione;
- stereotipi e categorizzazioni sociali;
- dimensioni visibili e invisibili della discriminazione;
- ruolo dei media e del discorso online nella riproduzione di razzismo e afrofobia.

Strumenti creativi e digitali sono stati integrati nel percorso formativo per favorire partecipazione attiva e narrazione collaborativa. I partecipanti sono stati incoraggiati a condividere esperienze personali e collettive attraverso contenuti visivi, momenti di confronto e pratiche di storytelling digitale.

La metodologia ha promosso partecipazione inclusiva, riconoscimento reciproco e apprendimento collettivo, superando modelli tradizionali e gerarchici di trasmissione del sapere.

Principali risultati

Il workshop ha evidenziato come l'identità culturale possa rappresentare contemporaneamente una fonte di vulnerabilità e uno strumento di resilienza.

I partecipanti hanno sottolineato l'importanza di spazi in cui le persone afrodiasporiche possano essere riconosciute al di là di narrazioni stereotipate o vittimizzanti. Le attività hanno rafforzato l'espressione personale, il senso di appartenenza culturale e la comprensione reciproca tra i partecipanti.

Il workshop ha inoltre dimostrato come lo storytelling digitale possa contribuire concretamente al contrasto dei discorsi d'odio e alla diffusione di narrazioni alternative fondate su dignità, inclusione e valorizzazione della diversità.

È emersa anche la necessità di approcci educativi capaci di affrontare il razzismo strutturale, i bias inconsapevoli e gli effetti a lungo termine delle discriminazioni quotidiane.

Raccomandazioni politiche

Per rafforzare la partecipazione civica e l'inclusione sociale delle persone afrodiscendenti, istituzioni e decisori politici dovrebbero:

- promuovere percorsi educativi dedicati all'identità culturale, all'antirazzismo e alla rappresentazione mediatica;
- sostenere programmi di empowerment comunitario fondati su metodologie partecipative;
- incoraggiare l'utilizzo dello storytelling digitale e di strumenti creativi per contrastare stereotipi e discorsi d'odio;
- investire nella creazione di spazi sicuri e inclusivi per il dialogo interculturale;
- integrare prospettive antidiscriminatorie e decoloniali nei sistemi educativi formali e non formali.

Conclusioni

Il workshop sull'identità culturale ha dimostrato quanto sia importante combinare partecipazione civica, riflessione critica ed empowerment digitale per promuovere inclusione e partecipazione democratica.

L'esperienza ha confermato che contrastare il razzismo non significa soltanto intervenire a livello istituzionale, ma anche creare spazi in cui le persone possano riappropriarsi delle proprie narrazioni, condividere esperienze e contribuire attivamente alla costruzione di società più inclusive.

4.4 Italy: Policy Brief 2

4.4.1 Interculturalità e convivenza democratica

All'interno del progetto AFROEQUALITY, il workshop dedicato all'interculturalità ha approfondito il ruolo del dialogo, della cooperazione e del riconoscimento reciproco nella costruzione di società più inclusive e democratiche.

Il percorso ha affrontato l'interculturalità non come semplice relazione tra culture differenti, ma come processo dinamico fondato sullo scambio, sull'interazione e sulla condivisione di esperienze.

Attraverso metodologie partecipative e collaborative, i partecipanti hanno riflettuto sulle barriere comunicative, sulle discriminazioni e sull'importanza di approcci inclusivi capaci di rafforzare la coesione sociale in contesti sempre più diversi e interconnessi.

Promuovere il dialogo interculturale

Il workshop si è concentrato sul legame tra interculturalità, inclusione e partecipazione civica.

I partecipanti hanno analizzato il modo in cui stereotipi, divisioni sociali e determinate narrazioni istituzionali ostacolano spesso un dialogo autentico tra comunità differenti. Particolare attenzione è stata dedicata al linguaggio utilizzato nel dibattito pubblico e politico sulle migrazioni e alla rappresentazione della diversità culturale all'interno della società europea contemporanea.

Le attività hanno incoraggiato i partecipanti a superare visioni semplificate dell'identità e della cultura, riconoscendo la diversità come elemento strutturale delle società democratiche.

Approccio metodologico

Il workshop ha adottato una metodologia partecipativa basata sull'educazione esperienziale, sul lavoro collaborativo e sulla riflessione collettiva.

Le attività hanno invitato i partecipanti a:

- riflettere sulle dimensioni visibili e invisibili della cultura;
- comprendere come differenti modalità comunicative possano generare incomprensioni interculturali;
- sperimentare dinamiche di cooperazione in gruppi eterogenei;
- collegare il tema dell'interculturalità ai diritti umani, all'uguaglianza e alla partecipazione democratica.

La metodologia ha privilegiato ascolto attivo, apprendimento tra pari e costruzione di fiducia reciproca. Le attività sono state progettate per creare spazi sicuri in cui condividere esperienze, confrontare prospettive differenti e sviluppare pratiche collaborative.

Particolare rilevanza è stata attribuita alla cooperazione e al senso di comunità come elementi fondamentali della partecipazione democratica.

Principali risultati

Il workshop ha evidenziato come il dialogo interculturale rappresenti uno strumento essenziale per contrastare pregiudizi, discriminazioni e frammentazione sociale.

I partecipanti hanno riconosciuto che molte tensioni sociali non derivano semplicemente dalla diversità, ma dalla mancanza di ascolto, riconoscimento e occasioni di confronto reale.

Le attività hanno rafforzato la consapevolezza rispetto al modo in cui la cultura influenza percezioni, comportamenti e relazioni sociali, mettendo in luce l'importanza dell'empatia, della cooperazione e della comunicazione inclusiva.

Il workshop ha inoltre dimostrato che approcci partecipativi e collaborativi possono contribuire a trasformare la diversità in una risorsa per la convivenza democratica piuttosto che in un fattore di divisione.

Raccomandazioni politiche

Per promuovere società più inclusive e democratiche, istituzioni e decisori politici dovrebbero:

- rafforzare l'educazione interculturale nelle scuole, nelle università e nei programmi comunitari;
- creare spazi partecipativi che favoriscano il dialogo tra comunità differenti;
- sostenere metodologie educative basate su cooperazione, empatia e apprendimento collaborativo;
- contrastare narrazioni escludenti che rappresentano migrazione e diversità come minacce;
- integrare prospettive interculturali nelle politiche locali, nei processi di partecipazione giovanile e nelle iniziative di cittadinanza attiva.

Conclusioni

Il workshop sull'interculturalità ha messo in evidenza l'importanza del dialogo, della cooperazione e della responsabilità condivisa nella costruzione di società inclusive.

L'esperienza ha dimostrato che l'apprendimento interculturale non rappresenta soltanto un processo educativo, ma anche una pratica democratica capace di rafforzare coesione sociale, partecipazione e riconoscimento reciproco tra comunità diverse.

4.5 Italy: Policy Brief 3

4.5.1 Narrazioni alternative contro discorsi d'odio e razzismo

Il workshop di AFROEQUALITY dedicato alle narrazioni alternative ha approfondito il ruolo della comunicazione, della media literacy e della partecipazione digitale nel contrasto ai discorsi d'odio, al razzismo e all'afrofobia.

Il percorso ha incoraggiato i partecipanti ad analizzare criticamente le narrazioni dominanti legate a migrazione, identità e appartenenza, promuovendo al tempo stesso forme di comunicazione inclusive capaci di valorizzare le esperienze e le voci afrodiasporiche.

Attraverso metodologie collaborative e strumenti digitali, i partecipanti hanno riflettuto sull'impatto che le narrazioni hanno sulla percezione pubblica, sulla coesione sociale e sulla partecipazione democratica.

Contrastare le narrazioni discriminatorie

Il workshop ha affrontato l'influenza della rappresentazione mediatica, del discorso online e della disinformazione nella riproduzione di stereotipi e discriminazioni.

I partecipanti hanno analizzato come le narrazioni razzializzate rappresentino spesso le persone afrodiscendenti attraverso prospettive vittimizzanti, securitarie o escludenti, contribuendo ad alimentare divisioni sociali e sfiducia reciproca.

Le attività hanno promosso forme alternative di comunicazione fondate su dignità, rappresentazione autentica e inclusione, evidenziando l'importanza dell'autonarrazione e della partecipazione comunitaria nel dibattito pubblico.

Approccio metodologico

Il workshop ha adottato una metodologia interattiva e centrata sui partecipanti, combinando riflessione critica, educazione ai media e creazione collaborativa di contenuti.

Le attività hanno coinvolto i partecipanti in:

- discussioni su stereotipi e discorsi d'odio online;
- analisi della rappresentazione mediatica e della comunicazione digitale;
- riflessioni collettive sull'uso di linguaggi inclusivi e sulla costruzione di contro-narrazioni;
- pratiche di storytelling creativo e partecipazione civica digitale.

La metodologia ha incoraggiato i partecipanti a diventare produttori attivi di narrazioni e non semplici consumatori di contenuti.

Strumenti digitali e pratiche partecipative sono stati utilizzati per rafforzare pensiero critico, competenze comunicative e consapevolezza rispetto all'impatto sociale del discorso online.

Principali risultati

Il workshop ha evidenziato l'importanza delle narrazioni alternative nel contrasto al razzismo e nella promozione dell'inclusione democratica.

I partecipanti hanno sottolineato la necessità di spazi comunicativi più rappresentativi e inclusivi, in cui le persone afrodiasporiche possano raccontarsi direttamente senza essere filtrate attraverso prospettive stereotipate o esterne.

Le attività hanno contribuito a rafforzare media literacy, consapevolezza digitale e fiducia nell'utilizzo della comunicazione come strumento di advocacy e partecipazione civica.

Il workshop ha inoltre mostrato come il contrasto ai discorsi d'odio richieda sia responsabilità istituzionale sia approcci comunitari capaci di promuovere solidarietà, consapevolezza e partecipazione collettiva.

Raccomandazioni politiche

Per contrastare discorsi d'odio e narrazioni discriminatorie, istituzioni e decisori politici dovrebbero:

- rafforzare programmi di educazione ai media e cittadinanza digitale;
- promuovere una rappresentazione mediatica etica e inclusiva;
- sostenere iniziative comunicative guidate dalle comunità e piattaforme di storytelling alternativo;
- sviluppare politiche efficaci contro l'hate speech online nel rispetto della partecipazione democratica e della libertà di espressione;
- investire in percorsi di empowerment digitale rivolti a comunità razzializzate e marginalizzate.

Conclusioni

Il workshop sulle narrazioni alternative ha dimostrato che comunicazione e storytelling svolgono un ruolo centrale nella costruzione dell'inclusione, della partecipazione e della convivenza democratica.

Creare spazi in cui possano emergere narrazioni alternative è essenziale per contrastare il razzismo, amplificare le voci marginalizzate e contribuire alla costruzione di società più eque, inclusive e partecipative.

4.6 Spain: Policy Brief 1

Il progetto AFROEQUALITY affronta le sfide sistemiche che interessano le persone di origine africana in Europa, con particolare attenzione a Grecia, Italia e Spagna. Nonostante l'esistenza di quadri normativi a tutela dei diritti, il razzismo strutturale e l'afrofobia continuano a ostacolare l'inclusione sociale e a indebolire la fiducia nelle istituzioni pubbliche. Questo documento sintetizza la missione del progetto, che mira a rafforzare le comunità afrodiscendenti attraverso ricerca basata su evidenze, sviluppo di competenze digitali e promozione di politiche sensibili all'intersezionalità.

Rafforzare le persone di origine africana

Il progetto AFROEQUALITY, finanziato dal programma europeo Citizens, Equality, Rights and Values (CERV), affronta afrofobia, xenofobia, discorsi d'odio, violenza e razzismo verso le persone di origine africana.

Coordinato dall'Università Nazionale e Kapodistriana di Atene, in partenariato con CONVERGENCE, SYGKLISI AMKE, CESIE, Instrategies e SCI Hellas, il progetto promuove inclusione sociale, integrazione della dimensione di genere e contrasto alla discriminazione strutturale in Grecia, Italia e Spagna.

L'iniziativa combina ricerca, formazione e strumenti di empowerment per favorire partecipazione civica e consapevolezza culturale.

Obiettivi e attività principali

AFROEQUALITY analizza la rappresentazione delle persone afrodiscendenti nei media attraverso ricerca documentale e sul campo, con l'obiettivo di evidenziare stereotipi e bias.

Il progetto prevede inoltre attività di inclusione sociale e lo sviluppo di un'app dedicata, pensata per valorizzare il patrimonio culturale e aumentare la consapevolezza sui temi trattati.

Sono inoltre previsti workshop con 180 partecipanti su cittadinanza digitale, consapevolezza culturale, inclusione sociale e integrazione della dimensione di genere.

Tra le principali linee di intervento:

- Analisi del razzismo istituzionale nei settori dell'occupazione, istruzione, abitazione e sanità
- Sviluppo di meccanismi sicuri di segnalazione dei crimini d'odio
- Contrasto alle narrazioni stereotipate nei media e nel discorso online

Risultati della ricerca in Grecia, Italia e Spagna

La ricerca condotta nell'area mediterranea evidenzia una forte mancanza di visibilità delle comunità afrodiscendenti e una carenza di dati disaggregati.

Questa "invisibilizzazione" contribuisce a mascherare la reale portata di:

- **Razzismo istituzionale:** barriere persistenti nell'accesso a diritti fondamentali come casa, sanità e istruzione di qualità
- **Precarietà lavorativa:** inserimento diffuso in lavori instabili, con maggiore esposizione a sfruttamento, molestie e discriminazione

- **Razzismo quotidiano:** normalizzazione di episodi di discriminazione ordinaria, spesso interiorizzati come inevitabili, con impatti psicologici di lungo periodo

I risultati evidenziano inoltre bassi tassi di denuncia dei reati razziali, sottolineando la necessità di rafforzare il supporto alle vittime e rendere più accessibili i percorsi legali per permesso di soggiorno e cittadinanza.

Da queste evidenze emerge la necessità di:

- integrare storia nera e educazione antidiscriminatoria nei percorsi scolastici
- rafforzare l'applicazione delle norme contro la discriminazione e la tutela dei diritti dei lavoratori
- semplificare le procedure di regolarizzazione per residenti di lungo periodo e giovani

Raccomandazioni principali

Per contrastare le disuguaglianze, le politiche pubbliche dovrebbero prioritizzare percorsi di regolarizzazione accessibili e misure efficaci contro la discriminazione nel mercato del lavoro.

Le riforme educative dovrebbero includere prospettive decoloniali e percorsi di formazione per docenti sulla prevenzione dei bias.

È inoltre fondamentale rafforzare i sistemi di segnalazione e gli strumenti di empowerment, come l'app AFROEQUALITY, per aumentare la resilienza contro i discorsi d'odio e promuovere un'inclusione sensibile alla dimensione di genere.

- **Accelerare la regolarizzazione legale:** semplificare l'accesso allo status legale e alla cittadinanza per giovani e residenti di lungo periodo
- **Contrastare l'afrofobia digitale:** rafforzare le politiche contro le molestie online e promuovere piattaforme che amplifichino le voci afrodiscendenti
- **Riforma educativa:** integrare nei curricula scolastici storie, contributi ed esperienze delle diaspore africane
- **Rafforzare la leadership comunitaria:** sviluppare programmi di mentorship, borse di studio e percorsi formativi per la leadership civica

Impatto e prospettive

La qualità della democrazia europea dipende dalla solidità delle sue politiche di inclusione. AFROEQUALITY fornisce strumenti concreti – dati, formazione e innovazione digitale – per garantire che le persone di origine africana non siano solo destinatarie delle politiche pubbliche, ma co-protagoniste nella costruzione di un'Europa più equa.

Il progetto promuove un cambiamento sistemico attraverso advocacy basata su evidenze, formazione e innovazione digitale, in linea con i valori europei di uguaglianza e diritti.

4.7 Spain: Policy Brief 2

Il progetto AFROEQUALITY, finanziato dal programma europeo Citizens, Equality, Rights and Values (CERV), affronta fenomeni di afrofobia, xenofobia, discorsi d'odio, violenza e razzismo che colpiscono le persone afrodiscendenti.

Il progetto è coordinato dalla National and Kapodistrian University of Athens, in partenariato con CONVERGENCE, SYGKLISI AMKE, CESIE, InStrategies e SCI Hellas. L'iniziativa promuove inclusione sociale, integrazione della prospettiva di genere e contrasto alle discriminazioni strutturali nei Paesi coinvolti: Grecia, Italia e Spagna.

AFROEQUALITY pone particolare attenzione alla ricerca, alla formazione e allo sviluppo di strumenti di empowerment capaci di rafforzare la partecipazione civica e la consapevolezza culturale.

Obiettivi principali in Spagna

AFROEQUALITY analizza la rappresentazione mediatica e le percezioni pubbliche delle persone di discendenza africana attraverso sondaggi, focus group e analisi dei media. Il progetto collabora direttamente con le persone coinvolte mediante attività di inclusione sociale e un'app dedicata all'empowerment che promuove il patrimonio culturale. Inoltre, organizza laboratori partecipativi dedicati alla cittadinanza digitale, alla consapevolezza culturale, all'inclusione sociale e all'uguaglianza di genere, coinvolgendo 60 partecipanti in Spagna.

Componenti principali:

- Mappare le discriminazioni nell'ambito dell'occupazione, dell'istruzione, dell'accesso all'alloggio e dei servizi sanitari.
- Rafforzare meccanismi sicuri per la segnalazione dei crimini d'odio.
- Contrastare stereotipi e pregiudizi nei media e nel dibattito online.

Risultati della ricerca in Spagna

In Spagna, l'esperienza vissuta dalle persone della diaspora africana è caratterizzata da un persistente divario tra le tutele giuridiche formalmente garantite e la realtà concreta del razzismo istituzionale. La ricerca evidenzia che le pratiche discriminatorie sono particolarmente diffuse nel mercato immobiliare, dove la profilazione etnica spesso ostacola l'accesso a condizioni abitative sicure e dignitose.

Nel mercato del lavoro, la sovraqualificazione e la precarietà continuano a rappresentare una condizione diffusa per le persone della diaspora africana. Molte di esse sono infatti confinate in lavori precari e scarsamente retribuiti, risultano sottorappresentate nel discorso pubblico e sono spesso oggetto di percezioni sociali basate su stereotipi e forme di cancellazione culturale. Inoltre, la normalizzazione del "razzismo quotidiano" genera una cultura del trauma che spesso rimane sommersa a causa della scarsa fiducia nei meccanismi esistenti di segnalazione e denuncia. Il basso numero di denunce dei crimini d'odio evidenzia la necessità di rafforzare il sostegno alle vittime, mentre i focus group mostrano come, nonostante gli ostacoli, le persone di discendenza africana dimostrino resilienza attraverso l'espressione culturale e l'impegno civico.

Per affrontare queste problematiche sistemiche, il progetto AFROEQUALITY ha sviluppato in Spagna un modello di rafforzamento delle capacità basato sugli "Agenti del Cambiamento", attivo in città come Valencia e Barcellona. Attraverso la collaborazione con organizzazioni locali quali Casa Marruecos e Convivim, il progetto ha coinvolto decine di partecipanti, concentrandosi sulla cittadinanza digitale e sulla costruzione di narrazioni alternative. Le attività hanno dimostrato che, quando l'empowerment si sviluppa all'interno di spazi comunitari basati sulla fiducia, esso favorisce efficacemente un senso di azione collettiva e prepara le persone a interagire in modo critico e consapevole con le istituzioni pubbliche.

I risultati evidenziano la necessità di:

- Politiche intersezionali che affrontino le molteplici forme di discriminazione (razziale, etnica e religiosa).
- Programmi educativi che includano la storia delle persone nere e percorsi formativi contro le discriminazioni.
- Un'applicazione più rigorosa delle misure contro la profilazione razziale e l'esclusione nel mondo del lavoro.

Raccomandazioni principali

I decisori politici dovrebbero rafforzare le misure antidiscriminatorie basate su un approccio intersezionale, includendo il monitoraggio svolto da OBERAXE e l'applicazione degli articoli 510 e 511 del Codice Penale relativi ai discorsi d'odio e alla discriminazione. È inoltre necessario integrare prospettive decoloniali nei programmi educativi e promuovere la formazione dei dipendenti pubblici sulle competenze interculturali.

Occorre inoltre sostenere strumenti di empowerment comunitario, come l'app AFROEQUALITY, e rafforzare le iniziative della società civile volte a garantire meccanismi sicuri di segnalazione e denuncia, nonché una rappresentazione culturale più equa e inclusiva.

Area	**Sfide attuali**	**Interventi suggeriti**
Quadro giuridico	La profilazione razziale continua a verificarsi nonostante le tutele previste dalla legge	Rafforzare il supporto alle vittime e i meccanismi di segnalazione e denuncia
Occupazione	Forte precarietà lavorativa tra le persone provenienti dall'Africa subsahariana	Rafforzare l'applicazione delle norme contro la discriminazione nel mercato del lavoro
Istruzione	Scarsa presenza della storia e dei contributi delle persone nere nei programmi scolastici	Integrare prospettive decoloniali nei percorsi educativi
Media	Diffusione di narrazioni stereotipate e stigmatizzanti	Promuovere linee guida per un giornalismo etico e inclusivo

Ulteriori raccomandazioni strategiche per la riforma delle politiche pubbliche individuate dal progetto AFROEQUALITY

- **Trasformare la sicurezza pubblica e rafforzare la fiducia nelle istituzioni**

Un requisito fondamentale per la coesione sociale in Spagna è la riforma delle pratiche di polizia al fine di eliminare la profilazione etnica. Le politiche pubbliche dovrebbero dare priorità all'introduzione di una formazione solida e basata sui diritti umani per le forze di sicurezza, accompagnata dall'istituzione di meccanismi indipendenti di monitoraggio e controllo. Garantendo il coinvolgimento attivo delle persone della diaspora africana nella definizione di modelli di sicurezza equi e responsabili, le autorità locali possono iniziare a ricostruire la fiducia necessaria per una democrazia realmente inclusiva.

- **Governance municipale e inclusione partecipativa**

L'istituzionalizzazione dell'inclusione deve avvenire a livello locale attraverso il rafforzamento della partecipazione municipale. I comuni spagnoli dovrebbero andare oltre gli interventi simbolici, adottando strumenti quali i bilanci partecipativi e modelli di pianificazione inclusiva che consentano ai residenti di discendenza africana di contribuire direttamente alla progettazione delle politiche che incidono sulla loro vita quotidiana. Questo approccio "dal basso verso l'alto" garantisce che le disuguaglianze locali vengano affrontate attraverso il contributo civico diretto delle persone maggiormente interessate.

- **Integrare le competenze interculturali in tutte le politiche pubbliche**

Per garantire la sostenibilità di questi cambiamenti, è urgente integrare le competenze interculturali a tutti i livelli della pubblica amministrazione. Ciò implica non solo la formazione dei funzionari pubblici affinché siano in grado di riconoscere e superare i pregiudizi strutturali, ma anche l'arricchimento dei programmi educativi affinché riflettano il contributo storico e contemporaneo della diaspora africana. Promuovendo narrazioni alternative e rafforzando l'alfabetizzazione digitale, la Spagna può trasformare la diversità da una sfida da gestire a un pilastro fondamentale della resilienza nazionale e della solidità democratica.

4.8 Spain: Policy Brief 3

Il progetto AFROEQUALITY, finanziato dal programma europeo Citizens, Equality, Rights and Values (CERV), è nato con l'obiettivo di contrastare il razzismo, i discorsi d'odio, la violenza e l'afrofobia in Grecia, Italia e Spagna attraverso attività di ricerca, partecipazione attiva e rafforzamento delle comunità.

Il progetto è stato implementato da un partenariato coordinato Università nazionale capodistriana di Atene, insieme a CONVERGENCE, SYGKLISI AMKE, CESIE E ETS, InStrategies e SCI Hellas. L'iniziativa ha adottato una prospettiva intersezionale e decoloniale, combinando riflessione teorica e azioni concrete per rafforzare la partecipazione civica, le competenze digitali e la costruzione di narrazioni inclusive.

AFROEQUALITY ha lavorato a stretto contatto con realtà afrodiasporiche e stakeholder locali per comprendere meglio le esperienze vissute di razzismo, discriminazione ed esclusione, creando al contempo spazi di dialogo, partecipazione e azione collettiva. Attraverso attività di ricerca, workshop partecipativi e percorsi di coinvolgimento comunitario, il progetto non si è limitato a identificare le

barriere esistenti, ma ha contribuito alla promozione di società più inclusive, democratiche e partecipative.

Contesto e principali risultati

Il progetto si è sviluppato all'interno di un contesto europeo caratterizzato da una crescente polarizzazione sociale, dalla normalizzazione dei discorsi xenofobi e da una progressiva disumanizzazione delle persone migranti e afrodiscendenti nel dibattito pubblico.

Razzismo, discorsi d'odio e discriminazione non possono essere interpretati esclusivamente come problematiche che colpiscono gruppi specifici, ma rappresentano una sfida democratica più ampia, capace di compromettere la coesione sociale, l'uguaglianza e la fiducia nelle istituzioni.

La ricerca condotta nell'ambito del progetto ha confermato la persistenza di forme di razzismo sia istituzionale sia quotidiano nei tre Paesi coinvolti. I partecipanti hanno evidenziato ostacoli nell'accesso al lavoro, all'istruzione, all'alloggio e ai servizi sanitari, oltre a esperienze ricorrenti di stereotipi, discriminazione ed esclusione nelle interazioni quotidiane.

Uno dei risultati principali emersi dal progetto riguarda il fatto che il problema spesso non consiste nell'assenza di opportunità per esprimersi, bensì nella mancanza di un ascolto autentico da parte delle istituzioni, dei media e della società nel suo complesso. Le persone afrodiasporiche coinvolte hanno sottolineato come molti processi partecipativi rimangano simbolici o estrattivi, senza produrre un reale impatto sulle politiche pubbliche o sulle pratiche istituzionali.

Il progetto ha inoltre evidenziato come il razzismo istituzionale continui a influenzare l'accesso ai diritti, ai servizi e alle opportunità. Barriere amministrative, trattamenti diseguali e discriminazioni strutturali limitano infatti la piena partecipazione sociale. In questo quadro, lo status giuridico continua a rappresentare un fattore centrale che condiziona l'accesso al lavoro, all'istruzione, alla salute, all'abitazione e alla partecipazione politica.

Anche la rappresentazione mediatica è emersa come una questione cruciale. L'analisi realizzata all'interno del progetto ha mostrato come le persone afrodiscendenti e migranti vengano frequentemente rappresentate attraverso narrazioni securitarie, vittimizzanti o stereotipate, rafforzando contrapposizioni del tipo "noi contro loro" e contribuendo alla diffusione di sfiducia sociale ed esclusione.

I partecipanti hanno evidenziato l'importanza di promuovere narrazioni alternative che riconoscano la diversità come elemento costitutivo delle società europee contemporanee.

Parallelamente, il progetto ha dimostrato il potenziale trasformativo degli approcci basati sulla comunità. I workshop partecipativi realizzati in Grecia, Italia e Spagna hanno rafforzato le reti comunitarie, creato spazi sicuri di dialogo e riflessione e favorito il protagonismo dei partecipanti come agenti di cambiamento all'interno delle proprie comunità e della società nel suo complesso.

Lezioni apprese

Il progetto AFROEQUALITY ha evidenziato diversi elementi chiave utili per lo sviluppo di future politiche e interventi.

In primo luogo, le iniziative antirazziste devono andare oltre le sole attività di sensibilizzazione e affrontare le dimensioni strutturali e istituzionali della discriminazione. Contrastare il razzismo significa

anche migliorare le condizioni materiali di vita e garantire un accesso effettivo ai diritti, ai servizi e alle opportunità.

In secondo luogo, i processi partecipativi devono fondarsi sulla fiducia, sulla co-creazione e su una reale condivisione del potere decisionale. Istituzioni e organizzazioni dovrebbero essere consapevoli delle proprie posizioni di privilegio nella progettazione e implementazione degli interventi, assicurando che i gruppi e gli individui coinvolti non vengano trattati semplicemente come beneficiari o fonti di informazione, ma come partner alla pari.

In terzo luogo, l'educazione svolge un ruolo fondamentale nel contrasto al razzismo e nella promozione della partecipazione democratica. Questo riguarda non solo l'istruzione formale, ma anche la formazione professionale, l'educazione informale, la media literacy e gli spazi di apprendimento comunitario. Le politiche educative dovrebbero contribuire attivamente a mettere in discussione stereotipi, eredità coloniali e narrazioni discriminatorie.

Un ulteriore elemento emerso riguarda il fatto che il lavoro, la stabilità giuridica e l'accesso ai servizi sanitari costituiscono condizioni essenziali per una partecipazione reale alla vita sociale. In assenza di condizioni di vita sicure e dignitose, la partecipazione rischia infatti di rimanere puramente simbolica.

Infine, le iniziative di rafforzamento comunitario e le reti territoriali rappresentano strumenti fondamentali per promuovere la coesione sociale e contrastare discorsi d'odio, razzismo e xenofobia.

Raccomandazioni politiche

I risultati del progetto AFROEQUALITY evidenziano la necessità di sviluppare risposte articolate e di lungo periodo, capaci di affrontare sia le dimensioni strutturali del razzismo sia le condizioni necessarie per una partecipazione significativa, l'uguaglianza e l'inclusione democratica.

Le seguenti raccomandazioni intendono supportare istituzioni, società civile e decisori politici nello sviluppo di approcci più inclusivi, basati sui diritti e centrati sulle comunità.

1. Rafforzare le risposte istituzionali al razzismo

- Sviluppare strategie antirazziste integrate a livello locale, nazionale ed europeo.
- Istituire meccanismi indipendenti e accessibili per la segnalazione e il monitoraggio di discorsi d'odio, crimini d'odio e discriminazioni.
- Migliorare la raccolta dei dati relativi a razzismo e discriminazione, garantendo adeguate tutele dei diritti fondamentali.
- Integrare approcci antirazzisti e antidiscriminatori in tutte le politiche pubbliche.
- Garantire che le istituzioni pubbliche riconoscano e affrontino il razzismo istituzionale.

2. Promuovere politiche di inclusione basate sui diritti

- Migliorare l'accesso a percorsi di regolarizzazione stabili e ai servizi di supporto legale.
- Facilitare il riconoscimento delle qualifiche e delle competenze pregresse per favorire l'inclusione nel mercato del lavoro.
- Rafforzare l'accesso equo a sanità, istruzione, alloggio e occupazione.
- Investire nella formazione professionale, nell'apprendimento permanente e nei programmi di empowerment giovanile.

- Sostenere misure specifiche rivolte ai gruppi esposti a forme multiple e intersezionali di discriminazione.

3. Favorire narrazioni inclusive e partecipazione democratica

- Promuovere approcci decoloniali nel discorso pubblico, nell'educazione e nelle pratiche istituzionali.
- Superare le narrazioni basate sulla contrapposizione "noi/loro" e rafforzare una concezione inclusiva del "noi" nelle società europee.
- Sostenere percorsi di educazione ai media e la costruzione di narrazioni alternative sviluppate insieme a persone afrodiscendenti e migranti.
- Promuovere una rappresentazione mediatica responsabile e contrastare stereotipi e sensazionalismo.
- Riconoscere razzismo, xenofobia e discorsi d'odio come minacce alla convivenza democratica che riguardano l'intera società.

4. Sostenere il rafforzamento delle comunità e la partecipazione

- Creare e mantenere spazi sicuri per il dialogo interculturale e la partecipazione comunitaria.
- Sostenere organizzazioni di base e associazioni afrodiasporiche come attori fondamentali della partecipazione democratica.
- Promuovere metodologie partecipative e di co-creazione nei processi decisionali.
- Garantire finanziamenti di lungo periodo alle iniziative guidate dalle comunità.
- Rafforzare reti territoriali e partenariati tra istituzioni pubbliche, società civile, organizzazioni e cittadini.

5. Migliorare la valutazione delle politiche e l'analisi dell'impatto

- Sviluppare strumenti di analisi e valutazione delle pratiche antirazziste e inclusive.
- Rafforzare processi decisionali basati su evidenze attraverso ricerca partecipativa e feedback delle comunità.
- Valutare l'impatto reale delle politiche sulle persone coinvolte, evitando di concentrarsi esclusivamente su indicatori quantitativi.
- Favorire lo scambio di buone pratiche tra attori locali, nazionali ed europei.

Prossimi passi

Il progetto AFROEQUALITY ha dimostrato l'importanza di combinare ricerca, partecipazione e rafforzamento comunitario per affrontare il razzismo e i processi di esclusione sociale.

Tuttavia, un cambiamento sostenibile richiede un impegno istituzionale di lungo periodo e una collaborazione costante tra istituzioni pubbliche, società civile, mondo accademico, media e cittadini.

Le future azioni dovrebbero concentrarsi sul consolidamento delle reti e delle metodologie sviluppate durante il progetto, sull'ampliamento degli spazi partecipativi e sulla garanzia che le esperienze e le voci delle persone afrodiasporiche vengano integrate in maniera significativa nei processi decisionali e nelle politiche pubbliche.

Il progetto evidenzia inoltre la necessità di continuare a sviluppare approcci intersezionali e decoloniali nelle politiche antirazziste, riconoscendo che l'uguaglianza non può essere raggiunta senza affrontare le disuguaglianze strutturali e gli squilibri di potere.

In definitiva, costruire società inclusive significa andare oltre gli impegni simbolici e promuovere trasformazioni politiche, istituzionali e sociali concrete, fondate su uguaglianza, dignità, partecipazione e convivenza democratica.

5 Policy Briefs: Spanish

5.1 Greece: Policy Brief 1

¿Qué nos dice la investigación? Perspectivas desde Grecia.

'Empoderando a las Personas Afrodescendientes: Formación en Competencias Digitales y Participación Cívica para Combatir el Discurso de Odio, la Violencia y el Racismo (Acuerdo de Subvención n.º 101144500).

WP4: Iniciativas para Combatir la Afrofobia, la Xenofobia y el Discurso de Odio.

'Empoderando a las Personas Afrodescendientes: Formación en Competencias Digitales y Participación Cívica para Combatir el Discurso de Odio, la Violencia y el Racismo (Acuerdo de Subvención n.º 101144500).

AFROEQUALITY es una iniciativa que tiene como objetivo luchas contra la discriminación hacia personas afrodescendientes en Grecia, Italia y España mediante actividades de investigación, empoderamiento y difusión. El proyecto se centra en estudiar la cultura y los procesos de integración en estos países, abordando la afrofobia y la discriminación, promoviendo la incorporación transversal de la perspectiva de género y combatiendo el racismo estructural.

Objetivos del proyecto:

Investigar la representación de la diáspora africana en los medios de comunicación de Grecia, Italia y España mediante investigación documental y trabajo de campo.

Empoderar a las personas afrodescendientes de los países participantes a través de actividades de inclusión social y una aplicación de empoderamiento, que permitirá fortalecer y promover su patrimonio cultural, aumentando la sensibilización y el reconocimiento de sus contribuciones.

Formar a un total de 180 personas afrodescendientes. La formación abordará temas relacionados con la conciencia cultural, la ciudadanía digital, la inclusión social y la incorporación transversal de la igualdad de género.

AFROEQUALITY

AFROEQUALITY Investigación - Principales hallazgos

El **racismo** y la **afrofobia** surgen en un contexto caracterizado por: a) la **falta de visibilidad** y la **escasez de datos** sobre la **diáspora africana**; b) el **racismo institucional**; y c) las **dificultades relacionadas con el empleo**.

Existen **barreras** en el acceso a la **educación**, la **vivienda** y los **servicios de salud**, ámbitos en los que el **racismo institucional** sigue estando presente.

El reducido número de **denuncias de delitos de odio** y **crímenes raciales** requiere el desarrollo continuo de **mecanismos de denuncia seguros** y de **servicios de apoyo a las víctimas**.

Las **narrativas estereotipadas** sobre la **raza**, el **origen étnico** y la **diáspora africana** (especialmente la **exotización** y **objetivación de las mujeres afrodescendientes**) siguen siendo frecuentes en los **medios de comunicación**, la **cultura popular** y los **discursos en línea**.

Las **personas afrodescendientes** se ven obligadas a aceptar **empleos precarios**, donde los problemas de **acoso laboral**, **acoso sexual**, **actitudes racistas** y **agresiones discriminatorias** son aún más frecuentes.

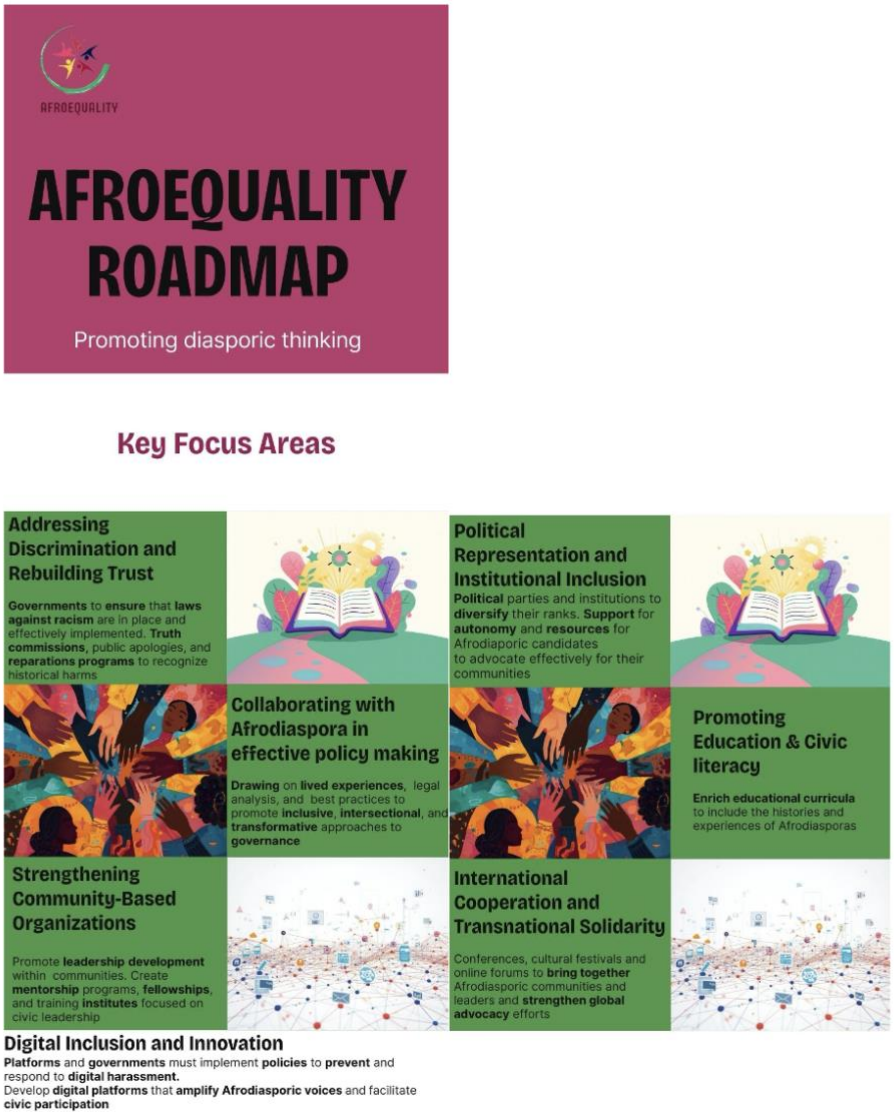
La aceptación del **racismo cotidiano** y aparentemente banal, al que las **personas negras** se adaptan como una condición inevitable de la vida diaria, contribuye a mantener una **cultura del trauma**.

Es necesario:

Acelerar y simplificar el acceso al **estatus legal** y a la **nacionalidad** para los **jóvenes afrodescendientes** y los **residentes de larga duración**.

Combatir la **exclusión laboral** en Grecia mediante la creación de **vías accesibles de regularización**, el fortalecimiento de la **legislación antidiscriminatoria** y el apoyo a los **derechos laborales de las personas afrodescendientes**.

Incorporar contenidos sobre la **historia de las personas negras** y el **colonialismo** en los planes de estudio escolares y universitarios, así como formar al **personal docente** en estrategias para **prevenir la discriminación** en el ámbito educativo.

Para más información: [AFROEQUALITY]

Entregables del proyecto disponibles [aquí]

5.2 Greece: Policy Brief 2

5.2.1 Amplificar las Voces Afrodescendientes: Participación Cívica, Inclusión Digital y Sentido de Pertenencia en Europa

Un documento de políticas públicas basado en talleres participativos realizados en Grecia

Este documento presenta las principales conclusiones y recomendaciones surgidas de una serie de tres talleres de empoderamiento cívico realizados con personas afrodescendientes. Reuniendo a participantes de diversos contextos culturales, lingüísticos, migratorios y socioeconómicos, los talleres crearon un espacio para reflexionar sobre ciudadanía, participación, inclusión digital, identidad y experiencias de discriminación.

Si bien las experiencias de los participantes variaron significativamente según la edad, el género, la trayectoria migratoria, la nacionalidad y la situación legal, se identificaron barreras persistentes para la participación cívica, una representación limitada en los procesos de toma de decisiones, experiencias de racismo y afrofobia, así como desafíos relacionados con la inclusión digital y los discursos de odio en línea.

Los debates también pusieron de manifiesto la fortaleza, la resiliencia y las contribuciones sociales de las comunidades afrodescendientes, así como su compromiso con la construcción de sociedades más inclusivas y democráticas.

Contexto

Las personas afrodescendientes no constituyen un grupo homogéneo. Las comunidades afrodescendientes incluyen ciudadanos, migrantes, refugiados, europeos de segunda y tercera generación, estudiantes, trabajadores, emprendedores, artistas y activistas con raíces en múltiples países, culturas, idiomas y tradiciones.

Esta diversidad representa un importante activo social y cultural. Sin embargo, los participantes señalaron de manera consistente que las políticas públicas a menudo no reconocen la complejidad de sus identidades y experiencias.

Los hallazgos presentados en este documento se basan en tres talleres participativos implementados en Atenas sobre identidad cultural, interculturalidad y narrativas alternativas. A través del diálogo, ejercicios grupales, relatos personales y reflexión colectiva, los participantes identificaron desafíos clave que afectan su participación en la vida cívica y pública.

Lo que nos dijeron los participantes: La participación requiere pertenencia

Los participantes destacaron que la participación significativa solo es posible cuando las personas se sienten reconocidas, respetadas y representadas dentro de la sociedad.

Muchos describieron sentirse excluidos de los debates públicos que afectan a sus comunidades, a pesar de contribuir activamente a sus sociedades locales mediante el trabajo, el voluntariado, las actividades culturales y la participación comunitaria.

Debe reconocerse la diversidad dentro de las comunidades afrodescendientes

Los participantes enfatizaron que las políticas suelen tratar a las personas afrodescendientes como un grupo único, ignorando diferencias relacionadas con las experiencias migratorias, la situación legal, el idioma, el género, la religión, la edad y las condiciones socioeconómicas.

Una formulación de políticas más inclusiva requiere reconocer estas diversas realidades y garantizar que múltiples voces estén representadas.

Los espacios digitales son tanto oportunidades como riesgos

Los participantes identificaron las redes sociales y las plataformas digitales como herramientas importantes para la autoexpresión, la construcción de comunidad y la incidencia social.

Al mismo tiempo, informaron una exposición frecuente a narrativas racistas, discursos de odio, desinformación y estereotipos en línea.

La alfabetización digital fue identificada como una competencia fundamental para la participación, el empoderamiento y la protección.

La visibilidad cultural es importante

Los participantes destacaron la importancia de una representación positiva de las identidades, historias y contribuciones afrodescendientes en la educación, los medios de comunicación y las instituciones públicas.

Una mayor visibilidad fue considerada esencial para desafiar los estereotipos, fortalecer el sentido de pertenencia y fomentar la comprensión intercultural

Recomendaciones de Política Pública

- Garantizar que las personas afrodescendientes sean consultadas sistemáticamente en el diseño, la implementación y la evaluación de las políticas que afectan a sus comunidades.
- Fortalecer la implementación del Plan de Acción de la Unión Europea contra el Racismo, con especial atención a la participación y la representación.
- Incrementar la financiación de iniciativas lideradas por las propias comunidades que promuevan la participación cívica, la alfabetización digital y la participación cultural.
- Apoyar la investigación y la recopilación de datos que reflejen la diversidad de las experiencias afrodescendientes.
- Desarrollar mecanismos de participación inclusivos que involucren activamente a las comunidades afrodescendientes en la toma de decisiones públicas.
- Integrar la lucha contra el racismo, el diálogo intercultural y la alfabetización mediática en los sistemas educativos.
- Reforzar las medidas para prevenir y responder a los discursos de odio y la discriminación.
- Promover la visibilidad de las historias, culturas y contribuciones afrodescendientes en las instituciones públicas y los materiales educativos.
- Crear espacios accesibles para el diálogo intercultural y la participación cívica.
- Apoyar a las organizaciones comunitarias afrodescendientes y a las iniciativas de base.
- Fomentar enfoques participativos que fortalezcan la confianza entre las instituciones y las comunidades.

Conclusión

Los talleres demostraron que las personas afrodescendientes no son receptoras pasivas de las políticas públicas, sino contribuyentes activos a sus comunidades y a las sociedades democráticas. Los

participantes expresaron un fuerte compromiso con la participación cívica, la cohesión social y el diálogo intercultural.

Los responsables políticos a nivel europeo, nacional y local deberían aprovechar esta experiencia y conocimiento. Procesos de formulación de políticas más inclusivos y participativos pueden ayudar a garantizar que la creciente diversidad de Europa se convierta en una fuente de fortaleza democrática, innovación social y progreso colectivo.

5.3 Italy: Policy Brief 1

5.3.1 Identidad Cultural, Participación Cívica y Empoderamiento Comunitario

El proyecto AFROEQUALITY promueve el empoderamiento de las personas afrodescendientes mediante el aprendizaje participativo, la participación cívica y el diálogo inclusivo. En el marco del Paquete de Trabajo 3 (WP3) — Fortalecimiento de las Actividades de Participación Cívica para Personas Afrodescendientes — el taller sobre Identidad Cultural exploró cómo la identidad, la representación y el sentido de pertenencia influyen en la participación, la resiliencia y la inclusión social.

Las actividades pusieron de relieve la importancia de crear espacios seguros donde las personas afrodescendientes puedan reflexionar sobre sus experiencias, cuestionar estereotipos y recuperar sus narrativas culturales a través de metodologías colaborativas y digitales.

Fortalecimiento de la Identidad Cultural a través de la Participación

El taller de Identidad Cultural fue diseñado para fomentar la autoconciencia, la reflexión colectiva y el diálogo intercultural entre participantes de diversos orígenes.

El taller abordó cómo los estereotipos, las categorizaciones y las narrativas racializadas continúan moldeando las interacciones sociales y las prácticas institucionales. Los participantes exploraron la relación entre identidad, discriminación y representación, reflexionando también sobre el impacto psicológico del racismo cotidiano y la exclusión.

Se prestó especial atención al papel de la narración de historias (storytelling) y de la expresión digital como herramientas de empoderamiento y participación cívica.

El taller también contribuyó al desarrollo del **Kit de Herramientas de Empoderamiento AFROEQUALITY (AFROEQUALITY Empowerment Toolkit)**, un recurso práctico destinado a apoyar a facilitadores, educadores y organizaciones que trabajan en ámbitos relacionados con la lucha contra el racismo, la inclusión y la participación comunitaria.

Enfoque Metodológico

El taller adoptó una metodología participativa y de educación no formal basada en el diálogo, la co-creación y el aprendizaje entre iguales.

Las actividades alentaron a los participantes a reflexionar críticamente sobre:

- La identidad y la autorrepresentación.
- Los estereotipos y la categorización social.
- Las dimensiones visibles e invisibles de la discriminación.
- El papel de los medios de comunicación y del discurso en línea en la reproducción del racismo y la afrofobia.

Se integraron herramientas creativas y digitales en el proceso de aprendizaje para fomentar la participación activa y la construcción colaborativa de narrativas. Los participantes fueron invitados a compartir experiencias personales y colectivas mediante relatos visuales, debates grupales y la creación de contenidos digitales.

La metodología promovió la participación inclusiva, el reconocimiento mutuo y el aprendizaje colectivo, en lugar de formas jerárquicas de transmisión del conocimiento.

Principales Resultados

El taller demostró que la identidad cultural puede funcionar tanto como una fuente de vulnerabilidad como una fuente de resiliencia.

Los participantes destacaron la importancia de contar con espacios donde las voces afrodescendientes sean reconocidas más allá de narrativas estereotipadas o victimistas. Las actividades fortalecieron la capacidad de expresión, el orgullo cultural y la comprensión mutua entre los participantes.

El taller también mostró cómo la narración digital puede contribuir a contrarrestar los discursos de odio y a promover narrativas alternativas basadas en la dignidad, la diversidad y la inclusión.

Asimismo, los participantes subrayaron la importancia de enfoques educativos capaces de abordar el racismo estructural, los prejuicios inconscientes y los efectos a largo plazo de la discriminación cotidiana.

Recomendaciones de Política Pública

Para fortalecer la participación cívica y la inclusión social de las personas afrodescendientes, los responsables políticos e instituciones deberían:

- Promover iniciativas educativas que aborden la identidad, la lucha contra el racismo y la representación en los medios de comunicación.
- Apoyar programas comunitarios de empoderamiento basados en metodologías participativas.
- Fomentar el uso de la narración digital y de herramientas creativas para combatir los discursos de odio y los estereotipos.
- Invertir en espacios seguros e inclusivos para el diálogo intercultural y la reflexión colectiva.
- Integrar perspectivas antidiscriminatorias y decoloniales en los sistemas de educación formal y no formal.

Conclusión

El taller sobre Identidad Cultural demostró la importancia de combinar la participación cívica, la reflexión crítica y el empoderamiento digital para fortalecer la inclusión y la participación democrática.

La experiencia confirmó que combatir el racismo requiere no solo reformas institucionales, sino también la creación de espacios donde las personas puedan recuperar sus narrativas, compartir sus experiencias y contribuir activamente a la construcción de sociedades más inclusivas.

5.4 Italy: Policy Brief 2

5.4.1 Interculturalidad y Convivencia Democrática

En el marco del proyecto AFROEQUALITY, el taller sobre Interculturalidad exploró cómo el diálogo, la cooperación y el reconocimiento mutuo pueden fortalecer la participación democrática y la cohesión social.

El taller abordó la interculturalidad no como una relación estática entre diferentes culturas, sino como un proceso dinámico y transformador basado en la interacción, la reciprocidad y las experiencias compartidas.

A través de metodologías participativas y colaborativas, los participantes reflexionaron sobre la discriminación, las barreras de comunicación y la importancia de enfoques inclusivos capaces de fomentar la convivencia en sociedades cada vez más diversas.

Promoviendo el Diálogo Intercultural

El taller se centró en la relación entre interculturalidad, inclusión y participación cívica.

Los participantes exploraron cómo los estereotipos, las divisiones sociales y las narrativas institucionales a menudo impiden un diálogo significativo entre comunidades. Se prestó especial atención al papel de los discursos sobre la migración y a la manera en que la diversidad cultural es representada en los debates públicos y políticos.

Las actividades animaron a los participantes a ir más allá de las concepciones simplificadas de identidad y cultura, reconociendo la diversidad como un elemento constitutivo de las sociedades europeas contemporáneas.

Enfoque Metodológico

El taller adoptó una metodología de aprendizaje participativo basada en la educación experiencial, la resolución colaborativa de problemas y la reflexión grupal.

Las actividades interactivas alentaron a los participantes a:

- Reflexionar sobre las dimensiones visibles e invisibles de la cultura.
- Explorar diferentes estilos de comunicación y los malentendidos interculturales.
- Analizar las dinámicas de cooperación en grupos diversos.
- Relacionar el diálogo intercultural con los derechos humanos y la igualdad.

La metodología priorizó la escucha activa, el intercambio entre iguales y los procesos de aprendizaje colectivo. Las actividades fueron diseñadas para crear espacios seguros donde los participantes pudieran compartir experiencias, negociar perspectivas y construir confianza mutua.

Se hizo especial énfasis en la cooperación y la construcción de comunidad como dimensiones fundamentales de la participación democrática.

Principales Resultados

El taller demostró que el diálogo intercultural es esencial para abordar los prejuicios, la discriminación y la fragmentación social.

Los participantes reconocieron que muchas tensiones sociales no surgen simplemente de las diferencias en sí mismas, sino de la ausencia de interacción significativa, reconocimiento y comunicación.

Las actividades fortalecieron la conciencia de los participantes sobre cómo la cultura influye en las percepciones, los comportamientos y las relaciones sociales, al tiempo que destacaron la importancia de la empatía, la cooperación y la comunicación inclusiva.

El taller también mostró que los enfoques participativos pueden ayudar a transformar la diversidad en un recurso para la convivencia democrática, en lugar de convertirla en una fuente de división.

Recomendaciones de Política Pública

Para promover sociedades inclusivas y democráticas, las instituciones y los responsables políticos deberían:

- Fortalecer la educación intercultural en escuelas, universidades y programas comunitarios.
- Promover espacios participativos que fomenten el diálogo entre comunidades.
- Apoyar metodologías educativas basadas en la cooperación, la empatía y el aprendizaje entre iguales.
- Cuestionar las narrativas excluyentes que presentan la migración y la diversidad como amenazas.
- Integrar perspectivas interculturales en la gobernanza local, la participación juvenil y las iniciativas de compromiso cívico.

Conclusión

El taller sobre Interculturalidad destacó la importancia del diálogo, la cooperación y la responsabilidad compartida en la construcción de sociedades inclusivas.

La experiencia demostró que el aprendizaje intercultural no es únicamente un proceso educativo, sino también una práctica democrática capaz de fortalecer la cohesión social, la participación y el reconocimiento mutuo entre comunidades diversas.

5.5 Italy: Policy Brief 3

5.5.1 Narrativas Alternativas contra el Discurso de Odio y el Racismo

El taller de AFROEQUALITY sobre Narrativas Alternativas exploró el papel de la comunicación, la alfabetización mediática y la participación digital en la lucha contra el discurso de odio, el racismo y la afrofobia.

El taller animó a los participantes a analizar críticamente las narrativas dominantes en torno a la migración, la raza y la identidad, promoviendo al mismo tiempo formas inclusivas de narración capaces de amplificar las voces y experiencias de las comunidades afrodescendientes.

A través de metodologías colaborativas y herramientas digitales, los participantes reflexionaron sobre cómo las narrativas influyen en la percepción pública, la cohesión social y la participación democrática.

Desafiando las Narrativas Perjudiciales

El taller abordó el impacto de la representación mediática, el discurso en línea y la desinformación en la reproducción de estereotipos y prácticas discriminatorias.

Los participantes exploraron cómo las narrativas racializadas suelen presentar a las personas afrodescendientes desde perspectivas victimistas, securitarias o excluyentes, reforzando las divisiones sociales y la desconfianza.

Las actividades promovieron formas alternativas de comunicación basadas en la dignidad, la representación y la inclusión, destacando la importancia de la apropiación de las narrativas y de la participación comunitaria en el discurso público.

Enfoque Metodológico

El taller adoptó una metodología interactiva y centrada en los participantes, que combinó reflexión crítica, alfabetización mediática y creación colaborativa de contenidos.

Los participantes participaron en:

- Debates sobre los estereotipos y el discurso de odio en línea.
- Análisis de la representación mediática y la comunicación digital.
- Reflexiones colectivas sobre el lenguaje inclusivo y las contranarrativas.
- Actividades de narración creativa y participación digital orientada a la ciudadanía.

La metodología alentó a los participantes a convertirse en creadores activos de narrativas, en lugar de ser consumidores pasivos de información.

Se utilizaron herramientas digitales y métodos de aprendizaje participativo para fortalecer el pensamiento crítico, las habilidades comunicativas y la conciencia sobre el impacto social del discurso en línea.

Principales Resultados

El taller demostró la importancia de las narrativas alternativas para combatir el racismo y promover la inclusión democrática.

Los participantes destacaron la necesidad de contar con espacios de comunicación más representativos e inclusivos, donde las personas afrodescendientes puedan expresarse por sí mismas en lugar de ser representadas a través de perspectivas externas o estereotipadas.

Las actividades fortalecieron la alfabetización mediática, la conciencia digital y la confianza de los participantes en el uso de la comunicación como herramienta de incidencia social y participación cívica.

El taller también mostró que la lucha contra el discurso de odio requiere tanto responsabilidad institucional como enfoques liderados por las propias comunidades, capaces de promover la solidaridad y la sensibilización social.

Recomendaciones de Política Pública

Para abordar el discurso de odio y las narrativas discriminatorias, los responsables políticos e instituciones deberían:

- Fortalecer los programas de alfabetización mediática y ciudadanía digital.
- Promover una representación mediática ética, diversa e inclusiva.
- Apoyar iniciativas de comunicación lideradas por las comunidades y plataformas de narrativas alternativas.

- Desarrollar políticas para combatir el discurso de odio en línea, garantizando al mismo tiempo la participación democrática y la libertad de expresión.
- Invertir en iniciativas de empoderamiento digital dirigidas a comunidades racializadas y marginadas.

Conclusión

El taller sobre Narrativas Alternativas demostró que la comunicación y la construcción de relatos desempeñan un papel central en la configuración de la inclusión, la participación y la convivencia democrática.

Crear espacios donde puedan surgir narrativas alternativas es fundamental para desafiar el racismo, amplificar las voces marginadas y fomentar sociedades más justas, inclusivas y equitativas.

5.6 Spain: Policy Brief 1

El proyecto AFROEQUALITY aborda los desafíos sistémicos que enfrentan las personas afrodescendientes en Europa, con especial atención a Grecia, Italia y España. A pesar de la existencia de marcos legales de protección, el racismo estructural y la afrofobia continúan obstaculizando la inclusión social y la confianza en las instituciones públicas. Este documento presenta la misión del proyecto de fortalecer a las diásporas africanas mediante investigaciones basadas en evidencias, el desarrollo de competencias digitales y la promoción de políticas públicas con enfoque interseccional.

Empoderando a las personas afrodescendientes

El proyecto AFROEQUALITY, financiado por el programa europeo Citizens, Equality, Rights and Values (CERV), aborda la afrofobia, la xenofobia, los discursos de odio, la violencia y el racismo que afectan a las personas afrodescendientes. Liderado por la National and Kapodistrian University of Athens, en colaboración con CONVERGENCE, SYGKLISI AMKE, CESIE, Instrategies y SCI Hellas, el proyecto promueve la inclusión social, la transversalización de la perspectiva de género y la lucha contra las discriminaciones estructurales en Grecia, Italia y España. La iniciativa pone especial énfasis en la investigación, la formación y las herramientas de empoderamiento para fomentar la participación cívica y la conciencia cultural.

Objetivos y actividades principales

AFROEQUALITY investiga la representación mediática de las personas afrodiaspóricas mediante investigación documental y de campo para identificar sesgos y estereotipos. Asimismo, colabora con las organizaciones a través de actividades de inclusión social y de una aplicación de empoderamiento dedicada a promover el patrimonio cultural y sensibilizar a la ciudadanía. Además, el proyecto desarrolla talleres colaborativos con 180 personas sobre ciudadanía digital, conciencia cultural, inclusión social y transversalización de la igualdad de género.

Entre sus componentes clave se incluyen:

- Analizar el racismo institucional en el empleo, la educación, la vivienda y los servicios de salud.
- Desarrollar mecanismos seguros de denuncia de delitos de odio.
- Cuestionar las narrativas estereotipadas en los medios de comunicación y en el discurso digital.

Hallazgos de la investigación en Grecia, Italia y España

La investigación realizada en el corredor mediterráneo pone de relieve una grave falta de visibilidad y escasez de datos desagregados sobre las diásporas africanas. Esta "invisibilidad" oculta la verdadera magnitud de:

- Racismo institucional. Persisten barreras estructurales para acceder a derechos fundamentales como la vivienda, los servicios de salud y una educación de calidad.
- Empleo precario. Muchas personas afrodiaspóricas se ven empujadas hacia empleos inestables, aumentando su vulnerabilidad frente al acoso laboral y los ataques racistas.
- Cultura del trauma. La normalización del "racismo cotidiano" lleva a muchas personas afrodescendientes a adaptarse a estas experiencias como si fueran inevitables, generando impactos psicológicos a largo plazo.

La investigación del proyecto revela desafíos persistentes como la invisibilización de las diásporas africanas, el racismo institucional y las barreras laborales. Las personas afrodescendientes suelen enfrentar empleos precarios con altos riesgos de discriminación y acoso, además de formas cotidianas de racismo banal que perpetúan el trauma. Las bajas tasas de denuncia de delitos raciales evidencian la necesidad de reforzar el apoyo a las víctimas y de garantizar vías legales más accesibles para la residencia y la nacionalidad.

Estos hallazgos defienden:

- La integración de la historia negra y de la educación antidiscriminatoria en los currículos educativos.
- El fortalecimiento de la aplicación de medidas antidiscriminatorias y de los derechos laborales.
- La simplificación de los procesos de regularización para residentes de larga duración y personas jóvenes.

Recomendaciones clave

Para combatir la exclusión, quienes diseñan políticas públicas deberían priorizar vías accesibles para la regularización jurídica y medidas antidiscriminatorias en el mercado laboral. Las reformas educativas deben incorporar perspectivas decoloniales y formar al personal docente en prevención de sesgos. Asimismo, sistemas de denuncia más eficaces y herramientas de empoderamiento, como la aplicación AFROEQUALITY, son fundamentales para fortalecer la resiliencia frente a los discursos de odio y promover una inclusión sensible al género.

- **Acelerar la regularización legal.** Los gobiernos deberían simplificar y agilizar el acceso al estatus legal y a la nacionalidad para jóvenes afrodiaspóricxs y residentes de larga duración, garantizando así una plena pertenencia cívica.
- **Combatir la afrofobia digital.** Las plataformas tecnológicas y los organismos reguladores deben implementar políticas sólidas para prevenir el acoso digital. Esto debe ir acompañado del desarrollo de espacios digitales que amplifiquen las voces afrodiaspóricas.
- **Reforma educativa.** Los currículos educativos deberían enriquecerse para incluir las historias, contribuciones y experiencias de las diásporas africanas, alejándose de narrativas estereotipadas o exclusivamente coloniales.

- **Fortalecer el liderazgo comunitario.** Es necesario crear becas, programas de mentoría e institutos de formación centrados específicamente en el liderazgo cívico de personas negras, con el fin de fomentar una incidencia sostenible e independiente.

Impacto del proyecto y próximos pasos

La legitimidad de la democracia europea depende del rigor de su inclusión. AFROEQUALITY proporciona herramientas —a través de datos, formación e innovación digital— para garantizar que las personas afrodescendientes no sean únicamente objeto de políticas públicas, sino también cocreadoras activas de una Europa más equitativa.

AFROEQUALITY impulsa cambios sistémicos mediante incidencia basada en evidencias, formación e innovación digital, en consonancia con los valores europeos de igualdad y derechos. Se invita a las partes interesadas a visitar AFROEQUALITY para acceder a los resultados del proyecto, seguir las actualizaciones en redes sociales y participar en las campañas #EndRacism y #EqualityForAll. Las próximas fases del proyecto difundirán nuevos hallazgos para contribuir al diseño de políticas nacionales de integración.

5.7 Spain: Policy Brief 2

5.7.1 Perspectivas desde España: Empoderando a las personas afrodescendientes

El proyecto AFROEQUALITY, financiado por el programa europeo Citizens, Equality, Rights and Values (CERV), tiene como objetivo combatir la afrofobia, la xenofobia, el discurso de odio, la violencia y el racismo que afectan a las personas afrodescendientes y afrodiaspóricas. En España, la iniciativa está liderada por Instrategies en colaboración con la National and Kapodistrian University of Athens, CONVERGENCE, SYGKLISI AMKE, CESIE y SCI Hellas. El proyecto promueve la inclusión social, la transversalización de la perspectiva de género y la lucha contra la discriminación estructural, poniendo especial énfasis en la investigación, la formación y el desarrollo de herramientas de empoderamiento que fomenten la participación cívica y la conciencia cultural.

Objetivos principales en España

AFROEQUALITY investiga la representación mediática y las percepciones públicas sobre las personas afrodescendientes mediante encuestas, grupos focales y análisis de medios de comunicación. También colabora directamente con las organizaciones a través de actividades de inclusión social y una aplicación de empoderamiento dedicada a promover el patrimonio cultural. Talleres colaborativos dirigidos a 60 personas en España abordan la ciudadanía digital, la conciencia cultural, la inclusión social y la igualdad de género.

Entre los componentes clave se incluyen:

- Mapear la discriminación en el empleo, la educación, la vivienda y los servicios de salud.
- Mejorar mecanismos seguros de denuncia de delitos de odio.
- Cuestionar los estereotipos presentes en los medios de comunicación y en el discurso en línea.

Resultados de la investigación en España

En España, la experiencia vivida por la diáspora africana está marcada por una persistente brecha entre las protecciones legales formales y la realidad práctica del racismo institucional. La investigación indica

que las prácticas discriminatorias son especialmente frecuentes en el mercado de la vivienda, donde el perfilado étnico suele impedir el acceso a una seguridad habitacional básica.

En el mercado laboral, la sobrecualificación y la precariedad siguen siendo la norma para las personas afrodiaspóricas. Con frecuencia se ven confinadas a empleos precarios y mal remunerados, además de estar infrarrepresentadas en el discurso público. Las percepciones sociales reflejan estereotipos y una invisibilización cultural persistente.

Asimismo, la normalización del "racismo cotidiano" genera una cultura de trauma que suele estar infradenunciada debido a la falta de confianza en los mecanismos de denuncia existentes. La baja tasa de denuncias de delitos de odio pone de manifiesto la necesidad de reforzar el apoyo a las víctimas. Sin embargo, los grupos focales revelan también formas de resiliencia a través de la expresión cultural y la participación cívica, pese a las barreras existentes.

Para abordar estos problemas sistémicos, el proyecto AFROEQUALITY implementó en España un modelo de fortalecimiento de capacidades centrado en los "Agentes de Cambio" en ciudades como Valencia y Barcelona. Mediante la colaboración con organizaciones locales como Casa Marruecos y Convivim, el proyecto alcanzó a decenas de participantes, poniendo el foco en la ciudadanía digital y la creación de narrativas alternativas.

Estas sesiones demostraron que, cuando el empoderamiento se fundamenta en espacios comunitarios de confianza, se fomenta con éxito un sentido de agencia colectiva y se prepara a las personas para interactuar de manera crítica con las instituciones públicas.

Las conclusiones recomiendan:

- Políticas interseccionales que aborden múltiples formas de discriminación (racial, étnica y religiosa).
- Currículos educativos que incorporen la historia negra y formación antidiscriminatoria.
- Una aplicación más firme de medidas contra el perfilado racial y la exclusión laboral.

Recomendaciones clave

Las personas responsables de formular políticas públicas deberían reforzar las medidas antidiscriminatorias con un enfoque interseccional, incluyendo el monitoreo de OBERAXE y la aplicación de los artículos 510 y 511 del Código Penal sobre delitos y discursos de odio.

Asimismo, se recomienda integrar perspectivas decoloniales en la educación y formar al personal de las administraciones públicas en competencias interculturales. También es fundamental promover herramientas de empoderamiento comunitario, como la aplicación AFROEQUALITY, y apoyar iniciativas de la sociedad civil destinadas a garantizar espacios seguros de denuncia y una representación cultural más inclusiva.

Área	Desafíos actuales	Acciones recomendadas
Marco jurídico	Persistencia del perfilado racial a pesar de las leyes existentes	Reforzar el apoyo a las víctimas y los mecanismos de denuncia
Empleo	Empleos precarios para las personas africanas subsaharianas	Aplicación efectiva de medidas antidiscriminatorias
Educación	Infrarrepresentación de la historia negra	Integración de currículos decoloniales
Medios de comunicación	Narrativas estereotipadas	Directrices para un periodismo ético

Asimismo, el proyecto AFROEQUALITY identifica recomendaciones estratégicas para la reforma de las políticas públicas:

- **Transformar la seguridad pública y la confianza institucional.** Un requisito fundamental para la cohesión social en España es la reforma de las prácticas policiales con el fin de eliminar el perfilado étnico. Las políticas públicas deberían priorizar la introducción de una formación sólida y basada en los derechos humanos para las fuerzas de seguridad, junto con el establecimiento de mecanismos independientes de supervisión y rendición de cuentas. Garantizar que la diáspora africana participe activamente en el diseño de marcos policiales justos y transparentes permitiría a las autoridades locales comenzar a reconstruir la confianza necesaria para una democracia verdaderamente inclusiva.
- **Gobernanza municipal e inclusión participativa**. La institucionalización de la inclusión debe producirse a nivel local mediante el fortalecimiento de la participación municipal. Los municipios españoles deberían ir más allá de los gestos simbólicos adoptando presupuestos participativos y marcos de planificación inclusiva que permitan a las personas afrodescendientes contribuir al diseño de las políticas que afectan su vida cotidiana. Este

enfoque “de abajo hacia arriba” garantiza que las desigualdades locales se aborden a través de la participación cívica directa de quienes más las padecen.

- **Integrar la competencia intercultural de forma transversal.** Para sostener estos cambios, existe una necesidad urgente de incorporar la competencia intercultural en todos los niveles de la administración pública. Esto implica no solo formar al personal público para reconocer y desmantelar sesgos estructurales, sino también enriquecer los currículos educativos para reflejar las contribuciones históricas y contemporáneas de la diáspora africana. Mediante el fomento de narrativas alternativas y de la alfabetización digital, España puede transformar la diversidad de un desafío gestionado en un pilar fundamental de la resiliencia nacional y de la fortaleza democrática.

5.8 Spain: Policy Brief 3

El proyecto AFROEQUALITY, financiado por el Programa Ciudadanía, Igualdad, Derechos y Valores (CERV) de la Unión Europea, tuvo como objetivo abordar el racismo, los discursos de odio, la violencia y la afrofobia en Grecia, Italia y España mediante la investigación, la participación activa y el fortalecimiento comunitario.

Implementado por un consorcio liderado por la Universidad Nacional y Kapodistríaca de Atenas junto con CONVERGENCE, SYGKLISI AMKE, CESIE, InStrategies y SCI Hellas, el proyecto combinó una perspectiva interseccional y decolonial con acciones prácticas destinadas a fortalecer la participación cívica, las competencias digitales y la construcción de narrativas inclusivas.

El proyecto trabajó estrechamente con entidades afrodescendientes y otros actores clave para comprender mejor las experiencias vividas de racismo y exclusión, al tiempo que generó espacios de diálogo, participación y acción colectiva. A través de actividades de investigación, talleres participativos y procesos de implicación comunitaria, AFROEQUALITY buscó no solo identificar barreras, sino también contribuir al desarrollo de sociedades más inclusivas y democráticas.

Contexto y principales hallazgos

El proyecto se desarrolló en un contexto europeo marcado por una creciente polarización, la normalización de discursos xenófobos y la creciente deshumanización de las personas migrantes y afrodescendientes en el debate público.

El racismo, los discursos de odio y la discriminación no pueden entenderse únicamente como problemas que afectan a determinados colectivos; constituyen un desafío democrático más amplio que debilita la cohesión social, la igualdad y la confianza en las instituciones.

La investigación realizada en el marco del proyecto confirmó la persistencia del racismo institucional y cotidiano en los tres países participantes. Las personas participantes señalaron barreras en ámbitos como el empleo, la educación, la vivienda y la atención sanitaria, así como experiencias de estereotipación, discriminación y exclusión en sus interacciones diarias.

Uno de los principales hallazgos del proyecto es que el problema no suele ser la falta de oportunidades para que las personas expresen sus opiniones, sino la ausencia de una escucha genuina por parte de las instituciones, los medios de comunicación y la sociedad en su conjunto. Las personas afrodescendientes destacaron reiteradamente que muchos procesos participativos continúan siendo

simbólicos o extractivos, sin traducirse en una influencia real sobre las políticas públicas o las prácticas institucionales.

El proyecto también identificó cómo el racismo institucional sigue condicionando el acceso a derechos, servicios y oportunidades. Las barreras administrativas, el trato desigual y la discriminación estructural contribuyen a limitar la plena participación en la sociedad. En este sentido, la situación administrativa continúa siendo un factor determinante para el acceso al empleo, la educación, la atención sanitaria, la vivienda y la participación política.

La representación mediática surgió asimismo como una cuestión clave. El análisis realizado mostró que las personas afrodescendientes y migrantes suelen ser retratadas a través de narrativas securitarias, victimizantes o estereotipadas, reforzando visiones dicotómicas del tipo “nosotros frente a ellos” y contribuyendo a la desconfianza social y la exclusión.

Las personas participantes subrayaron la importancia de promover narrativas alternativas que reconozcan la diversidad como un elemento constitutivo de las sociedades europeas.

Al mismo tiempo, el proyecto demostró el potencial transformador de los enfoques comunitarios. Los talleres participativos desarrollados en Grecia, Italia y España fortalecieron las redes comunitarias, generaron espacios seguros para el diálogo y la reflexión, y empoderaron a las personas participantes para actuar como agentes de cambio tanto en sus comunidades como en la sociedad en general.

Lecciones aprendidas

El proyecto AFROEQUALITY puso de manifiesto diversas lecciones relevantes para el diseño de futuras políticas e intervenciones.

En primer lugar, las iniciativas antirracistas deben ir más allá de la sensibilización y abordar las dimensiones estructurales e institucionales de la discriminación. Combatir el racismo requiere mejorar las condiciones materiales de vida y garantizar un acceso efectivo a derechos, servicios y oportunidades.

En segundo lugar, los procesos participativos deben basarse en la confianza, la cocreación y una distribución real del poder. Las instituciones y organizaciones deben ser conscientes de las posiciones de privilegio desde las que actúan al diseñar e implementar intervenciones, garantizando que las personas y colectivos afectados no sean tratados únicamente como beneficiarios o fuentes de información, sino como socios y socias en igualdad de condiciones.

En tercer lugar, la educación desempeña un papel fundamental en la lucha contra el racismo y en la promoción de la participación democrática. Esto incluye no solo la educación formal, sino también la formación profesional, la educación no formal, la alfabetización mediática y los espacios comunitarios de aprendizaje. Las políticas educativas deben cuestionar activamente los estereotipos, los legados coloniales y las narrativas discriminatorias.

En cuarto lugar, el empleo, la estabilidad jurídica y el acceso a la atención sanitaria constituyen condiciones previas esenciales para una participación efectiva en la sociedad. Sin unas condiciones de vida seguras, la participación corre el riesgo de convertirse en un ejercicio simbólico más que en una práctica con impacto real.

Por último, las iniciativas de construcción comunitaria y las redes locales son herramientas fundamentales para fortalecer la cohesión social y combatir los discursos de odio, el racismo y la xenofobia.

Recomendaciones de política pública

Los resultados del proyecto AFROEQUALITY ponen de relieve la necesidad de respuestas integrales y a largo plazo que aborden tanto las dimensiones estructurales del racismo como las condiciones necesarias para garantizar una participación significativa, la igualdad y la inclusión democrática. Las siguientes recomendaciones buscan apoyar a las instituciones, la sociedad civil y las personas responsables de la formulación de políticas públicas en el desarrollo de enfoques más inclusivos, centrados en los derechos y orientados a la comunidad.

1. Fortalecer las respuestas institucionales frente al racismo

- Desarrollar estrategias integrales de lucha contra el racismo a nivel local, nacional y europeo.
- Establecer mecanismos independientes y accesibles para la denuncia y el seguimiento de los discursos de odio, los delitos de odio y la discriminación.
- Mejorar la recopilación de datos sobre racismo y discriminación, garantizando al mismo tiempo salvaguardas basadas en los derechos fundamentales.
- Incorporar de forma transversal los enfoques antirracistas y antidiscriminatorios en todas las políticas públicas.
- Garantizar que las instituciones públicas reconozcan y aborden el racismo institucional.

2. Promover políticas de inclusión basadas en los derechos

- Mejorar el acceso a vías legales estables y a servicios de apoyo jurídico.
- Facilitar el reconocimiento de titulaciones y aprendizajes previos para favorecer la inclusión en el mercado laboral.
- Reforzar la igualdad de acceso a la atención sanitaria, la educación, la vivienda y el empleo.
- Invertir en programas de formación profesional, aprendizaje permanente y empoderamiento juvenil.
- Impulsar medidas específicas dirigidas a grupos que enfrentan formas múltiples e interseccionales de discriminación.

3. Fomentar narrativas inclusivas y la participación democrática

- Promover enfoques decoloniales en el discurso público, la educación y las prácticas institucionales.
- Superar las narrativas de “nosotros frente a ellos” y reforzar visiones inclusivas del “nosotras y nosotros” dentro de las sociedades europeas.
- Apoyar la alfabetización mediática y las narrativas alternativas desarrolladas conjuntamente con personas afrodescendientes y migrantes.
- Fomentar una representación mediática responsable y combatir los estereotipos y el sensacionalismo.
- Reconocer el racismo, la xenofobia y los discursos de odio como amenazas para la convivencia democrática que afectan al conjunto de la sociedad.

4. Apoyar la construcción comunitaria y la participación

- Crear y mantener espacios seguros para el diálogo intercultural y la participación comunitaria.
- Apoyar a las organizaciones de base y a las asociaciones afrodiaspóricas como actores clave de la participación democrática.
- Promover metodologías participativas y de cocreación en la elaboración de políticas públicas.

- Garantizar financiación estable y a largo plazo para las iniciativas lideradas por las comunidades.
- Fortalecer las redes locales y las alianzas entre instituciones públicas, organizaciones de la sociedad civil, entidades y ciudadanía.

5. Mejorar la evaluación de políticas y la medición de impacto

- Desarrollar mecanismos para analizar y evaluar las prácticas antirracistas y de inclusión.
- Reforzar la formulación de políticas basadas en evidencia mediante investigación participativa y retroalimentación comunitaria.
- Evaluar el impacto real de las políticas sobre las personas afectadas, más allá de los resultados cuantitativos.
- Fomentar el intercambio de buenas prácticas entre actores locales, nacionales y europeos.

Próximos pasos

El proyecto AFROEQUALITY demostró la importancia de combinar investigación, participación y fortalecimiento comunitario para abordar el racismo y la exclusión. Sin embargo, el cambio sostenible requiere un compromiso institucional a largo plazo y una colaboración continuada entre instituciones públicas, organizaciones de la sociedad civil, el ámbito académico, los medios de comunicación y la ciudadanía.

Las futuras acciones deberían centrarse en consolidar las redes y metodologías desarrolladas durante el proyecto, ampliar los espacios de participación y garantizar que las voces y experiencias de las personas afrodiaspóricas se integren de manera significativa en los procesos de elaboración de políticas públicas.

El proyecto también pone de relieve la necesidad de seguir desarrollando enfoques interseccionales y decoloniales en las políticas antirracistas, reconociendo que la igualdad no puede alcanzarse sin abordar las desigualdades estructurales y los desequilibrios de poder.

En última instancia, construir sociedades inclusivas requiere ir más allá de los compromisos simbólicos y avanzar hacia transformaciones políticas, institucionales y sociales concretas, basadas en la igualdad, la dignidad, la participación y la convivencia democrática.